

TR22 DÜZEY 2 BÖLGESİ BÖLGE PLANI

2024-2028

ÇANAKKALE

BALIKESİR

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

2024-2028 TR22 BÖLGESİ BÖLGE PLANI

İçindekiler

1.	Yönetici Özeti	6
2.	Plan Hazırlık Süreci	8
3.	Bölgeye Genel Bakış	10
3.1.	Bölgenin Coğrafi ve Doğal Yapısı	11
3.2.	Bölgenin Nüfus Yapısı	13
3.3.	Bölgenin Ekonomik Yapısı	14
3.4.	Bölgenin Ulaşım Yapısı	16
3.5.	Bölgenin Ekolojik Yapısı	17
4.	Vizyon, Stratejik Öncelik, Hedef ve Tedbirler	20
4.1.	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi	21
4.2.	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması	29
4.3.	Stratejik Öncelik 3: Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi	35
4.4.	Stratejik Öncelik 4: Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması	42
4.5.	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi	48
5.	Mekânsal Gelişme	56
5.1.	Alt Bölgelendirme	57
5.2.	Mekânsal Kategorizasyon ve Bölgenin Diğer Bölgeler ile Etkileşimi	60
6.	Bölge Planı Hedeflerinin Stratejik Kalkınma Hedefleri İle İlişkisi	65
7.	Planın İzlenmesi	82
7.1	Performans Göstergeleri	83
8.	EKLER	93
	EK 1. Örnek Yatırım Fırsatı ve Proje Fikri Künyeleri	

Şekiller Listesi

Şekil 1. TR22 2024 – 2028 Güney Marmara Bölge Planı'nın Vizyon, Öncelik ve Hedef Şeması	7
Şekil 2. Bölge Planı Süreç Akış Şeması	9
Şekil 3. TR22 Bölgesinin Konumu, Ülke/Bölge İçindeki Yeri ve Bölgesel Bağlantıları	10
Şekil 4. TR22 Bölgesi Doğal Yapı Sentezi	12
Şekil 5. TR22 Güney Marmara Fiziksel Eşik Sentezi	13
Şekil 6. TR22 Bölgesi Nüfusun Etkisine Göre İlişkisel Kademelenme	14
Şekil 7. TR22 Bölgesi Sektörel Sentez	16
Şekil 8. TR22 Bölgesi Mevcut Ulaşım Güzergâhları ve Planlanan Ulaşım Yatırımları	17
Şekil 9. TR22 Yerleşilebilirlik Analizi	18
Şekil 10. TR22 Bölgesi Risk Ve Sorun Alanları	19
Şekil 11. GMKA 2024 - 2028 Bölge Planı Stratejik öncelikler ve Yatay Gelişme Eksenleri	21
Şekil 12. TR22 Alt Planlama Bölgeleri	57
Şekil 13. TR22 Bölgesel Mekânsal Gelişme Şeması	64

Tablolar Listesi

Tablo 1. İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı	15
Tablo 2. Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (\$)	15
Tablo 3. Stratejik Öncelik ve Hedeflerin Alt Bölge ilişkisi	59
Tablo 4. Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ilişkisi	66
Tablo 5. İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ilişkisi	69
Tablo 6. Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ilişkisi	72
Tablo 7. Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ilişkisi	74
Tablo 8. Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefler ilişkisi	79

Takdim

Ülkemizin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini topyekûn artırma hedefi doğrultusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Millî Teknoloji Hamlesi ile yüksek teknoloji ve katma değerli üretimi destekliyoruz. Küresel rekabet gücümüzü yükseltecek, ekonomik ve teknolojik bağımsızlığımızı güçlendirecek adımlar atıyoruz. Diğer yandan da Yerel Kalkınma Hamlesi ile 81 ilimizin potansiyelini ve yetkinliklerini harekete geçirecek politikalarla birlikte tüm bölgelerimizin bu yolculuğa azami katkısı sunmasına yönelik program ve projeleri hayata geçiriyoruz.

Küresel değer zincirleriyle ilişkiler, üretim yapısı, dış ticaret düzeyi, girişimcilik kapasitesi, Ar-Ge ve yenilik performansı ve diğer illerle sosyo-ekonomik ilişkiler açısından illerimiz ayrılmaktadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Antalya gibi küresel değer zincirlerinde üst sıralarda yer alan illerimiz ve Kayseri, Gaziantep, Konya, Denizli ve Tekirdağ gibi önemli üretim ve ihracat merkezlerimiz ile birlikte imalat sanayi altyapısı ve kentsel hizmetler açısından daha yoğun müdahale ihtiyacı olan illerimiz mevcuttur.

İşte bu farklılıkları dikkate alan bölgesel kalkınma politikaları, refahın yurt sathında dengeli bir şekilde yayılmasını sağlama amacıyla öncelik verdiğimiz konuların başında gelmektedir. Buradan hareketle, 2024-2028 dönemi bölgesel gelişme politikalarımızın yeni stratejik çerçevesini ve uygulama araçlarını içeren Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejimizi (BGUS), “Küresel rekabette söz sahibi, refah düzeyi yüksek ve dirençli bölgeleriyle yerel dinamiklerini kullanarak topyekûn kalkınmış bir Türkiye” vizyonuyla kamu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerle geniş bir katılımı hazırladık. Yerel düzeyde ise kalkınma ajanslarımızın her birinin sorumluluk sahasını da ifade eden 26 Düzey 2 Bölgesi için hazırladığımız bölge planlarında; Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’yle uyumlu şekilde her bir bölgenin orta vadeli gelişme önceliklerini ve potansiyellerini tanımladık. Yerelde yine ilgili bütün paydaşların katılımıyla kalkınma ajanslarımızın koordinasyonunda hazırladığımız bölge planlarında uygulama aracı olarak örnek projeler de geliştirdik.

Bu kapsamda; Balıkesir ve Çanakkale illerini kapsayan TR22 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı’nı da Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğümüz koordinasyonunda Güney Marmara Kalkınma Ajansımız eliyle ortaya koyduk.

TR22 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı; bölgenin sosyal ve beşeri sermayesinin geliştirilmesi, iklim değişikliği ile mücadele edilmesi ve çevrenin korunması, kentsel gelişme ve altyapının iyileştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesi ve kırsalın kalkındırılması ile rekabetçilik ve yatırım ortamının güçlendirilmesine yönelik stratejik öncelikler, hedefler ve tedbirler içeriyor. Yeşil büyüme ve dirençlilik yatay eksenlerinde eğitimlerin gerçekleştirilmesi, alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi, imalat sanayinde ve tarımda katma değerli üretimin sağlanması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması gibi konularda bölge planında yer alan amaçların hayata geçirilmesi için kamu ve özel sektöre yönelik proje örneklerine de planda ayrıca yer verdik.

BGUS ve bölge planlarının hazırlık sürecinde Bakanlığımıza ve kalkınma ajanslarımıza katkı veren tüm kurum ve kuruluşlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. Başta Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve kalkınma ajansları personelimiz olmak üzere çalışmaların hazırlanmasında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Mehmet Fatih KACIR
Sanayi ve Teknoloji Bakanı

1.YÖNETİCİ ÖZETİ

Bölge planları, bölgesel düzeyde sosyoekonomik gelişme eğilimlerini ve yerleşimlerin gelişme potansiyelini belirleyen, ulusal düzeydeki politika, plan ve stratejiler ile bölgesel ve yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi kurgulayan planlardır. Bu amaçla kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini ve koordinasyonu geliştiren, bölgesel düzeydeki program ve projelere temel oluşturmaktadır.

641 sayılı Kalkınmaya İlişkin Bazı Kurullar Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 2018/3 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacak olan bölge planlarının hazırlık ve koordinasyon süreçleri T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilmiştir. TR22 Bölgesinde ise planlama ve saha çalışmaları Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından yürütülmüştür.

TR22 Bölgesi olarak adlandırılan Güney Marmara Bölgesi, Balıkesir (TR221) ve Çanakkale TR(222) illerinden oluşmaktadır. Bu sınıflandırma bölgesel gelişme politikalarının etkin bir şekilde uygulanması ve AB'ye uyum sağlanması amacıyla ülkemizin 26 ayrı istatistiki bölge birimine ayrılması sonucunda oluşturulmuştur.

TR22 Bölgesi için Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından üçüncü defa hazırlanan bu plan, 2024 - 2028 dönemini kapsamaktadır. Planın hazırlanması sürecinde katılımcı kalkınma anlayışına özen gösterilmiş, bölgede yer alan paydaşlar ile ortak akıl toplantıları gerçekleştirilmiş ve bu paydaşların sürece dâhil edilmesine azami gayret sarf edilmiştir. Bölgenin ihtiyaç ve beklentilerini yerinde tespit ederek mevcut kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve yüksek potansiyel içeren unsurların değerlendirilerek, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması hedeflenmiştir.

TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı'nın vizyonu, katılımcılık ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda Dünya'da yaşanan küresel gelişmelerin ülkemize ve Bölge'ye olan etkilerinin de göz önünde bulundurulmasıyla belirlenmiştir. Bu yaklaşıma göre Bölge'ye gelecek beş yıl boyunca yön verecek vizyonun "Doğal Kaynakları ve Beşeri Sermayesi ile Rekabet Gücünü Yükselten Yeşil Büyüme İlkelerine Bağlı Gelişen Dirençli ve Sürdürülebilir Güney Marmara" olmasına karar verilmiştir. Vizyona ulaşmak için belirlenen hedefler ise beş ana stratejik öncelik başlığında toplanmıştır. Bu stratejik öncelikler ve hedefler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Şekil 1. TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı'nın Vizyon, Öncelik ve Hedef Şeması

TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı'nda çok merkezli gelişim modeli temel alınmakla birlikte, yeşil büyüme ve dirençlilik yatay eksenleri de dikkate alınmıştır. Tüm stratejik önceliklerin aynı zamanda yeşil büyüme ve dirençlilik özeline katkıda bulunması hedeflenmiştir. Tarım ve kırsal kalkınma odağında büyümenin sanayi sektörüne olan katkısı ve bununla birlikte ekonomik gelişmenin sosyal gelişmeye yapacağı katkının, alternatif turizm faaliyetleri ile birlikte Bölgenin kalkınmışlık seviyesini artıracak ön görülmüştür. Doğal kaynakların korunması ve yenilenebilir enerji potansiyelinin değerlendirilmesi de ayrıca yeşil büyüme odağında ele alınabilecek bir diğer önemli stratejik öncelik olarak belirlenmiştir.

2. PLAN HAZIRLIK SÜRECİ

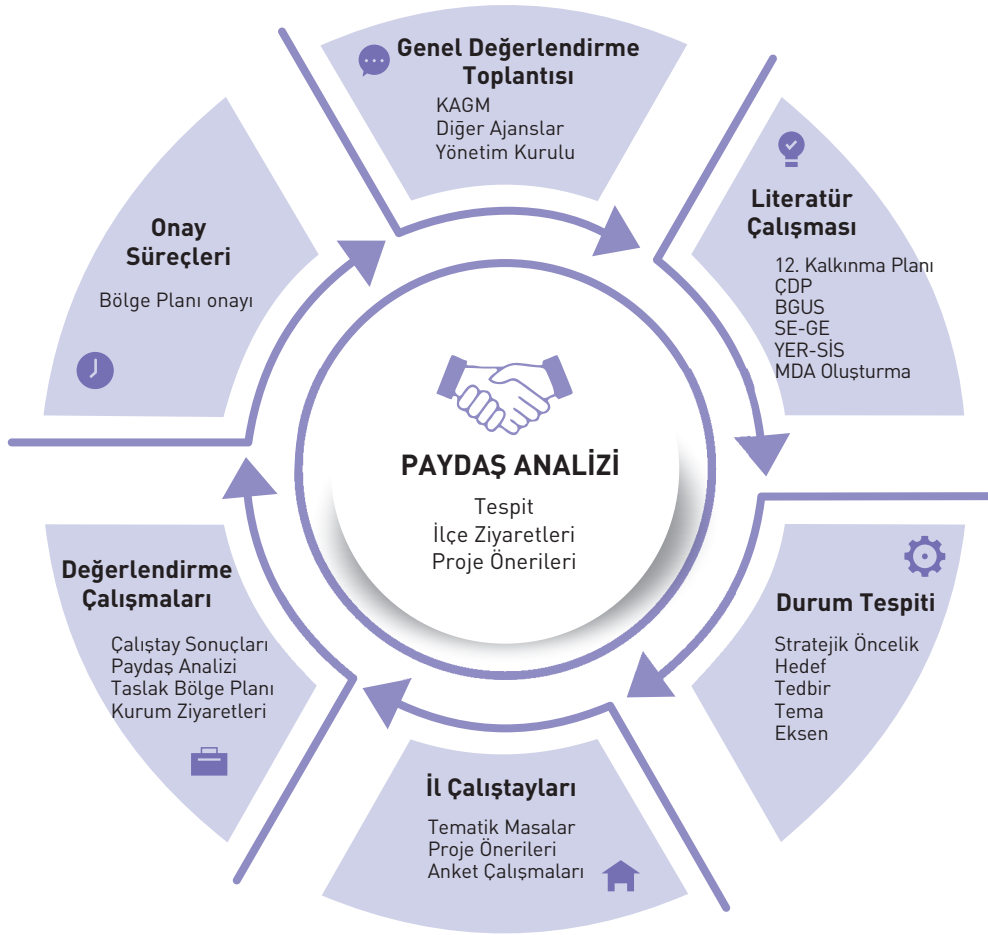
TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı; Bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlamaya yönelik stratejik öncelik, hedef ve tedbirlerin geliştirilmesini, Bölgenin 2024 - 2028 dönemi Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nin (BGUS) "Küresel Rekabette Söz Sahibi, Refah Düzeyi Yüksek ve Dirençli Bölgeleriyle, Yerel Dinamiklerini Kullanarak Topyekûn Kalkınmış Bir Türkiye" vizyonu doğrultusunda ve ulusal ölçekte Bölgenin 2053 ve 2071 vizyonuna katkı sağlamasını hedeflemekte; kaynakların etkin ve yerinde kullanılması ile Bölgenin ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı, küresel gelişmelerin ülkemizdeki yansımaları, yüksek kırılabilirlik içeren gelişmeler karşısında gösterilen dirençlilik odağında sosyal ve ekonomik değişimlerin Bölgeye olan etkileri incelenerek hazırlanmıştır. Bölgenin bu gelişmeler karşısında güçlü ve zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve karşı karşıya olduğu tehditler belirlenmiş ve 2028 yılı senaryosuna hizmet edecek stratejik öncelikler ve bu önceliklere hizmet edecek hedef ve tedbirler geliştirilmiştir.

Plan hazırlığı süresince yapılan çalışmalar sonucunda Bölgenin vizyonu; **"Doğal Kaynakları ve Beşeri Sermayesi ile Rekabet Gücünü Yükselten Yeşil Büyüme İlkelerine Bağlı Gelişen Dirençli ve Sürdürülebilir Güney Marmara"** olarak belirlenmiştir. Plan uygulama sürecinde; belirlenen vizyona ulaşmak için aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmuştur:

- İnsan ve çevre odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi,
- Katılımcılığı ön planda tutarak paydaşların fikirlerinin vizyona ulaşma doğrultusunda dikkate alınması,
- Gelecek nesilleri de göz önünde bulundurarak çevrenin korunması,
- Planın tüm kesimler tarafından sahiplenilmesi,
- Rekabetçi bir piyasa, demokratik bir sivil toplum, şeffaflık, hesap verebilirlik, verimlilik ve vatandaş memnuniyeti temelli kamusal hizmet sunumunun esas alınması,
- Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara bütüncül bir şekilde yaklaşılması,
- Ortak bir gelecek için ortak hareket eden ve yönetim mekanizmasını etkin bir şekilde işleten kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum ruhunun oluşturulması.

Planlama süreci aşamalarında Bölgedeki paydaşların bilgi, görüş ve deneyimlerinin plana yansıtılması en önemli önceliklerden biri olarak benimsenmiştir. Bölgenin potansiyelinin harekete geçirilmesi doğrultusunda sektörel analiz, inceleme, strateji ve planlama çalışmaları yapılmıştır. Plan hazırlık süreçlerinde çalıştay, kurum görüşmeleri, toplantılar ve teknolojik imkânlar aracılığıyla nitelikli katılımın sağlanması temel dayanak noktası olarak belirlenmiştir. Hazırlıkların detaylı planlanması ve koordinasyonunda; Bölge Planı Hazırlama Kılavuzu esas alınmış olup kılavuzda yer alan çalışmalara ilişkin süreç planlamasına yer verilmiştir.

Şekil 2. Bölge Planı Süreç Akış Şeması

Bölge Planı hazırlık çalışmalarının en önemli aşamalarından biri paydaşlarla yapılan çalışmalar olmuştur. Plan sürecine katkı sağlayacak ve planın çıktılarında etkilenecek olan kurum ve kuruluşlar belirlenerek plan hazırlık sürecine dâhil edilmiştir. Bununla birlikte, plan uygulama süreçlerinde farklı kişi ve kurumlar nezdinde doğal, beşeri ve mali kaynakların harekete geçirilmesine yönelik stratejilerin oluşturulmasında paydaşların katılımcılığı sağlanmıştır. Paydaş analizi olarak ifade edilebilecek olan bu çalışmalarda paydaşların faaliyetleri incelenmiş, plan uygulama süreci ile Ajans faaliyetlerine etki ve katkıları öngörülmüştür. Hazırlık sürecinde gerçekleştirilen iş birlikleri, bilgi ve görüş alış veriş plan hazırlık sürecinin ilk adımlarını oluşturmuştur.

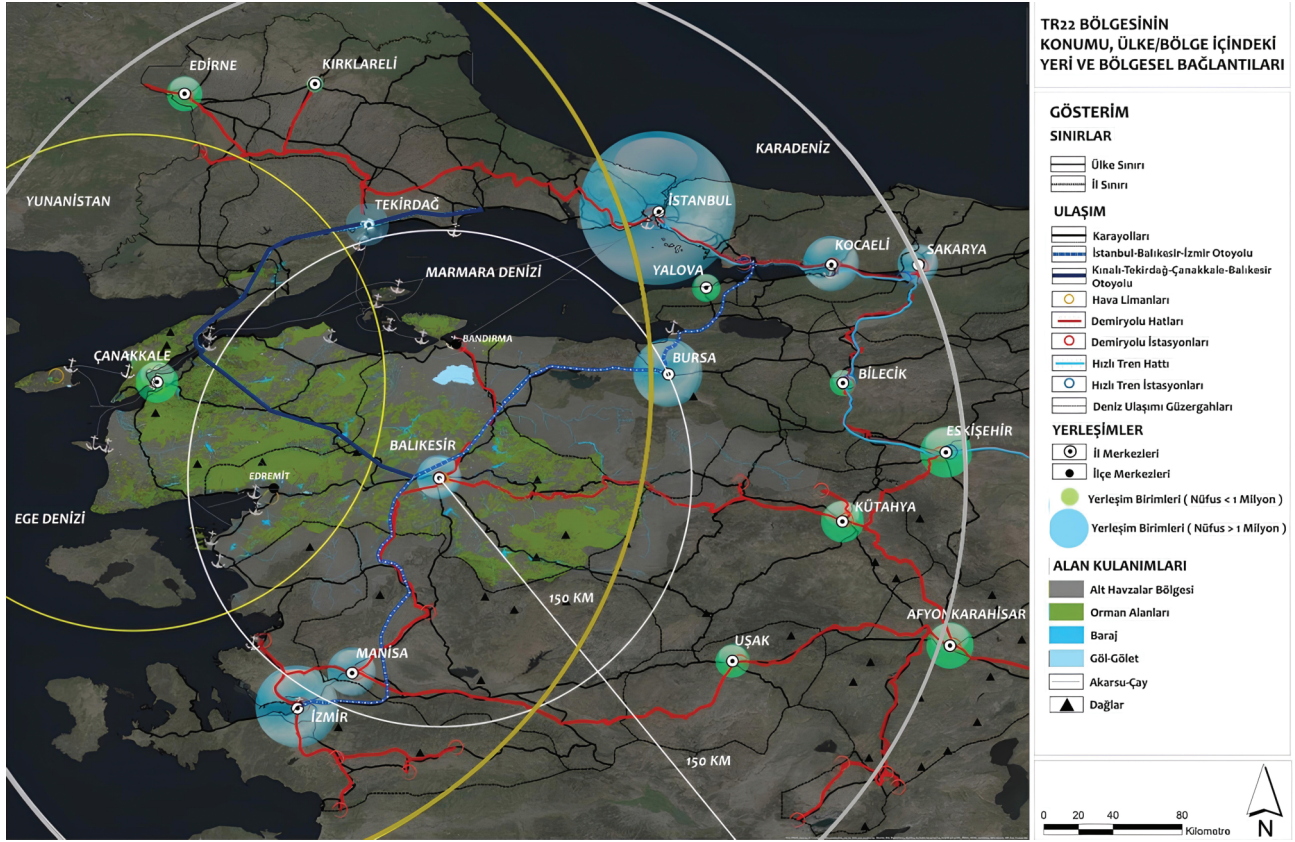
Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda paylaşılan istatistikler, literatür taraması ve yerel kuruluşlardan temin veriler aracılığıyla ikincil veri analizleri gerçekleştirilmiştir. Türkiye ve TR22 Bölgesine yönelik Ajans tarafından ortaya konulan araştırma, analiz ve strateji çalışmalarının yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan güncel raporlar, süreli yayınlar, kitaplar, istatistik veriler, bültenler ve analizlerden de ikincil veri analizi yapılırken yararlanılmıştır. İkincil verilerden yararlanılırken kullanılan kaynakların güncel ve güvenilir olmasına dikkat edilmiştir.

Ajans tarafından yürütülen 2024 - 2028 Bölge Planı'na yönelik araştırma, analiz ve strateji çalışmaları; Ajans uzmanları, kalkınma ajansları, yerel kurumlar, Bölge içi ve dışı akademisyenlerle iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda kuruluşundan bu yana Ajans tarafından hazırlanan tüm dokümanlar ve bu dokümanlardaki güncellemeler ele alınmıştır. Kalkınma Kütüphanesi aracılığı ile kamuoyuyla paylaşılan bu dokümanlardan elde edilen çıktılara, Bölge Planı'nın her aşamasında mümkün olduğu ölçüde yer verilmiştir.

3.BÖLGEYE GENEL BAKIŞ

TR22 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı kapsamında ortaya çıkarılan stratejik öncelik, hedef ve tedbirlerin belirlenmesi için öncelikle Bölgenin tarihi, coğrafi ve güncel istatistiki verileri değerlendirilmeye alınmıştır. Bu kapsamda sosyal yapı ve ekonomik yapı başta olmak üzere birçok alanda güncel makro göstergeler incelenmiştir. Oldukça geniş bir içeriğe sahip mevcut durum analizleri gerçekleştirilerek Bölgenin gelecek projeksiyonu belirlenmiştir.

Güney Marmara Bölgesi'nin hem Marmara Denizi'ne hem de Ege Denizi'ne kıyısı bulunan Balıkesir ve Çanakkale illeri; coğrafi konumu, doğal güzellikleri, verimli tarım arazileri ve güzel iklimi ile öne çıkmaktadır. Balıkesir'in kuzeyindeki Bandırma çevresinde düşük nüfus yoğunluklu, sürdürülebilir yaşam ve çalışma alanlarına sahip kompakt gelişme fırsatları vardır. Bilgiye dayalı yenilikçi ve yaratıcı sektörlerde çalışan insanların, burada yaşayıp, ihtiyaç duyduklarında Bandırma Limanı'nı kullanarak kısa sürede İstanbul'a erişmesi mümkündür. Çanakkale - Balıkesir Otoyolu'nun tamamlanması, bölgenin kara yolu ile erişilebilirliğini oldukça arttıracaktır. Bölgeye hızlı tren bağlantısı kurulduğunda, ülkemizdeki metropollerden Bölgeye erişim kolaylaşacak gelen turistlerin Bölgenin doğal güzellikleri ile buluşturmak kolay ve mümkün hale gelecektir.

Şekil 3. TR22 Bölgesinin Konumu, Ülke/Bölge İçindeki Yeri ve Bölgesel Bağlantıları

TR22 Bölgesinin, Ege Bölgesi ile İstanbul'u birbirine bağlayan ana eksenin üzerinde olması ve İstanbul'un yanı sıra İzmir ve Bursa gibi büyükşehirlere komşu olmasının getirdiği coğrafi avantaj, sahip olduğu zengin ekonomik çeşitlilik bölgenin cazibe merkezi olmasında temel etkenlerdir. Bölgede sanayi, ticaret ve ulaşım olanaklarının ülke geneline göre oldukça iyi durumda ve hatta gelişme eğiliminde olması ile devam eden büyük kamu yatırımlarının varlığı bölgenin gelişmeye devam edeceğine işaret etmektedir. Sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi bölge içerisinde farklılık arz etmekte bölgenin temel karakteristiğini oluşturan çok sektörlü ekonomik yapı, mekânda heterojen bir dağılım sergilemektedir. Çanakkale ve Balıkesir illerinin iç kısımlarında büyük oranda ormancılık ve tarımsal üretim faaliyetleri sürdürülürken, batı kıyılarında zeytincilik ve zeytin işleciliği yapılmaktadır. Sanayinin geliştiği aks, üzerinde tarımsal ürünlerin işlendiği tesislerin bulunduğu ve Bandırma, Susurluk, Balıkesir merkezlerinin oluşturduğu bir koridor olup, kara ve demir yolu ile güneyde Manisa ve İzmir'e inilebilmektedir.

Bölgedeki yerleşim merkezleri sosyal ve ekonomik ilişkiler temelinde fonksiyonel olarak ele alınmıştır. İlçelere yapılan saha ziyaretleri ve düzenlenen çalıştaylar kapsamında yerel dinamikler detaylı ele alınmış ve Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırmaları (YER-SİS) çalışmasında yer alan kentsel ve kırsal hizmet merkezleri, ağ analizleri ve etki alanları ve bölgeler ile Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) çalışmasında yer alan veriler bir biriyle uyumlu hale getirilip entegre edilerek Bölgenin mekana yansıyan sosyal ve ekonomik benzer ve farklılaşan noktalar tespit edilerek Bölge dört alt planlama bölgesine ayrılmıştır. Çalışmada nüfusun dağılımı, göç, yerleşmeler arası mal, hizmet ve sermaye akışı, iş ve yaşam alanı arasındaki hareketlilik gibi unsurların ele alınması sonrasında ortaya çıkarılan dört alt planlama bölgesi; Balıkesir, Bandırma, Edremit ve Çanakkale Alt Planlama bölgeleridir.

3.1.Bölgenin Coğrafi ve Doğal Yapısı

Türkiye’nin batısında, Marmara ve Ege Bölgeleri arasında konumlanan TR22 Bölgesi, Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşmaktadır. Hem Marmara Denizi’ne hem Ege Denizi’ne kıyısı olan Bölge, kuzeyde TR21 Edirne, Tekirdağ, Kırklareli; batıda TR41 Bursa, Eskişehir, Bilecik ve güneyde TR33 Afyon, Manisa, Kütahya, Uşak ve TR31 İzmir Bölgeleri ile çevrilidir. Türkiye’nin sahip olduğu 2 boğazdan biri olan Çanakkale Boğazı’nı barındıran Bölgenin, Asya ve Avrupa kıtalarında toprağı bulunmaktadır.

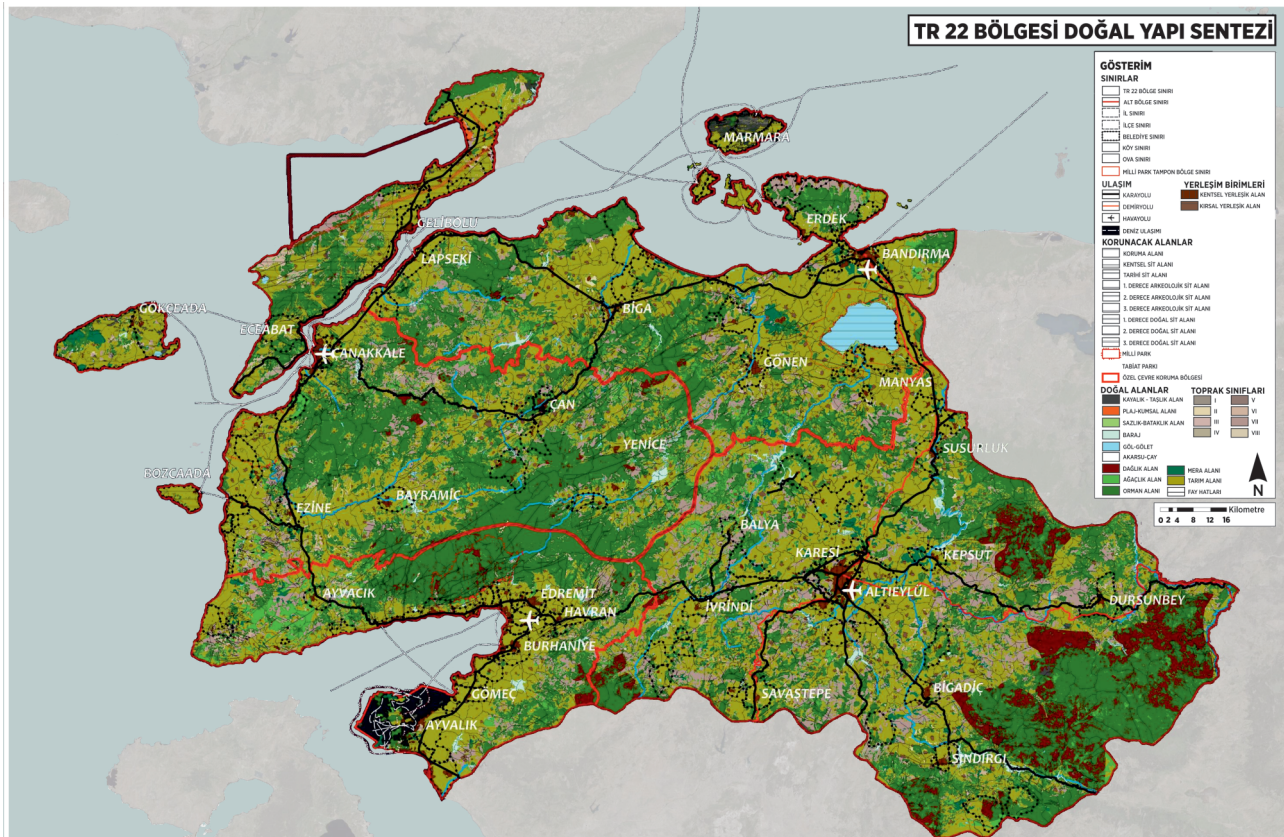
Yüzölçümü 24.423,16 km² olan Bölgede 32 ilçe ve 1514 köy ve kırsal mahalle bulunmaktadır. Ülkemizin üzerinde sosyal hayat barındıran Ege Denizi’ndeki Gökçeada, Bozcaada ve Ayvalık Adaları ile Marmara Denizi’ndeki Marmara, Avşa, Paşalimanı ve Ekinlik Adaları Bölgede yer almaktadır. Farklı iklim özelliklerini bir araya getiren Bölgenin güneydoğu kesimlerinde karasal iklim etkili olup, kuzeyde kıyıya yakın kesimlerde daha ılıman iklim etkindir. Ege kıyılarında ise Akdeniz iklimi etkisini göstermektedir. Bölgenin en yüksek noktası 1.774 metre ile Kaz Dağları’dır. Bölge genelinde birçok ova mevcut olup, akarsu yapısı olarak da zengindir.

Balıkesir alt bölgesi diğer alt bölgeler arasında tarım alanı varlığı açısından ilk sırada yer almakta olup, verimli tarım yapılabilir toprak derecesi (I-II-III-IV) açısından ise 3. sıradadır. Alt bölge arazisinin yaklaşık yüzde 20’si verimli topraklardan oluşmaktadır. Bu durum tarım alanı varlığının önemli bir kısmında verimli ürün elde etme potansiyelinin zayıf olduğunu göstermektedir. Alt bölge topraklarını ağırlıklı olarak VI. ve VII. derece topraklar oluşturmaktadır. Buradan hareketle alt bölgede orman, mera ve ağaçlık alan varlığının nispeten yüksek olacağı anlaşılmaktadır. Alt bölgeler arasında en yüksek orman, mera ve ağaçlık karakteri bulunan alan varlığı bu bölgededir. Bölge su varlığı açısından değerlendirildiğinde baraj varlığı en yüksek, göl-gölet varlığında ise en yüksek 3. bölgedir. Bu potansiyel tarımda verimin yükseltilmesi ve tarım topraklarının büyük bir kısmına yakınının kullanılabilmesi açısından önemlidir.

Bandırma Alt bölgesi diğer alt bölgeler arasında tarım alanı ve tarım yapılabilir toprak derecesi (I-II-III-IV) açısından 2. sırada yer almaktadır. Alt bölge arazisinin yüzde 45’i verimli topraklardan oluşmaktadır. Bu durum var olan tarım topraklarının önemli bir kısmının yüksek verimli tarım ürünü elde etme potansiyelinin bulunduğunu göstermektedir. Alt bölge toprakları ağırlıklı olarak verimli topraklar ve VII. derece topraklardan oluşmaktadır. Buradan hareketle alt bölgede orman, mera ve ağaçlık alan varlığının olacağı anlaşılmaktadır.

Edremit Alt bölgesi diğer alt bölgeler arasında tarım alanı varlığı ve tarım yapılabilir toprak derecesi (I-II-III-IV) açısından 4. sırada yer almaktadır. Alt bölge arazisinin yaklaşık yüzde 27’si verimli topraklardan oluşmaktadır. Alt bölge toprakları ağırlıklı olarak verimli topraklar ve VII. derece topraklardan oluşmaktadır. Buradan hareketle alt bölgede orman, mera ve ağaçlık alan varlığının olacağı anlaşılmaktadır. Bölge alt bölgeler arasında orman, mera alanları açısından 4, ağaçlık karakteri bulunan alan varlığı açısından ise 3. sıradadır. Ayrıca alt bölgede TR22 Bölgesinin en büyük milli parkı olan Kazdağı Milli Parkı ve en büyük tabiat parkı olan Ayvalık Adaları Tabiat Parkı yer almaktadır. Bölge diğer alt bölgeler arasında sit alanları ve korunan alanlar varlığı açısından Bölge üzerinde önemli değerlere sahiptir.

Çanakkale Alt bölgesi diğer alt bölgeler arasında tarım alanı varlığı açısından 3. sırada yer almakta olup, tarım yapılabilir toprak derecesi (I-II-III-IV) açısından ise ilk sıradadır. Alt bölge arazisinin yaklaşık yüzde 32'si verimli topraklardan oluşmaktadır. Bu durum var olan tarım topraklarının önemli bir kısmının yüksek verimli tarım ürünü elde etme potansiyelinin bulunduğunu göstermektedir. Alt bölge toprakları ağırlıklı olarak verimli topraklar, VI. ve VII. derece topraklardan oluşmaktadır. Buradan hareketle alt bölgede orman, mera ve ağaçlık alan varlığının nispeten yüksek olacağı anlaşılmaktadır. Bölge alt bölgeler arasında orman varlığında 2, mera varlığında 3 ve ağaçlık karakteri bulunan alan varlığında ise yine 2. sıradadır. Ayrıca alt bölgede TR22 Bölgesi'nin tek özel çevre koruma bölgesi olan Saros Körfezi Özel Çevre Koruma Bölgesi yer almaktadır. Bölge tarihi, doğal ve kentsel açıdan birçok zengin değere sahip olması nedeni ile alt bölgeler arasında sit alanları ve korunan alanlar varlığı açısından ilk sıradadır. Ayrıca bölgede Cittaslow unvanına sahip dünyanın ilk ve tek sakin adası olan Gökçeada bulunmaktadır. Bölge arazisi engebeli bir yapıya sahip olması nedeniyle alt bölgeler arasında en çok kayalık-taşlık alan bu bölgededir.

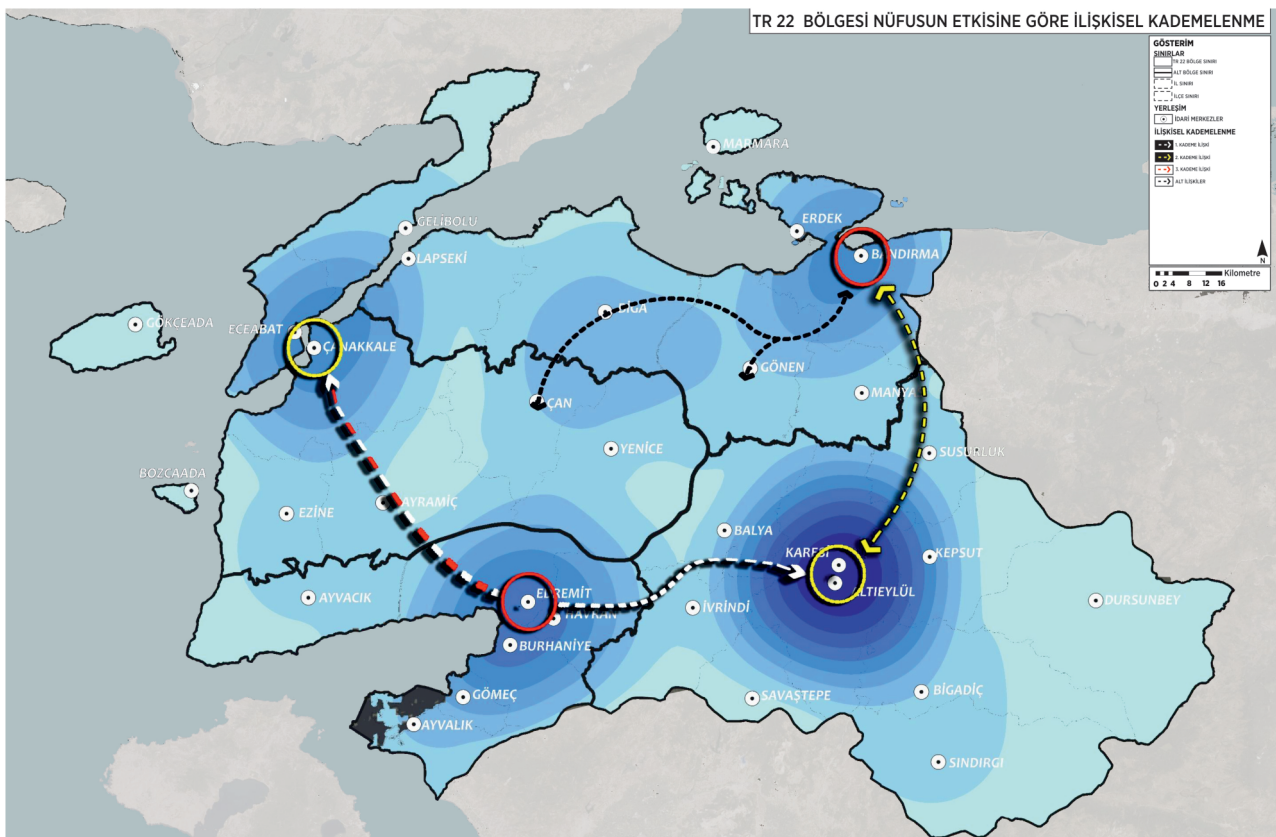
Şekil 4. TR22 Bölgesi Doğal Yapı Sentezi

Bölgenin; topografik, jeolojik-jeoteknik, hidrojeolojik yapı özellikleri ile arazi kullanımı, tarım ve orman alanları, içme suyu havzaları, su varlıkları, sit ve diğer koruma alanları, hassas alanlar, kıyı, altyapı, doğal ve fiziki veriler ile afet tehlikeleri fiziksel eşik sentezinde gösterilmektedir. Bandırma, Gönen, Yenice ve Ayvacık güzergahında kuş bakışı bir çizgi halinde fay hatları, eğimli alanlar, önemli flora/fauna alanları, koruma alanları, jeolojik riskli alanlar, orman/tarım alanları, baraj/göl-gölet varlıkları ve Kaz Dağları fiziki (doğal) eşiklerinin bulunduğu görülmektedir. Bu sebeple Balıkesir-Balya-Yenice-Çan Çanakkale güzergâhından iki il ve alt bölgeler arasındaki ilişkisel etkileşim zayıf kalmakta, ilişkisel etkileşimin Edremit ve Ayvacık üzerinden kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu durum ekonomik anlamda eşik oluşturmamasının yanı sıra bölgedeki en kısa mesafede en verimli tüm ilişkisel gereksinimleri zayıflatmaktadır. Buradan hareketle Balıkesir kent merkezinin Bandırma ve Edremit ilçeleri ile ilişkisi Çanakkale kent merkezine kıyasla artmaktadır. Aynı fiziki (doğal) eşikler Balıkesir-Manyas-Bandırma hattını zayıflatırken Balıkesir-Susurluk-Bandırma hattını güçlendirmektedir. Ayrıca fiziki (doğal) eşikler, Biga-Gönen, Gönen-Manyas, Çan-Yenice, Yenice-Balya, en çokta Bayramiç-Edremit ilçeleri arasındaki ilişkiyi zayıflatmakta, iki il arasında yapılan tüm

yaşı erkeklerden daha yüksektir.

2021 yılı toplam doğurganlık hızı değerlerine göre Türkiye genelinde anne başına 1,7 çocuk düşerken TR22 Bölgesinde 1,38 çocuk düşmektedir. Bu sayı Çanakkale’de 1,32’ye gerilemektedir. 2019 yılında Türkiye genelinde bebek ölüm hızı ortalaması binde 9,1 olarak gerçekleşmiştir. Balıkesir ilinde bu oran binde 7,3 ve Çanakkale ilinde 7,1 olarak ortalamanın altında gerçekleşmiştir.

TR22 Bölgesi için yapılan nüfus etki analizi değerlendirildiğinde, bölge nüfusunun Balıkesir Kent Merkezi, Çanakkale Kent Merkezi, Edremit- Ayvalık güzergâhı ve Bandırma-Biga-Çan, Bandırma-Gönen hatlarında yoğun etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bölgenin nüfus etki analizine göre oluşturulan ilişkisel kademelenme ise şöyledir; Çanakkale-Edremit-Balıkesir hattı 1. kademe, Balıkesir-Bandırma hattı 2. kademe, Edremit-Çanakkale hattı 3. kademe, kademelenmeye dâhil olmamakla birlikte Bandırma-Biga-Çan ve Bandırma-Gönen hatları ise alt kademe ilişkileri oluşturmaktadır.

Şekil 6. TR22 Bölgesi Nüfusun Etkisine Göre İlişkisel Kademelenme

3.3. Bölgenin Ekonomik Yapısı

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi incelendiğinde TR22 Bölgesi (Balıkesir, Çanakkale) illerinde tarımın istihdamdaki payının Türkiye ortalamasının üzerinde, hizmetler ve sanayi sektörlerinde ise ortalamanın altında olduğu görülmektedir. Balıkesir coğrafi yapısı ve iklim koşulları ile bir tarım şehridir. Verimli tarım arazilerinin yaygın olduğu Balıkesir, sahip olduğu stratejik konum ile tarımsal ürünlerini kolayca pazarlama olanağına sahiptir. Balıkesir hayvansal ürün üretiminde öncü iller arasında yer almaktadır. Balıkesir ilinde kişi başı canlı hayvan varlığı değeri ilin kişi başı bitkisel üretim değerinin üzerindedir. Benzer şekilde tarım sektörü, gayri safi yurt içi hâsıla içinde aldığı pay, istihdama olan etkisi, bitkisel üretimdeki öncülüğü, markalaşmış ürünleri ve ürettiği katma değer ile Çanakkale'nin öncelikli sektörleri arasındadır. Tarıma dayalı sanayinin ihtiyaç duyduğu birçok tarımsal ürün Çanakkale'nin geniş ve verimli topraklarında yetiştirilmekte olup il tarıma dayalı sanayi yatırımları için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Tablo 1. İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı

Sektör	2017	2018	2019	2020	2021	Türkiye (2021)
Tarım (yüzde)	30,8	28,5	27,6	25,4	24,1	17,2
Sanayi (yüzde)	20,6	21,7	19,4	21,0	22,9	27,5
Hizmetler (yüzde)	48,6	49,8	53,1	53,6	53,1	55,3

Kaynak: TÜİK

Bölgede tarım sektöründeki istihdam edilme oranları 2021 yılına doğru düşüş eğiliminde olmasına karşın Türkiye ortalamasının üzerinde bir orana sahiptir. Tarım sektöründe istihdam oranlarında yaşanan düşüş, kişi başına düşen bitkisel üretim değeri, kişi başına düşen canlı hayvan değeri, tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarında ise gerçekleşmemiştir. Tarımda otomasyon sistemlerinin yaygınlaştırılması, verimlilik ve kalite artırmaya yönelik yapılan üretim süreçlerindeki optimizasyon çalışmaları istihdam oranı düşerken üretim değerlerinin artmasına sebep olmuştur.

Sanayi ve hizmetler sektörlerinde ise istihdam edilme oranları 2021 yılına doğru bir artış eğilimi göstermektedir. Bölgedeki organize sanayi bölgelerinin genişlemesi sonrasında artan yatırımlar, büyük çaplı inşaat projeleri ve kamu yatırımları ile özel sektör tarafından devam eden turizm yatırımları ve buna bağlı olarak gelişen yan sektörler, istihdam oranlarında artışa sebep olmuştur. İstihdam oranlarındaki artışlar aynı zamanda sektörlerin gayri safi yurtiçi hasılasında artışa sebep olması beklenirken, Covid-19 pandemisi nedeniyle bu etkinin 2021 yılı sonrasında daha açık bir şekilde görüleceği öngörülmektedir. Özellikle 2019 ve 2020 yıllarında birçok işletmenin çalışamaz duruma gelmesi göstergeler üzerinde belirgin bir farklılığa neden olmuştur.

Tablo 2. Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (\$)

	2017	2018	2019	2020	2021	Türkiye (2021)
TR22	8.913	8.199	7.779	7.428	8.051	9.592

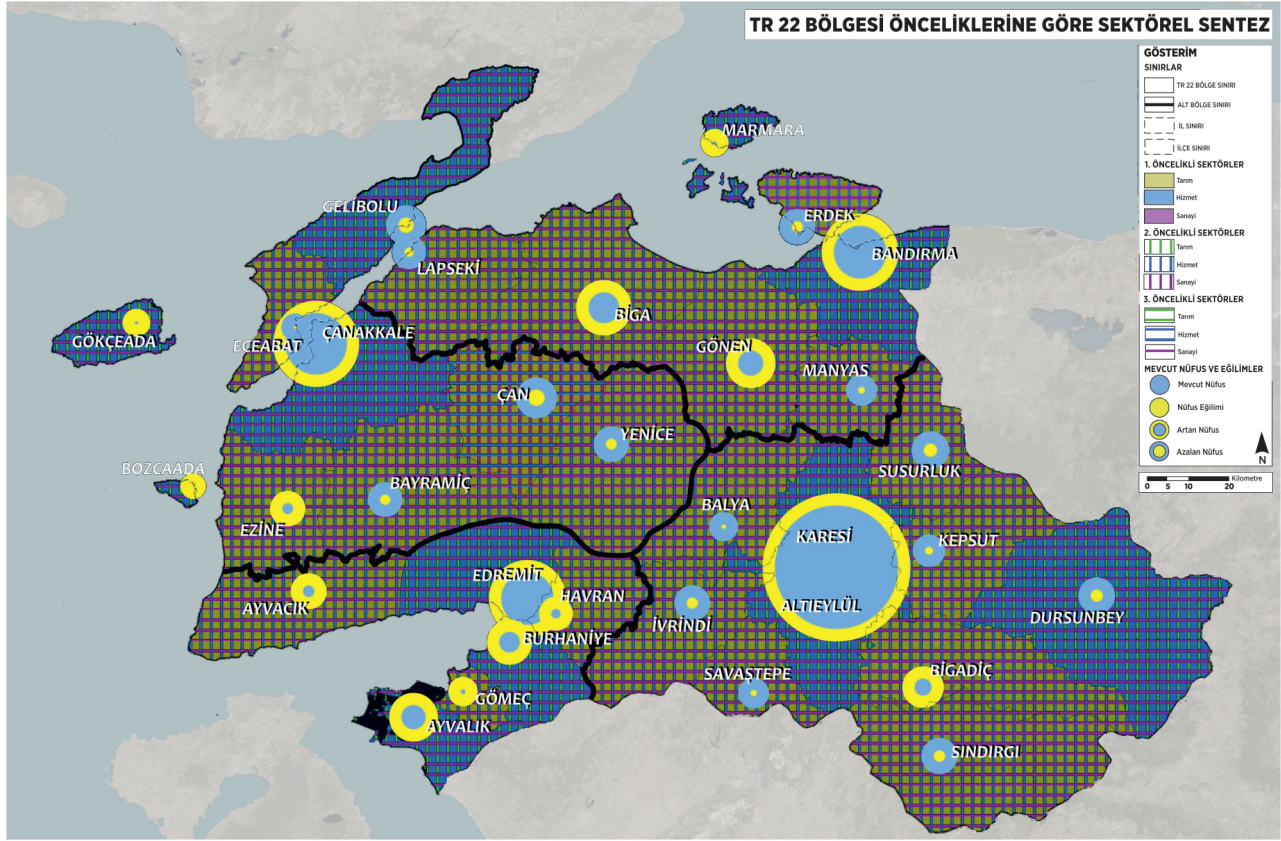
Kaynak: TÜİK

TR22 Bölgesi, ülkemiz kişi başına gayri safi yurtiçi hasılasının altında bir değere sahiptir. Sanayi yatırımlarının artması ve Bölgenin bilgi yoğun sektörlerde uzmanlaşması ile bu plan döneminde kişi başına gayri safi yurtiçi hasılanın artacağı ön görülmektedir. Bu öngörünün dayanak noktaları olarak ise geçmiş plan döneminde Bölgenin tarım ve sanayi sektöründe göstermiş olduğu gelişim baz alınmıştır.

2014-2023 yılları arasında tarım sektörünün geliştirilmesine yönelik olarak pek çok çalışma yapılmış ve tarım sektörünün ihracattaki payı yüzde 18 artmıştır. Bölge genelinde lisanslı depo sayısı 2'den 9'a yükselmiş, 60'a yakın üründe verim artışı olmuştur. Dekar başına üretim verilerinde de artış olduğu tespit edilmiştir. Plan döneminde sulanan alana katkı sağlaması ve tarımda verimliliğin artırılması adına yapılan barajların sayısı 33'ten 60'a yükselmiştir. Örtü altı tarım yapılan alanlarda yüzde 330 artış yaşanmıştır.

Plan döneminde sanayi sektörünün hızlı gelişimi de yaşanmıştır. 2014-2023 plan döneminde Bölgede 4 yeni OSB kurulmuş ve yeni OSB kurulumlarına yönelik çalışmalar da hızlanmıştır. İhtisas OSB sayısı 2'den 6'ya yükselmiş, OSB'lerde doluluk oranları yüzde 90'ların üstüne çıkmış ve genişlemeye müsait OSB'lerin genişlemeye yönelik kamulaştırma çalışmaları yapılmıştır. Kurulan şirket sayısı yüzde 86 artış göstermiştir. Plan döneminde ihracat yüzde 10 artmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 118'den yüzde 153'e yükselmiştir.

Bölgesel yerleşim merkezleri üzerinde yapılan sektörel analizler sonrasında sanayi sektörünün 1. öncelikli sektör olduğu bir ilçe bulunmamakta olup, alt planlama bölge merkezleri ve deniz kıyısı olan birçok ilçede hizmetler sektörünün 1. öncelikli sektör olduğu; diğer yerleşim merkezlerinde ise tarım sektörünün ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Yapılan incelemelerde en dikkat çekici husus ise sanayi sektörünün bir ilçe hariç tüm yerleşim merkezlerinde 3. öncelikli sektör olmasıdır.

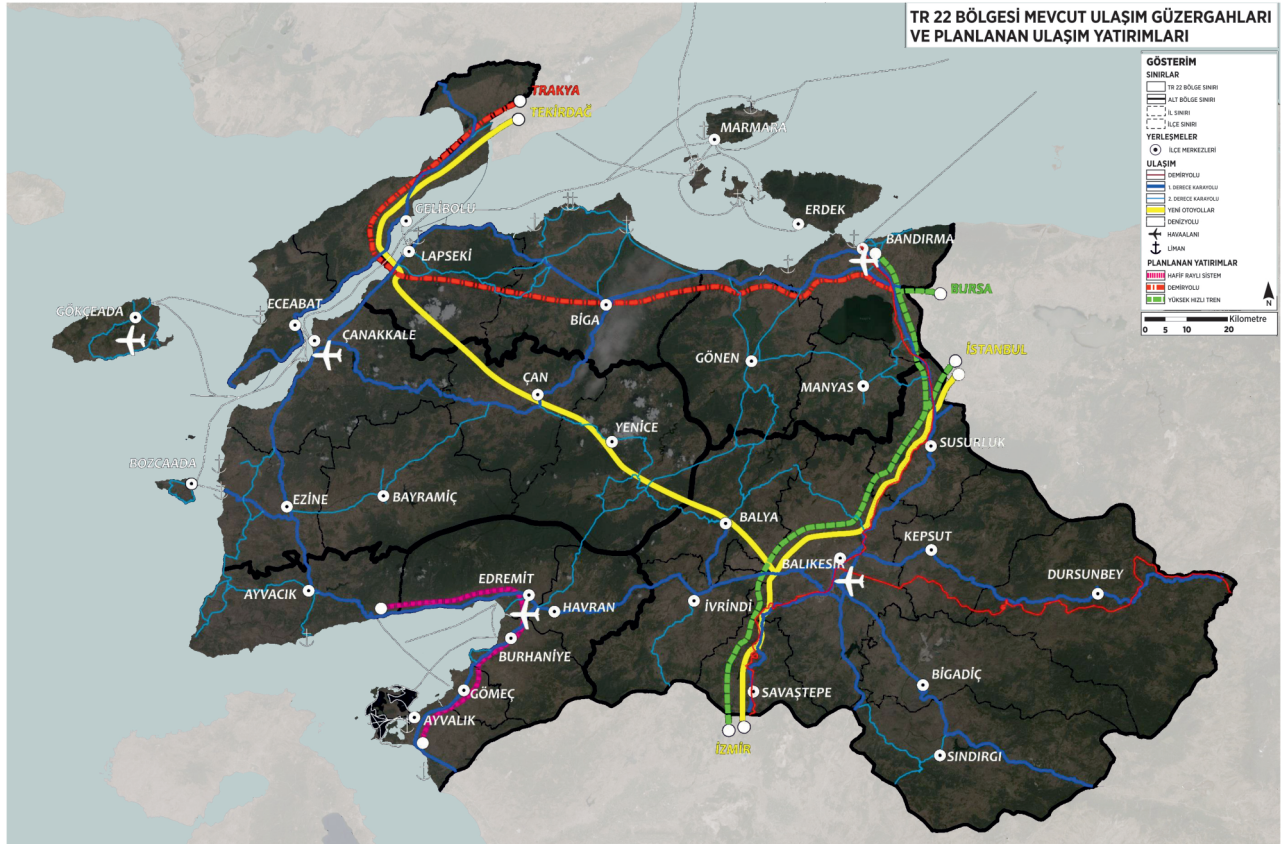
Şekil 7. TR22 Bölgesi Sektörel Sentez

3.4.Bölgenin Ulaşım Yapısı

Tarihte ticaret yollarının kesişim noktası olan Marmara Bölgesi ülke ulaşım organizasyonlarının yönetim merkezidir. Ulaşım çeşitliliğinin ve yoğunluğunun hinterlandı ile birlikte değerlendirilerek kullanılması Marmara Bölgesi'nin jeopolitik önemini artırmaktadır. Güney Marmara Bölgesi ise hinterlandındaki ulaşım argümanlarının yönetiminde önemli bir role sahiptir. Trakya'yı Anadolu'ya bağlayan uluslararası karayolları olan Avrasya Ulaştırma Bağlantılarının ve Ekonomik İşbirliği Ulaşım Ağının, Karadeniz ile Ege Denizi'ni bağlayan uluslararası deniz yollarının, Marmara Bölgesi'ni Ege ve İç Anadolu Bölgelerine bağlayan kara, demir ve hava yollarının geçtiği Bölge, önemli turizm, ticaret ve sanayi merkezlerini de birbirine bağlamaktadır.

TR22 Bölgesi; bölge içi, bölgelerarası ve uluslararası ulaşım bağlantıları yönünden birçok projenin merkezi konumunda olup, coğrafi konumu açısından erişilebilirlik ve önemli metropollere olan yakınlık avantajına sahiptir. Bölgede çeşitli ulaşım türlerinin (kara yolu, demir yolu, deniz yolu, hava yolu) bulunması ve ulusal politikalar kapsamında bu ulaşım türlerine yeni yatırımların eklenmesi (Kınalı - Tekirdağ - Çanakkale - Balıkesir Otoyolu, 1915 Çanakkale Köprüsü Projeleri vb.) ve kapasite ve teknolojisinin artırılması yoluyla bölgenin erişilebilirliğini ve gelişme dinamiklerini önemli ölçüde etkileme gücüne sahiptir. Uzun sahil şeritlerine sahip olması ve Marmara ve Ege Denizleri ile bağlantısının olması Bölgenin ulusal ve uluslararası yük ve yolcu taşımacılığında önemini artırmaktadır. Ayrıca Bölge Ankara'yı İzmir'e bağlayan demir yolu üzerinde bir transit merkez durumundadır.

Bölgede dört adet sivil havaalanı bulunmaktadır. Bölge, erişilebilir olmasının yanı sıra, hinterlandının da sağlamış olduğu kolaylık nedeni ile hava ulaşımında fazla gelişmemiştir. Fakat özellikle turizmin artış gösterdiği yaz döneminde Bölgede havacılık faaliyetlerinin artıyor olması ve böyle bir altyapının mevcut olması Bölge açısından oldukça önemlidir. Bölgede ve civarında önemli turizm merkezlerinin olması Bölgenin ulaşım konusunda önemini arttırmaktadır. İstanbul ile başlayıp, Gelibolu Yarımadası'ndan güneye doğru devam eden ve Edremit Körfezi ile İzmir'e bağlanan, oradan da Akdeniz'e doğru devam eden kıyı şeridinde yer alan doğa ve tarih turizminin önemli merkezleri kara ulaşımının gelişmesini sağlamıştır.

Şekil 8. TR22 Bölgesi Mevcut Ulaşım Güzergâhları ve Planlanan Ulaşım Yatırımları

Bölgenin, Marmara ve Ege Denizi'nin kesiştiği bir noktada olması, Çanakkale Boğazı ve gelişmekte olan limanlara sahip olması Bölgede deniz taşımacılığının ve buna bağlı sektörel gelişmenin önemini arttırmaktadır. Deniz ulaşımı ve ulaşımına bağlı taşımacılık ile bu ulaşımın tetiklediği sektörler, Güney Marmara Bölgesi'nin mekânsal gelişim eğilimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca bölgede deniz yolu bağlantıları ile uluslararası seyahat ve ticaret ilişkileri kurulmakta ve bu doğrultuda yüksek potansiyeller bulunmaktadır. Bu durum Bölgenin sınır ötesi iş birliği yapma ve bölgesel kalkınmayı sağlama konusunda temel dayanaklarından birisini oluşturmaktadır.

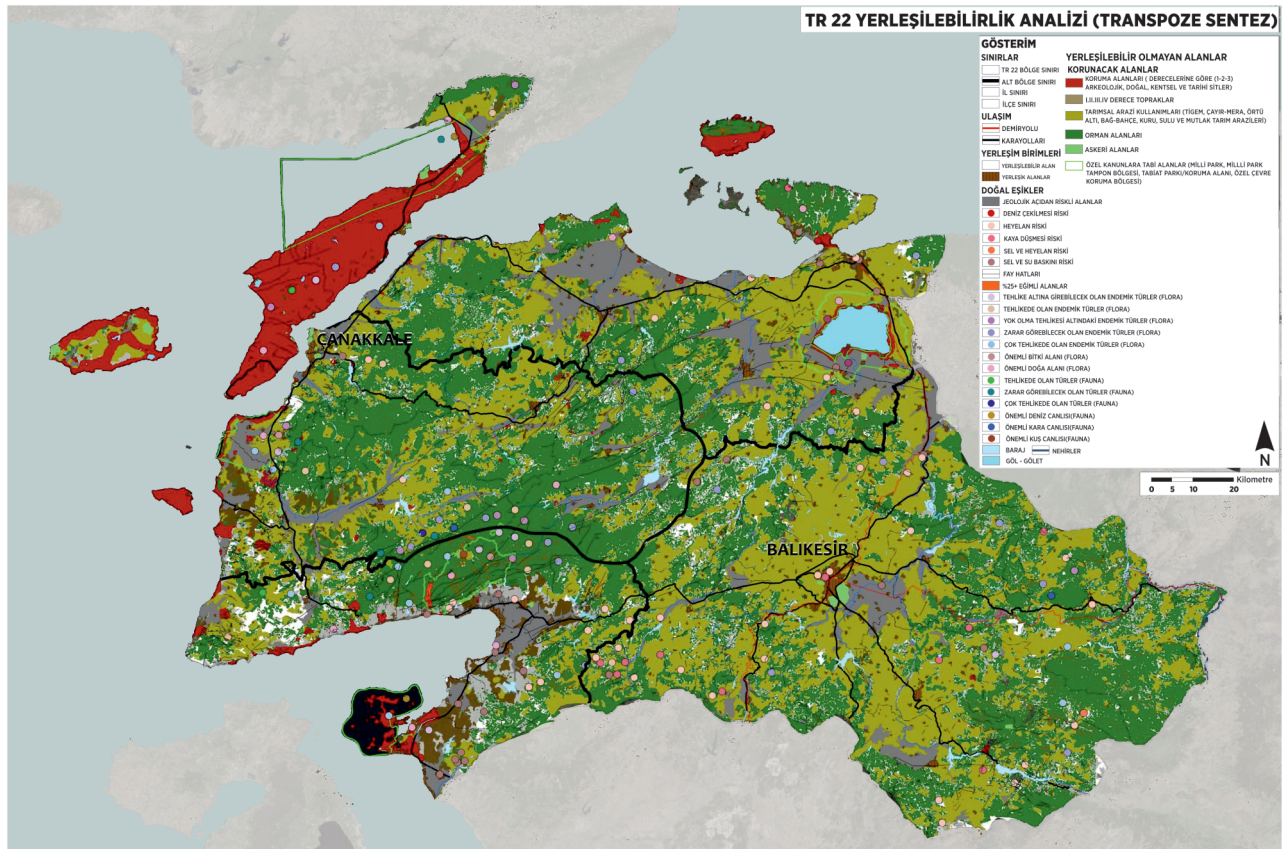
3.5. Bölgenin Ekolojik Yapısı

TR22 Bölgesi Türkiye'nin zengin doğal kaynakları ve coğrafik alinyazısı bakımından en şanslı bölgelerinin başında gelmektedir. Bölge doğal, kültürel, tarihi ve kentsel birçok çeşitliliği ve özgün nitelikleri bir arada barındırması ve koruma alanlarının varlığı ile Türkiye'de öne çıkan bölgeler arasındadır. Çanakkale ilinin batısında bulunan Gelibolu Yarımadası özel kanunlara tabi belirlenen koruma alanı olduğundan ve sit alanı yoğunluğundan dolayı yerleşilemez alan konumundadır. Tarımsal kullanım açısından 1, 2, 3 ve 4. sınıf tarımsal araziler özellikle yapılaşma baskısı altındadır. Kontrolsüz yapılaşma ve kentleşme baskısı ormanlar için tehdit oluşturmaktadır. Bölgedeki turizm sektörü büyük ölçüde kıyılarda yoğunlaşmıştır. Ayrıca özellikle Edremit Körfezi Alt Bölgesi

sahillerinde, yoğun yapılaşma ve şerit gelişimler söz konusudur. Altyapı yetersizliği, kıyı bölgeleri ile verimli tarım topraklarının ve hassas alanların dağınık, düzensiz ve yoğun yapılaşma ve ikinci konut alanlarıyla betonlaşması gibi faktörler ekosistemdeki dengeleri bozmanın yanı sıra görsel kirlilik de oluşturmaktadır, dolayısıyla turizm potansiyelini oluşturan değerlerin yavaş yavaş ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Taş ocağı ve maden işletmeciliğinin yapıldığı yerlerde dağlar kazılarak tahrip edilmekte ve üzerindeki flora ve faunanın yok olmasına neden olunmaktadır. Taş ocakları hava, toprak, su, atık, görsel ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Yanlış arazi kullanımı, aşırı hayvan otlatılması, bitki örtüsünün tahribi, topografik ve jeolojik yapı ve iklim faktörü gibi sebeplerle oluşan erozyon çevreye ciddi zararlar vermektedir. Kontrolsüz yapılaşma da dağlar için tehdit oluşturmaktadır. Yapılaşmaya açılması için dağların kazılarak doğal yapısının bozulması (tırışlanması), hem üzerindeki flora-faunayı yok etmekte, hem de görsel kirlilik oluşturmaktadır.

Bölge özelinde gerçekleştirilen yerleşilebilirlik analizinde bölgenin sürdürülebilirlik çerçevesinde koruma ve kullanma dengesine bağlı olarak yerleşime uygunluğu incelenmiştir. Bu kapsamda jeolojik açıdan riskli alanlar, eğimli alanlar, sulak alanlar gibi doğal eşikler ve korunacak olan alanlar, toprak dereceleri, tarımsal alanlar, orman alanları, askeri alanlar, milli park, tabiat parkı gibi özel kanunlara tabi alanlar incelenmiştir.

TR22 Güney Marmara Bölgesi birçok risk faktörü altındadır. Bölge 1. derece deprem bölgesinde yer almasından dolayı, her an deprem riski ile karşı karşıyadır. Bunun dışında Bölgenin deniz kıyısında konumlanmış olması sel ve heyelan tehlikesini, ormanlar ile kaplı bir bölge olması orman yangınları riskini, çok sayıda maden ocağının işletilmesi de maden kazaları riskini beraberinde getirmektedir.

Şekil 9. TR22 Yerleşilebilirlik Analizi

4.VİZYON, STRATEJİK ÖNCELİK, HEDEF VE TEDBİRLER

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi Mekansal Yaklaşımında ülkemiz üç farklı kategoride sınıflandırılmıştır. YER-SİS ve SE-GE skorları dahil olmak üzere üretim yapısı, gelir düzeyi, ihracat, istihdam, nüfus gibi bölgesel kalkınmada öne çıkan 31 ayrı gösterge kullanılarak belirlenen bu yaklaşımda Bölge illeri Rekabetçilik boyutunda ele alınmış olup, Balıkesir rekabetçi il Çanakkale ise potansiyel rekabetçi il kategorisinde sınıflandırılmıştır.

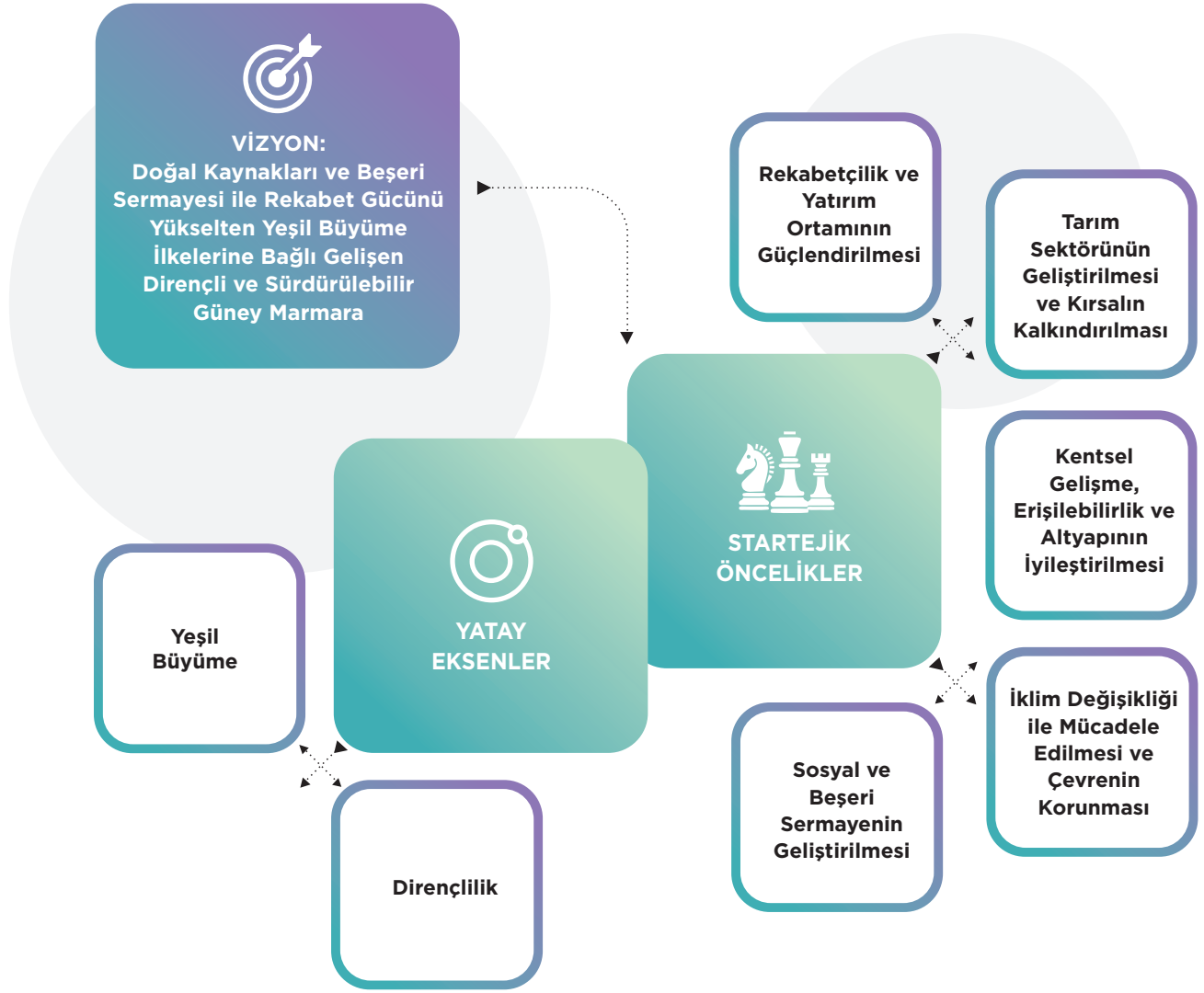
Rekabetçi illerin uluslararası rekabet güçlerinin artırılmasına yönelik belirlenen stratejiler arasında özellikle “Orta-yüksek ve yüksek teknolojiye yönelik üretim yapısı, gelir düzeyi, ihracat, istihdam, nüfus gibi bölgesel kalkınmada öne çıkan 31 ayrı gösterge kullanılarak belirlenen bu yaklaşımda Bölge illeri Rekabetçilik boyutunda ele alınmış olup, Balıkesir rekabetçi il Çanakkale ise potansiyel rekabetçi il kategorisinde sınıflandırılmıştır.” stratejisi Balıkesir özelinde yenilenebilir enerji sektöründe ve bu sektördeki tamamlayıcı sektörlerin gelişmesine katkı sunacaktır. Belirlenen diğer stratejiler ise nitelikli işgücünün tarım başta olmak üzere birçok sektörde yenilikçi uygulamalarda değerlendirilmesi ve katma değerli üretimin artırılmasına yönelik çalışmaların yaygınlaştırılmasına destek verecektir.

Potansiyel rekabetçi illerin ulusal rekabet güçlerinin artırılması yönelik belirlenen stratejiler arasında yer alan “Mevcut sektörlerde üretim hacmi ve üretimde katma değer artışı desteklenecektir.” stratejisi ise Çanakkale özelinde gıda imalat sanayiinde katma değerli ürün üretimi ve üretim hacminin genişletilmesi katkı sağlayacaktır. Ayrıca Bölge’nin AB ülkeleri ile denizden sınırı olan Çanakkale ilinin komşu ülkelerle fonksiyonel ilişkilerini güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yine bu kapsamda değerlendirilebilecektir.

Bölge illerinin dahil olduğu mekânsal tipoloji boyutları göz önünde bulundurularak belirlenen stratejik öncelikler, dikey eksenler çerçevesinde ulaşılması planlanan hedefler ve bu hedefler doğrultusundaki tedbirler, Bölge potansiyelinin etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla kurgulanmıştır. Küresel ölçekte yaşanan gelişmeler karşısında ulusal ve bölgesel dinamiklerin dirençliliğinin artırılması ile sınırlı doğal kaynakların etkin bir şekilde kullanılarak yeşil büyüme odaklı çalışmalar ise yatay eksen olarak sürekli gündemde tutulacaktır.

TR22 Bölgesinin 2024 -2028 vizyonu; saha ve anket çalışmaları, kurum görüşmeleri ve il çalıştayları sonucunda “Doğal Kaynakları ve Beşeri Sermayesi İle Rekabet Gücünü Yükselten Yeşil Büyüme İlkelerine Bağlı Gelişen Dirençli ve Sürdürülebilir Güney Marmara” olarak belirlenmiştir.

Belirlenen vizyona ulaşma yönünde, bu planın stratejik öncelikleri ve yatay gelişme eksenleri Bölgenin ihtiyaçlarına ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde yer alan ana başlıklara uyum sağlamak üzere aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Şekil 11. GMKA 2024 - 2028 Bölge Planı Stratejik öncelikler ve Yatay Gelişme Eksenleri

Bölge Planı stratejik öncelikleri ve bu kapsamda belirlenen hedefler bölge planı vizyonunda da belirtildiği üzere “dirençlilik” ve “yeşil büyüme” kavramları yatay ekseninde değerlendirilmiştir. Dirençlilik yatay eksenini sürdürülebilir kentler için olası riskleri en aza indirmek amaçlı kentsel, ekonomik, sosyal ve ekolojik olarak değerlendirilmiştir. Yeşil büyüme yatay eksenini ise bölgede yaşayan kişilerin refahını artırırken aynı zamanda kaynakların ve çevrenin sürdürülebilirliğinin sağlanması, ekonomik büyüme ve kalkınmanın yeşil finans uygulamaları ile desteklenmesi, biyoçeşitlilik kaybı önlenmesi, döngüsel ekonomi, ikiz dönüşüm, iklim adaleti, iklim ve karbon nötr kentler planlanması gibi ilkeler göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

4.1.Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi

Kalkınmanın en temel hedefi birey ve toplum refahının artırılmasıdır. Bireysel ve sosyal gelişmeye yönelik politikalar, refahın artırılmasında hem doğrudan hem dolaylı etkiye sahiptir. Aynı zamanda bu politikalar; yerel ekonominin etkinliğini ve verimliliğini artırmak ve sosyal dengeyi sağlamak suretiyle, bireylere ve topluma daha etkili kaynak tahsis etme ve değer üretme imkânı sağlamakta, ekonomik gelişmenin zeminini oluşturmaktadır. Nitekim On İkinci Kalkınma Planında da “Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum” ana eksen olarak belirlenmiş olup “Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi” stratejik önceliği bu ana eksene katkı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Sosyal ve beşeri sermayenin geliştirilmesine katkı sağlanması beklenen ilk alanın eğitim olduğu gerçeği her alanda kabul görmektedir. Hâlihazırda Bölgemizdeki eğitim kalitesinin ülke geneli seviyesinin üzerinde olduğu görülebiliyor olmakla birlikte, ilçelere göre okuma yazma bilmeyen nüfus değerlerine bakıldığında kırsal nüfusu fazla olan ve SEGE sıralamasında gelişmişliği daha düşük olan ilçelerde okuma yazma bilmeyen nüfus oranının yüksek olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik gelişmişlik seviyesi azaldıkça eğitim seviyesinin azaldığı ortaya çıkmaktadır. Balıkesir’de Dursunbey, Sındırgı, Savaştepe, Kepsut, İvrindi, Bigadiç ve Balya ilçelerinde; Çanakkale’de Ezine, Yenice ve Bayramiç ilçelerinde okuma yazma bilmeyen nüfusun oranı fazladır. Bununla birlikte, okullaşma oranları, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları da güçlü eğitim altyapısının önemli bir göstergesidir. Bölgemizde okul öncesi eğitim gören öğrenci sayısı toplam 21.681 olup, yalnızca mevcut eğitim kurumlarına erişebilen 3-5 yaş grubu öğrencilerin okul öncesi eğitime erişebilmektedir. Okul öncesi eğitimde taşınabilir sistemle eğitim verilememekte, kırsalda okul öncesi eğitim kurumu bulunmayan köy ve mahallelerde 3-5 yaş okul öncesi çağındaki çocuklar, okulöncesi eğitime erişmemektedir.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2020 eğitim öğretim yılı meslek liseleri okullaşma oranları incelendiğinde, Balıkesir’de meslek liseleri okullaşma oranları Türkiye ortalaması olan brüt yüzde 44,59 ve net yüzde 36,26’nın üzerinde olmakla birlikte, Çanakkale’de ise bu oran ülke genelinin oldukça altında kalmaktadır. Mesleki eğitimde okullaşma oranları, bir anlamda tercih edilebilirlik oranını da göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu bağlamda Balıkesir’de meslek liselerinin tercih edilme oranları Türkiye geneli seviyesinden fazla iken Çanakkale’de meslek liselerinin gençler tarafından daha düşük düzeyde tercih edildiği görülmektedir. Orta Vadeli Programda da değişen işgücü piyasası talepleriyle uyumlu bireyler yetiştirmeye yönelik olarak, temel ve mesleki eğitim reformunun hayata geçirilmesinin gerekliliği üzerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca gençlerin işgücüne ve istihdama katılımlarının hızlandırılmasının önemi dile getirilmiştir. Bu bağlamda, Bölgede mesleki eğitim kalitesinin yükseltilerek cazibesinin artırılması ve bu kurumların, Bölge mesleki yükseköğrenim kurumlarının yakaladığı tercih edilebilirlik seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.

Dezavantajlı kesimin dirençliliğinin artırılması hedefi doğrultusunda Bölgemizde hayatlarını sürdürmekte olan yaşlı, genç, kadın, çocuk, göçmen gibi kırılgan nüfusun hayat kalitelerinin artırılması Bölgenin sosyal ve beşeri kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Bölge genelinde Balıkesir’de 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 16,10’u, Çanakkale’de ise yüzde 15,76’sı olduğu, Türkiye genelinin ise yüzde 9,51 olduğu görülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında Bölgede hem Balıkesir hem Çanakkale’de yaşlı nüfusun ülke geneline göre yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer illerden en yüksek sayıda göç alan illerin başında Balıkesir’de Edremit, Bandırma, Altıeylül ve Karesi ilçeleri; Çanakkale’de ise Merkez ilçe, Biga ve Gelibolu ilçeleri gelmektedir. Söz konusu ilçelerdeki turizm ve sanayi sektörlerindeki istihdam potansiyeli özellikle diğer illerden yüksek sayıda göç almasına sebep olmaktadır. Göç edenlerin yanı sıra, geçici süreli hizmet için bölgemize gelen nüfus da dikkat çekmektedir. Balıkesir ilinde mevsimlik tarım işçilerinin en yoğun yaşadığı yerler tarımsal üretimin de öne çıktığı Edremit Körfezi bölgesinde Edremit, Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Havran ilçeleri iken ilin Marmara Denizi kısmında Bandırma, Gönen, Erdek ve Manyas; Çanakkale’de ise Biga, Bayramiç, Merkez ilçe, Eceabat ve az sayıda da olsa Ezine, Ayvacık, Lapseki, Yenice ve Bozcaada ilçeleridir. Söz konusu ilçelerde tarıma dayalı mevsimlik tarım işçileri için hayat kalitelerini artıracak önlemlerin gerekliliği kendini göstermektedir.

Bölgede sağlık hizmetleri altyapısının güçlendirilmesi güçlü bir sosyal ve beşeri sermaye geliştirmeye ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında ilk sıralarda yer alan Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam önceliğine de hizmet etmesi açısından önem taşımaktadır. SEGE ile sosyoekonomik gelişmişliği ölçen değişkenler kullanılarak Düzey-2 Bölgelerinin, illerin ve ilçelerin gelişmişlik düzeyleri istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Bu çalışmada 52 adet değişken için sekiz ana başlık belirlenmiştir. Bunlardan biri olan sağlık alt boyutu Türkiye içi sıralamasında TR22 illeri olan Çanakkale 15, Balıkesir ise 29. sırada yer almaktadır. İki il de ülke ortalamasına göre iyi bir seviyede yer almaktadır. Ancak yine de Bölgede sağlık hizmetleri kapasitesi bakımından bir takım gereksinimler bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgedeki ölüm nedenlerinin dağılımı incelendiğinde TR22 Bölgesinde ilk sırada dolaşım sistemi hastalıkları; ikinci sırada iyi ve kötü huylu tümörler ve sonrasında ise solunum sistemi hastalıkları yer almaktadır. Dolaşım ve solunum sistemi hastalıkları bölgede Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bununla birlikte TR22 Bölgesinde son 10

yılda solunum sistemi hastalıkları yüzde 5 artış göstermiştir. Son 2 yılda tüm dünya ile birlikte ülkemizi ve bölgemizi de etkileyen Covid-19 pandemisi, Bölgenin hem sağlık hizmetleri hem de diğer risk faktörleri bağlamında güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bölgede yaşlı nüfus Türkiye ortalamasının üzerinde olduğundan dolayı, yaşlı bakımı konusunda sağlık sistemi bağlamında öne çıkan uygulamalardan geriatri hizmetlerinin ve palyatif bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gereklidir. TR22 Bölgesinde 3.363'ü Balıkesir'de; 1.705'i Çanakkale'de olmak üzere toplam 5.068 hastane yatağı bulunmaktadır. Türkiye'de yüz bin kişi başına ortalama 286 hastane yatağı düşerken TR22 Bölgesinde yüz bin kişi başı ortalama 283'tür. Balıkesir'de yüz bin kişi başına 271; Çanakkale'de ise bu sayı 311'dir. Bölge, Türkiye ortalamasına yakın bir değer gösterirken Balıkesir'in yüz bin kişi başına ortalama hastane yatağı sayısında Türkiye ortalamasından düşük; Çanakkale'nin ise yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye Mekânsal Strateji Planı raporuna göre sağlık göstergeleri; doğumda beklenen yaşam süresi, hastane yatak sayısı, (yüz bin kişi başına düşen) ve sağlık personel sayısı (uzman hekim) olarak değerlendirilerek puanlanmıştır. Bu kapsamda sağlık göstergeleri açısından TR22 Bölgesi dezavantajlı durumdaki bölgeler arasında yer almaktadır.

TR22 Bölgesinde 2021 yılı itibarıyla 8.484 koltuk kapasitesine sahip 15 tiyatro salonu ve 5.355 koltuk kapasitesine sahip 53 sinema salonu bulunmaktadır. TÜİK 2021 verileri incelendiğinde Bölgenin özellikle tiyatro salonu, koltuğu, gösterimi ve seyircisi açısından diğer bölgelerle karşılaştırıldığında öne çıktığı görülmektedir. Ancak bu verilerin yerel yönetimlerin girişimleri ile illere getirilen tiyatrolardan kaynaklandığını her iki ilde de mevcut devlet tiyatrosu bulunmadığı belirtilmelidir. Bu bağlamda bölgede yaşayan insanların kültürel etkinliklere erişilebilirliğinin sağlanması önemli hususlardandır. Kültürel hizmet altyapısının eksikliği ve faaliyetlere erişim sorununun giderilmesi ile toplumun kültür, tarih ve estetik bilinci gelişecek, genç nüfus göçünün azaltılmasına katkı sağlanacaktır. Ayrıca spor da sosyoekonomik ve toplumsal özellikleri ile kalkınmanın en önemli araçlarından biridir.

TR22 Bölgesi, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü verilerine göre lisanslı sporcu sayısı 2021 yılı için Balıkesir'de 72.654; Çanakkale'de ise 36.645 olmak üzere toplam 109.299'dur. Türkiye geneli lisanslı sporcu sayısı toplam 5.852.341 olup TR22 Bölgesi bu sayının yaklaşık yüzde 2'sini oluşturmaktadır. Son 10 yılda Bölgede lisanslı sporcu sayısında yüzde 59 oranında artış gerçekleşmiştir. Erkek sporcular için bu oran yüzde 55 iken kadın sporcular için ise yaklaşık yüzde 66 oranındadır. Son 10 yılda sporcu sayılarında gelişme görülmesine rağmen bölgede spor Balıkesir ve Çanakkale'nin ilçelerinde genç yaşlar incelendiğinde; en genç ilçeler sırasıyla Altıeylül, Bandırma, Havran ve Karesi, Çanakkale'de ise en genç ilçeler Gökçeada ve Merkez ilçeleridir. Söz konusu ilçelerdeki genç nüfus yoğunluğu gençler için yapılacak yatırımların önemini artırmaktadır. Genç nüfusa yönelik bilimsel, teknolojik donatıların artırılması ve bu hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, ilçeler bazlı sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, yerel yönetimlerin sanatsal faaliyetlerinin artırılması ve sosyal hayatın canlandırılabilmesi adına sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

Sosyal ve beşeri sermayenin geliştirilmesi kapsamında hedeflenen iyileştirmeler sosyal kırılganlıklar bağlamında önem taşımaktadır. Bölge Planı kapsamında yatay eksen olarak kapsayıcı rol oynayan dirençliliğin sosyal ayağının kuvvetlendirilmesi adına birey ve toplum refahının artırılması, güçlü bir eğitim ve sağlık hizmet altyapısı, kırılgan gruplar için geliştirilen destek çalışmaları ile sosyal imkânların geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, Balıkesir ve Çanakkale'de sosyal ve beşeri sermayenin geliştirilmesi stratejik öncelikli kapsamında 5 hedef belirlenmiştir.

Hedef 1.1: Yenilikçi Model ve Yöntemler Kullanılarak Eğitim Kalitesi

Yükseltilecektir.

On İkinci Kalkınma Planında "Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum" ana ekseninin eğitim ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesi esasında nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına eşit şartlarda erişimi sağlanarak akademik, sosyal ve mesleki becerilerinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde geliştirilmesi, analitik düşünme, finansal okuryazarlık, işbirlikçi çalışma ve liderlik alanlarında yetkinlik sahibi olmalarının sağlanması, milli, manevi, ahlaki, insani ve toplumsal değerleri içselleştirmiş, ait olduğu aile ve topluma karşı sorumluluk sahibi olarak yetişmeleridir.

Bu doğrultuda eğitimde kalite artışı ve yenilenmeyi sağlayabilmek için, eğitim sisteminin bütün öğelerini dikkate alarak eğitim kurumlarının tüm kademelerinden yaşam boyu eğitim merkezlerine kadar eğitimin temel felsefesi, ekonomik ve toplumsal temeller üzerinden yeniden yapılanma sağlanmalıdır. Bölgemizde öncelikli olarak kırsalda okul öncesi eğitim çağındaki 3-5 yaş arası çocukların okul öncesi eğitime erişimlerinin artırılması önem taşımaktadır. Bununla birlikte eğitim altyapısının güçlendirilmesi adına özellikle kırsal alanlarda okul öncesi eğitim kapasitesinin oluşturulmasının yanı sıra öğrencilerin aktif deneyim yaşayabilecekleri yenilikçi öğrenme alanlarının oluşturulması adına çalışmalar yürütülecektir. Hayat boyu öğrenme kapsamında eğitime erişim olanaklarının çeşitlendirilmesi, öğrencilerin bilgi teknolojileri, yazılım ve kodlama gibi alanlara erişimlerinin artırılması adına girişimler desteklenecektir.

Tedbir 1.1.1: *Kırsal bölgelerde okul öncesi eğitim başta olmak üzere çocuklara yönelik eğitim olanakları iyileştirilecektir.*

Kırsalda okul öncesi eğitime erişemeyen 3-5 yaş grubu çocuklar için eğitim olanaklarının geliştirilebilmesi adına Balıkesir'de Büyükşehir Belediyesi kapsamındaki kırsal mahallerde ve Çanakkale'de köyler bazında ihtiyaç analizinin gerçekleştirilmesi, okul öncesi okullaşma oranlarını maksimum seviyeye çıkarabilmek adına ilgili bölgelerde kreş ve anaokullarının açılması sağlanacaktır. Bu amaç doğrultusunda, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından, kırsal mahalle ve köylerde muhtarlar vasıtasıyla gerçekleştirilecek taramalar doğrultusunda, 3-5 yaş çocuk grubunun yoğun olduğu alanlarda konteyner yapılar kurularak ya da atıl yapılar kullanılarak 3-5 yaş arasındaki çocuklar okul öncesi eğitime dâhil edilecektir.

Tedbir 1.1.2: *Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin eğitimine yönelik yenilikçi çalışmalara imkân tanıyacak fiziki altyapı geliştirilecektir.*

Hâlihazırda T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik rehberlik ve eğitim merkezleri aracılığıyla eğitimler ve rehberlik programları gerçekleştirilmektedir. Ancak ilçelerde kırsal mahalle ve köylerde söz konusu özel eğitime ihtiyaç duyup eğitime erişim imkânı olmayan öğrencilerin tespit edilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Gerçekleştirilen saha çalışmalarının ardından, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik özel eğitim hizmetinin yaygınlaştırılabilmesi adına mobil platformlar kurulacaktır. Aynı zamanda öncelikli olarak saha çalışmaları sonrasında belirlenen ilçelerde eğitim altyapısının güçlendirilebilmesi adına özellikle kırsal alanlarda öğrencilerin aktif deneyim yaşayabilecekleri yenilikçi öğrenme alanlarının oluşturulması adına çalışmalar yürütülecektir.

Tedbir 1.1.3: *Hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılım artırılacak, modern ve güncel konulara yönelik kurslar açılacaktır.*

Bölgemizde hem halk eğitim merkezleri hem de yerel yönetimler tarafından sağlanan kurslar aracılığıyla hayat boyu öğrenme faaliyetleri sürdürülmektedir. Söz konusu eğitim faaliyetleri her ilçede uygulanabiliyor olmakla birlikte, ilçeler bazında yapılacak tespitler doğrultusunda öncelikli olarak modern ve güncel konulara (kodlama, yazılım, bilişim teknolojileri, grafik tasarım, vb) yönelik atölyelerin kurulması, makine ve ekipman ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik altyapı kurulum çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 1.1.4: *Bilgi teknolojileri ve uzaktan eğitim merkezleri yaygınlaştırılacak, öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirecek eğitim programları ve politikaları uygulanacaktır.*

Bölgemizde hâlihazırda uygulanmakta olan T.C. Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı kapsamında öğrencilere sunulan bilgi ve iletişim teknolojileri, yazılım, kodlama gibi konularda daha nitelikli eğitim verilebilmesi için okulların bilgi teknolojisi altyapılarının iyileştirilebilmesi gerekmektedir. Bu konuda eğitim sunabilecek özel eğitim kurumlarının yatırımlarının desteklenmesi gerekliliği de öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bilgi toplumunun geliştirilmesi yönünde bilgi teknolojileri ve uzaktan eğitim merkezlerinin kurulması özendirilmesi, bilgisayar okuryazarlığının artırılması ve e-Devlet uygulamaları kullanımının yaygınlaştırılması yönelik adımlar atılacaktır.

Hedef 1.2: Sektörlerin İhtiyaç Duyduğu Alanlarda Nitelikli Eleman Yetiştirilecek ve Mesleki Eğitim Kurumları ile Özel Sektör Entegrasyonu Sağlanacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum” ana ekseninin eğitim ile ilgili olan faaliyetlerinin bir diğer amacı, erken yaşlarda bireylerin yetenek ve kapasitelerinin keşfedilerek bilim, teknoloji ve mesleki kariyer alanlarında uygun kabiliyetleri geliştirebileceği alanlara yönlendirilmesidir.

Üretim yapmak isteyen ve büyümeye çalışan her ekonominin ihtiyacı olan en önemli şeylerden biri yetiştirilmiş ve kalifiye iş gücüdür ve bu iş gücünün kalifikasyonu ne kadar iyiyse üretim gücü de o kadar iyi olacaktır. Mesleki eğitim ülke genelinde önemli bir başlık olarak ön plana çıkarken, Bölgemizde de öncelikli olarak öne çıkan sektörlerde nitelikli eleman gerekliliğini karşılayacak şekilde eğitim öğretim kapasitelerinin geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. TR22 Bölgesi tarımsal üretim, yenilenebilir enerji, turizm ve tarıma dayalı sanayi sektörlerinde önde yer alan bölgeler arasında yer almaktadır. Söz konusu alanlarda özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde nitelikli personel yetiştirilmesi, mesleki eğitime erişime güçlük çeken dinamik ve üretken nüfusun da iş hayatına katılımının artırılması Bölge açısından önem arz etmekte olup bu alana müdahale edilmesi gerekmektedir.

Tedbir 1.2.1: *Bölgede öne çıkan sektörlerde eleman açığı olan ve işçi bulmakta zorlanılan iş kollarına yönelik ara ve nitelikli eleman yetiştirilmesi desteklenecektir.*

TR22 Bölgesi tarımsal üretim konusunda önde gelen bölgeler arasında yer almaktadır. Tarımsal üretimde profesyonelleşme, hem verimlilik hem de sürdürülebilir üretim konusunda yok sayılamayacak gereklilikler arasında yer almaktadır. Bu noktada bölgede öne çıkan tarımsal üretim yöntemleri konusunda eğitilmiş bireylerin yetiştirilebilmesi adına Balıkesir Savaştepe’de bulunan Tarım Meslek Lisesi benzeri yapıların Balıkesir ve Çanakkale genelinde yaygınlaştırılması, Balıkesir Üniversitesi’nde Ziraat Fakültesi’nin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde ve Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi’nde Veterinerlik Fakültesinin açılması, sektörle ilgili var olan bölümlerin iyileştirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda ilgili üniversitelerde tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda meslek yüksekokullarının açılması bölgede profesyonel ve yenilikçi tarımsal üretim yöntemlerinin geliştirilmesi açısından faydalı olacaktır.

Tedbir 1.2.2: *Başta yenilenebilir enerji teknolojileri olmak üzere Bölgenin uzmanlaşma potansiyeline sahip görece yüksek teknoloji gerektiren sektörlerde mesleki eğitim kapasitesi geliştirilecektir.*

TR22 yenilenebilir enerji alanında da Türkiye’nin en önde gelen bölgeleri arasında yer almakta ve söz konusu alanlarda istihdam yaratılması gerekliliği de öne çıkmaktadır. Buna yönelik insan kaynağının yetiştirilmesi için, Bölge üniversitelerinde enerji enstitüleri ve enerji sistemleri mühendisliği bölümleri kurulup multidisipliner bir şekilde yenilenebilir enerji araştırmalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Meslek yüksekokulları ve meslek liselerinde sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanın yetiştirilmesi çalışmalarına başlanması ve plan döneminde söz konusu hedeflere yönelik çalışmaların nicelik ve nitelikleri artırılabilecektir.

Tedbir 1.2.3: *Mesleki eğitim veren kurumların uygulama ve iş başı eğitimlerinin modern yöntemler aracılığıyla gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.*

Bölgede mesleki eğitim kuruluşlarında hâlihazırda uygulamalı ve işbaşı eğitim yöntemleri kullanılarak mesleki eğitim programları gerçekleştirilmektedir. Söz konusu programların ve yöntemlerin üretim ve hizmet sektörlerinde hızla yaygınlaşan otomasyon ve yapay zekâ teknolojileri nedeniyle meslek alanlarında yaşanan dönüşümler ve yeni beceri talepleri göz önüne alınarak ve dijital okuryazarlık seviyesinin de artırılmasına hizmet edecek şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, mesleki eğitim kuruluşlarında hâlihazırda uygulamalı eğitim kapsamında kullanılmakta olan ekipman, araç-gereç, atölye ve laboratuvarların çağın gereklilikleri doğrultusunda modernizasyonlarının gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda mesleki eğitimde AR - GE merkezlerinin kurulmasının yanı sıra patent, faydalı model, tasarım ve marka üretim ve tescil süreçlerine odaklanarak faaliyetlerini sürdürmelerinin teşvik edilecektir.

Tedbir 1.2.4: *Meslek liseleri, üniversiteler ve turizm işletmeleri arasında uygulamalı eğitim ve staj programlarının organize edilmesi için çalışmalar yapılacaktır.*

Bölgenin turizm potansiyeli yüksek olduğundan, sektörde nitelikli işgücünün istihdam edilmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim aşamasında olan turizm öğrencilerinin eğitimlerini sürdürdükleri sırada turizm işletmelerinde yapacakları staj faaliyetleri, öğrencilerin işletmeleri erkenden tanımaları ve gelecekte yapacakları mesleğe ilişkin gelişmeleri ve uygulamaları yerinde görmeleri ve turizm sektörünün geleceği açısından önemlidir. Balıkesir Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde yer alan Turizm Fakülteleri ve Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'ndeki Turizm İşletmeciliği Bölümünün yanı sıra meslek liseleri düzeyinde ve diğer ilişkili alanlarda eğitim görmekte olan öğrencilerin yaz dönemlerinde gerçekleştirdikleri staj ve uygulamalı eğitim programlarının daha etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için etkin bir paydaş ağı kurulmasına yönelik koordinasyon çalışmalarında bulunulacaktır.

Proje 1.2.1: *Ezine Gıda İhtisas OSB Gıda Teknolojileri Mesleki Eğitim Merkezi*

Hedef 1.3: Sanatsal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler Çeşitlendirilerek Sosyal Hayat Canlandırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında "Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum" ana ekseninin kültür ve sanat ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı "Kültür ve sanat mirasımızın zenginlik ve çeşitliliğinin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, milli kültür ve kadim medeniyetimizin ortak değerleri etrafında toplumsal bütünlüğün ve dayanışmanın güçlendirilmesi, kültür ve sanat faaliyetlerinin toplum genelinde yaygınlaştırılarak kalkınmadaki çok boyutlu etkisinin artırılması; spor faaliyetleri ile ilgili olan temel amacı ise spor kabiliyeti olanların erken yaşta yetenek havuzuna dâhil edilmesi, spor profesyonellerinin niteliğinin artırılması, sporun her dalında küresel ölçüde rekabet edebilen bir seviyeye ulaşarak uluslararası organizasyonlarda başarı elde edilmesi ve herkes için spor anlayışıyla sporun toplum geneline yaygınlaşan bir yaşam biçimine dönüştürülmesidir." Bu bağlamda genç nüfusa yönelik bilimsel, teknolojik donatıların artırılması ve bu hizmetlere erişimin kolaylaştırılması, ilçeler bazlı sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, yerel yönetimlerin sanatsal faaliyetlerinin artırılması ve sosyal hayatın canlandırılabilmesi adına sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. Ayrıca somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin korunarak gelir getirici hale dönüşmesi ve yaşayan insan hazinelerinin desteklenmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

Tedbir 1.3.1: *Gençlere yönelik kültürel, bilimsel, teknolojik donatılar artırılabacak ve gençlerin bu hizmetlere erişimi güçlendirilecektir.*

Bölgemizde öncelikli olarak aktif genç nüfusun yoğun olarak yaşadığı Altıeylül, Bandırma, Havran ve Karesi, Gökçeada ve Çanakkale Merkez ilçelerinde gençler tarafından etkin katılımın sağlanabileceği kültürel, bilimsel ve teknolojik donatıların geliştirilmesi, gençlerin teknolojik altyapıya erişimlerinin kolaylaştırılması genç neslin bilimsel ve teknolojik yetilerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunulacaktır.

Tedbir 1.3.2: *Bölgede ilçeler bazında sportif faaliyetler geliştirilecektir.*

Bölgemizde pek çok alanda sportif faaliyetlerin geliştirilmesi adına imkânlar bulunmaktadır. Bu kapsamda Biga'da yelken, Dursunbey'de trekking, Kepsut'ta kaya tırmanışı, Yenice ilçesinde yamaç paraşütü spor alanlarının geliştirilebilmesi adına altyapı çalışmaları ve belirtilen alanlara spor ile ilgilenen kişilerin çekilebilmesi için tanıtım çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 1.3.3: *Sosyal hayatın canlandırılması amacıyla sosyal donatı alanlarının artırılması ve var olanların niteliğinin yükseltilmesi sağlanacaktır.*

Bölgede sosyal hayatın canlandırılması ve kentleşmenin toplumsal açıdan geliştirilmesi için kent ortamının sunacağı imkânlar ve sosyal donatı alanları önemli yer tutmaktadır. Bu kapsamda altyapıdaki eksikliklerin giderilmesi, hizmet ve mekân kalitesinin artırılması ve kültürel yaşamın zenginleştirilmesi, sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi, nüfusun sosyalleşeceği alanların iyileştirilmesi sosyal ve kültürel gelişmeye hizmet edecektir.

Tedbir 1.3.4: Somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri korunacak, gelir getirici hale dönüştürülecek ve yaşayan insan hazineleri desteklenecektir.

Bölgede eski zamanlardan beri yaşayan, bir kısmı yok olmanın eşiğinde olduğu değerlendirilen ve korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken somut ve somut olmayan kültürel değerler bulunmaktadır. Bu değerlerin çok büyük kısmı şu an kırsal olarak ifade edilen bölgelerde yer almakta olup göç hareketleri nedeniyle bu değerler değişen yaşam tarzı ile birlikte yok olma tehlikesi altındadır. Bölgedeki değerlerin tespit edilmesi, korunması için gerekli tedbirlerin alınması ve gerekli görülen alanlarda kurumlar arası iş birliğinin yürütülebilmesi, gelir getirici faaliyete dönüşme ihtimali bulunan öğeler desteklenecektir.

Hedef 1.4: Sağlık Hizmetleri Altyapısı Geliştirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planında “Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum” ana ekseninin sağlık ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı bireylerin beden ve ruhen tam bir iyilik halinde sağlıklı yaşam sürdürmeleri, ihtiyaç halinde kaliteli, güvenilir, etkin, veriye dayalı süreçlerle desteklenen, hazırlık ve uyum kapasitesi yüksek, mali açıdan sürdürülebilir sağlık hizmeti sunumunun sağlanmasıdır.

Marmara Bölgesi Mekânsal Gelişme Stratejik Çerçeve Belgesi’ne göre sağlık göstergeleri açısından TR22 Bölgesi dezavantajlı durumdaki bölgeler arasında yer almaktadır. Bölgemizde sağlık hizmetleri altyapısında tespit edilen spesifik eksikliklerin giderilebilmesi adına, öncelikli olarak özel uzmanlık gerektiren poliklinik hizmetleri eksikliklerinin giderilmesinin yanı sıra kişi başına düşen hekim ve hastane yatak sayılarının artırılması gerekliliği mevcut durum analizinde kendini göstermektedir. Bununla birlikte bölgede tespit edilmiş öne çıkan ölüm sebepleri kapsamında uzmanlaşma gerektiren dolaşım ve solunum sistemi hastalıkları, iyi ve kötü huylu tümörler gibi alanlarda uzmanlaşmanın artırılması adına çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. Bölgemizdeki yaşlı nüfus yoğunluğu da dikkate alındığında, yaşlı bakım hizmetleri ve palyatif bakım merkezi ihtiyaçlarının karşılanması adına gerekli yatırım programlarının geliştirilmesi gerekliliği kendini göstermektedir.

Tedbir 1.4.1: Bölge hastanelerinde ileri düzey uzmanlık gerektiren poliklinik hizmetleri geliştirilecek, kişi başına düşen uzman hekim sayısı ve yatak sayısı artırılabilecektir.

Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sıkıntının giderilebilmesi için bölgede ileri düzey uzmanlık gerektiren poliklinik hizmetlerinin geliştirilmesi, hastane ve yatak sayılarının artırılabilmesi adına Balıkesir ve Çanakkale il ve ilçelerinde özel hastane yatırımlarının teşvik edilmesi, Çanakkale’de bir Şehir Hastanesi yatırımının programa alınmasının sağlanması ve üniversite hastanelerinin hizmet altyapılarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu adımlarla birlikte son 2 yılda tüm dünya ile birlikte ülkemizi ve bölgemizi de etkileyen Covid-19 pandemisi ile kendini gösteren bölgenin hem sağlık hizmetleri hem de diğer risk faktörleri karşısında dirençliliği artırılmış olacaktır.

Tedbir 1.4.2: Bölgede ölüm sebebi olarak göze çarpan hastalıklar ile ilgili sağlık personelinin farkındalıklarını artırıcı eğitimler ve toplantılar düzenlenerek uzmanlaşma artırılabilecektir.

Ölüm nedenlerinin dağılımı incelendiğinde TR22 Bölgesinde ilk sırada dolaşım sistemi hastalıkları; ikinci sırada iyi ve kötü huylu tümörler ve sonrasında ise solunum sistemi hastalıkları yer almaktadır. Dolaşım ve solunum sistemi hastalıkları Bölgede Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bu bağlamda, Bölgede ölüm sebebi olarak öne çıkan hastalıklar konusunda bilgilendirme çalışmaları ve sağlık kurumlarında ilgili birimlerin açılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Tedbir 1.4.3: Bölgede yaşlı nüfusun fazla olması nedeniyle geriatri hizmetleri ve palyatif bakım hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.

Bölgemizde en yaşlı ilçeler Balya, Sındırgı, Manyas, Dursunbey, Erdek, Kepsut, Ayvacık, Bayramiç, Yenice ve Eceabat’tır. Söz konusu ilçelerin nüfusuna doğrudan hizmet sunabilecek kapasitede geriatri merkezlerinin yanı sıra palyatif bakım merkezi yatırımları desteklenecektir.

Proje 1.4.1: *Edremit Körfez Bölgesi Palyatif Bakım Merkezi*

Proje 1.4.2: *Gönen Kaplıcalı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi*

Proje 1.4.3: *Balıkesir Geriatri Turizm Tesisi*

Proje 1.4.4: *Çanakkale Geriatri Turizm Tesisi*

Hedef 1.5: Dezavantajlı Kesimlerin Dirençliliğinin Artırılarak Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hayata Katılımları Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum” ana ekseninin dezavantajlı kesimler ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı ihtiyaç duyan toplum kesimlerinin bakım, rehabilitasyon, psikososyal destek gibi sosyal hizmetlere en iyi şekilde erişimlerinin sağlanması, sosyal yardımların etkinliğinin artırılması, aile odaklı bir yaklaşımla sosyal dışlanma riskinin en aza indirilmesi, başta eğitim, sağlık ve barınma gibi temel hizmetlere erişimi de içeren yoksulluğun tüm yönleriyle mücadele edilerek giderilmesi ve sosyal içermenin sağlanmasıdır.

Bölgemizde 65 yaş üstü bireylerin bölgesel düzeyde farklılaşan yaşam biçimleri ve tüketim alışkanlıkları gözetilerek aktif yaşlanma süreçlerini destekleyen mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketim sistemini oluşturmaya yönelik özel destek programlarına, aktivite merkezlerine ve sosyal donatı alanlarına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Geçici koruma kapsamında bölgemizde ikamet etmekte olan yabancılar ve ikamet izni ile bölgede yaşamakta olan nüfusun, kentsel yaşama adaptasyonunun hızlandırılması ve kentsel yaşamın tüm kesimler için en iyi hale getirilmesi adına çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bölgemizde, Balıkesir’deki 35 ve daha yukarı yaştaki engelli nüfus oranı Ülke geneline kıyasla yüksek, Çanakkale’de ise Ülke geneliyle aynı seviyelerde bulunmaktadır. Söz konusu engelli nüfusun sosyal ve ekonomik hayata tam katılımlarının desteklenmesi ve bakım hizmetlerinin de iyileştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

Tedbir 1.5.1: *Mevsimlik tarım işçilerinin ve ailelerinin sosyal imkânları geliştirilecektir.*

Balıkesir ilinde mevsimlik tarım işçilerinin en yoğun yaşadığı yerler Edremit Körfezi bölgesinde Edremit, Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Havran ilçeleri iken ilin Marmara Denizi kısmında Bandırma, Gönen, Erdek ve Manyas ilçeleridir. Susurluk, Altıeylül ve Karesi ilçeleri, yoğunluğun olduğu iç ilçelerdir. Çanakkale’de ise Biga, Bayramiç, Merkez ilçe, Eceabat ve az sayıda da olsa Ezine, Ayvacık, Lapseki, Yenice ve Bozcaada ilçelerinde mevsimlik tarım işçileri istihdam edilebilmektedir. Söz konusu ilçelerde mevsimlik tarım işçilerinin barınma, sosyal alan ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacı doğrultusunda konaklama ve eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetlerin sunulabileceği alanlar oluşturulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tedbir 1.5.2: *Kadının toplumsal hayattaki ekonomik ve sosyal statüsü iyileştirilecek ve kadın girişimciliği desteklenecektir.*

Ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve kendilerine iş alanı oluşturmak konusunda sıkıntılar yaşayan ve dezavantajlı grup olarak değerlendirilen kadınların, ekonomik hayata katkılarının artırılması ve sosyal yaşama etkin katılımlarının sağlanması için uygun modellerden birinin kooperatifçilik olacağı değerlendirilmektedir. Yoksullukla mücadelede, istihdam yaratmada, kadınların güçlendirilmesinde ve dolayısıyla kalkınmada kadın kooperatifleri önemli bir potansiyele sahiptir. Bu sebeple Bölgede kadın kooperatifçiliğinin desteklenmesi gerekmektedir. Hem kadın girişimciliği hem kadın istihdamı konusunda kadınların ev içi meşguliyetleri konusunda desteklenecek; çocuk bakımı konusunda sosyal hizmet bağlamında çocuk bakım merkezleri ve kreş hizmetleri geliştirilecektir.

Tedbir 1.5.3: Göçle gelenlerin kentsel yaşama adaptasyonunu hızlandırmak ve kentsel yaşamı tüm kesimler için daha kaliteli hale getirmek için bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

Bölgemizde ikamet etmekte olan göçmen nüfusun sosyal uyumunun sağlanabilmesi, mesleki becerilerinin geliştirilmesi, dil ve kültür farklılıklarından kaynaklanan uyum sorunlarının ortadan kaldırılması adına İl Göç İdarelerince göçmenlere yönelik tasarlanacak mesleki eğitim, dil ve kültür eğitim merkezlerine yönlendirilmeleri sağlanacaktır.

Tedbir 1.5.4: Yaşlı bireylerin kent yaşamına aktif katılımını sağlayacak aktivite merkezleri ve sosyal donatı alanları oluşturulacaktır.

Bölgede hem Balıkesir hem Çanakkale’de yaşlı nüfusun ülke geneline göre yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda Bölgede yaşlı bakımına ilişkin hizmet sağlayıcılığına dair ihtiyacının artabileceği ön görülebilmektedir. Bununla birlikte söz konusu yaşlı nüfusun sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik sosyal donatı alanlarının kurulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, ilçeler bazında belediyeler ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları öncülüğünde yaşlı nüfusa hizmet edecek sosyal donatı alanları, el becerileri kursları ve bu yönde üretim merkezlerinin kurulacaktır.

Tedbir 1.5.5: Bölgede yaşlı nüfusun fazla olmasından dolayı gümüş ekonomi faaliyetleri güçlendirilecektir.

Bölgede hem Balıkesir hem Çanakkale’de yaşlı nüfusun ülke geneline göre yüksek olması sebebiyle 65 yaş üstü bireylerin bölgesel düzeyde farklılaşan yaşam biçimleri ve tüketim alışkanlıkları gözetilerek aktif yaşlanma süreçlerini destekleyen mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketim sistemini oluşturmaya yönelik özel destek programları hayata geçirilecektir.

Tedbir 1.5.6: Engelli bireylerin ekonomik ve sosyal hayata tam katılımları desteklenecek ve engelli bireylere yönelik bakım hizmetlerinin kalitesi artırılacaktır.

Özellikle engelli sayısının Türkiye ortalamasına göre yüksek olduğu Balıkesir’de resmi engelli bakım ve rehabilitasyon merkezi bulunmadığı görülmektedir. Hem Balıkesir hem de Çanakkale’de engelli bireylerin sosyal hayata katılımlarının artırılabilmesi adına sosyal donatı alanlarının yanı sıra bakım hizmeti sağlanmasına yönelik bakım merkezi sayıları artırılacaktır.

4.2.Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması

İklim değişikliği günümüz dünyasında karşı karşıya kalınan en önemli sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri iklim değişikliği ile küresel mücadeledir. Avrupa Birliği tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı ile 2050 yılında iklim nötr kıta olma hedefi ortaya konulmuştur. Bununla birlikte pek çok ülke tarafından iklim değişikliği ile mücadele konusunda politikalar şekillendirilmiştir. On İkinci Kalkınma Planı’nın beş ana ekseninden iki tanesi olan “afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre” ve “yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim” eksenleri doğrultusunda hazırlanan bu politikalar ile birçok alanda hedefler geliştirilmiştir. İklim değişikliği ile mücadele, çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların korunması gibi hususlar, ekonomisi ve sosyal yaşamı önemli ölçüde doğal kaynaklara dayanan Güney Marmara Bölgesi için de oldukça önem arz etmektedir.

TR22 Bölgesi Ege Denizi ve Marmara Denizi’ne olan kıyı şeridi, Kuş Cenneti ve Kaz Dağı Milli Parkları, zengin su kaynakları, endemik türleri, verimli tarım toprakları gibi oldukça önemli doğal kaynaklara ve çevresel değerlere sahiptir. Bölgede doğal güzelliklerin ve korunan alanların var olması çevrenin korunması konusunda Bölge halkında bilinç düzeyinin gelişmesini de beraberinde getirmiştir. Zeytinlik alanların, tarım alanlarının korunması, madencilik faaliyetlerinin çevresel değerler gözetilerek yapılması gibi hassasiyetler söz konusudur. Dolayısıyla çevre konusuna özel olarak odaklanılması elzem görülmüştür.

Bölgede tarımsal üretim faaliyetlerinin ana sektör olarak değerlendirilebilecek düzeyde yaygın olması tarımsal üretim faaliyetleri sonrasında ortaya çıkan atıkların bertaraf edilmesine yönelik çözümler geliştirmesini gerektirmektedir. Zeytin karasuyu, peynir altı suyu ve zirai atıkların yüksek miktarda ortaya çıkması bu ürünlerin değerlendirilmesi için farklı teknolojik arıtım tesisleri ya da yeniden kullanılma gibi süreçleri ortaya çıkarmıştır. Biyogaz üretim tesislerinde ülke ekonomisine kazandırılabilir bu atıkların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Enerji sektöründe fosil yakıt kullanımı neticesinde atmosfere yayılan gazlar sera gazı emisyonunu artırmaktadır. Jeotermal, biyokütle, rüzgâr, hidroelektrik ve güneş enerjisi kaynaklarının enerji üretiminde kullanılması sera gazı emisyonuna olumlu etkide bulunmaktadır. Bölgede her ne kadar fosil yakıtlara bağlı elektrik kurulu gücü yüksek olsa da yenilenebilir enerji kaynaklarının payı Türkiye geneliyle kıyaslandığında büyük bir orana sahiptir ve sera gazı emisyonu noktasında avantaj yaratmaktadır. Rüzgâr enerjisinde Balıkesir başta olmak üzere her iki ilin de çok güçlü pozisyonunda olduğu, biyokütle enerjisinde Balıkesir, jeotermal enerjide Çanakkale’de önemli yatırımlar bulunduğu görülmektedir.

Rüzgâr enerjisinde kurulu güç 2016-2021 yılları arasında bölgede önemli miktarda artmış durumda olmakla birlikte ülke nezdinde sahip olunan göreceli güç düşüş göstermektedir. Bu dönemde Çanakkale’nin ülke payı yüzde 6’dan yüzde 8.7’ye yükselmekle birlikte, Balıkesir payı ciddi bir düşüşle yüzde 19.5’ten yüzde 13.9’a gerilemiştir. Balıkesir payındaki düşüş Bölgenin toplam payının da düşmesine neden olmuş ve Bölge payı yüzde 25.5’ten yüzde 22.6’ya gerilemiştir. Sonuç itibarıyla başta rüzgâr olmak üzere, biyokütle, jeotermal ve güneş enerjisindeki atımlara rağmen aynı zamanda fosil yakıt üretimindeki artışlardan dolayı Bölgenin elektrik üretiminde daha yeşil hale gelemediği ve son 5 yılda yerinde saydığı söylenebilecektir.

Tüm bu nedenlerden dolayı İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması stratejik öncelik olarak belirlenmiştir. Ayrıca “yeşil büyüme” bu planda bir yatay eksen olarak kabul edilmiş, yeşil büyüme ekseninde hedef, tedbir ve proje önerileri geliştirilmiştir. Bu stratejik önceliğin altında yer alan tüm hedef ve tedbirler yeşil büyüme yatay ekseninde değerlendirilmektedir. Bununla birlikte olası riskleri en aza indirmek amacıyla tanımlanan “dirençlilik” yatay ekseninde ekolojik değerleri de kapsamaktadır. Doğal kaynaklar, çevresel değerler ve biyolojik çeşitliliğin korunması ile enerji verimliliği ve kaynak verimliliği uygulamalarının artırılması Bölgenin ekolojik dirençliliğini artırmaya katkı sağlayacak hedeflerdir.

Hedef 2.1: Geri Dönüşüm Ekosistemi Güçlendirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planında “Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre” ana ekseninin geri dönüşüm ekosistemi ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı Kentsel altyapıda; sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişimin sağlandığı, atıksız ve katı atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirildiği, kentiçi ulaşımında ise maliyet etkin, temiz ve enerji verimli, tüm bireyler için kolay erişilebilir, modlar arası güçlü bağlantının sağlandığı sürdürülebilir sistemlerin oluşturulmasıdır.

Atıklar, TR22 Bölgesinin öncelikli ilk üç çevre sorunundan bir tanesidir. Bu hedef kapsamında Bölge genelinde atık miktarının azaltılması, tarımsal ve hayvansal atıklar başta olmak üzere Bölgede yaygın olan sektörlerde ortaya çıkan atıkların değerlendirilmesi, atık toplama sistemlerinin geliştirilmesi, atık geri kazanım tesislerinin verimliliğinin artırılması, sıfır atık uygulamalarının yaygınlaştırılması ve işletmeler arasında atık-yan ürün değişimi konusunda iş birliğinin geliştirilerek çevresel performansın artırılması amaçlanmaktadır.

Tedbir 2.1.1: *Tarımsal ve hayvansal atıklar komposta dönüştürülerek toprağın zenginleştirilmesi sağlanacaktır.*

Biyokütle Enerjisi Potansiyeli Atlası (BEPA) verilerine göre bitkisel ve hayvansal atık miktarı açısından önde gelen Karesi, Altieylül, Susurluk, Bigadiç, Sındırgı, İvrindi, Gönen, Manyas, Bandırma, Çanakkale Merkez, Gelibolu, Yenice ve Biga ilçelerinde kompost tesisleri kurulacaktır. Bölgede faaliyet gösteren kompost tesislerine gönderilen atık miktarının artırılması sağlanacak, burada üretilen kompost ile toprak zenginleştirme çalışmaları yapılacaktır.

Tedbir 2.1.2: *Zeytin atıkları değerlendirilerek çevresel etkileri azaltılacaktır.*

Zeytin işleme ve zeytinyağı üretim tesisleri, Bölge özelinde başlıca noktasal kirlilik kaynaklarıdır. Zeytinyağı üretiminden kaynaklanan zeytin karasuyu önemli çevre sorunlarını beraberinde getirmektedir. Zeytin ve zeytinyağı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Edremit Körfezi bölgesinde ve kuzey Balıkesir hattında yer alan ilçelerde zeytin karasuyu ve pirina değerlendirilecektir. Zeytinyağı üretiminden ortaya çıkan pirinanın enerji içeriği sebebiyle yakıt olarak kullanılması, hayvan yemi ve gübre olarak kullanılması, bitümle karıştırılarak yol yapımında katkı malzemesi olarak kullanılması konusunda çalışmalar yapılacaktır. Zeytin karasuyunun içerdiği önemli besin maddeleri ve organik maddeler nedeniyle uygun işlemler sonucu sıvı ve katı gübre olarak kullanılabilmesi sağlanacaktır. Zeytinyağı üretiminde tüm işletmelerin 3 fazdan 2 faza geçişi tamamlanacaktır.

Tedbir 2.1.3: *Mermer ve bor atıkları değerlendirilecek ve ekonomiye kazandırılacaktır.*

Mermer üretimi Bölgede özellikle Marmara Adası'nda önde gelen faaliyetlerdendir. Birçok sanayi dalında girdi olarak kullanılabilecek mermer parça ve tozları ile şlam adı verilen sulu ürünün gerekli işlemlerden geçirilerek katma değeri yüksek bir ham maddeye çevrilmesi yönünde çalışmalar gerçekleştirilecektir. Mermer çamurunun seramik yapı malzemesi olarak kullanılması, mermer tozu atıklarının şeker rafinasyonu ve cam imalatında kullanılması, mermer tozlarının mikronize öğütme işlemine tabi tutularak kozmetik, lastik, vb. 20'den fazla sektörde kullanılabilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.

Bölgede önde gelen diğer bir maden olan bor atıklarının seramik üretiminde ve metalürji alanında değerlendirilmesi, borlu atık suların geri dönüşüm tesislerinin girdisi olması ve içerisindeki değerli minerallerin ürün olarak alınabilmesi yönünde ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde araştırma, fizibilite ve yatırım çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 2.1.4: *Zirai ilaç ambalaj atıklarının tarımsal alanlardan uzak tutulması amacıyla kırsal mahallelerde ve köylerde toplama sistemleri kurulacaktır.*

Bölgede tarım faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı kırsal kesimlerde zirai mücadele ilaçlarının kullanımı yaygın kirlilik kaynaklarının başında gelmektedir. Zirai ilaç atıklarının kırsal mahallelerde ve köylerde çevre kirliliği yaratmasının önüne geçebilmek amacıyla atık toplama merkezleri kurulacaktır.

Tedbir 2.1.5: *İleri biyolojik arıtma tesisleri kurulacak ve mevcut atık su arıtma tesisleri dönüştürülecektir.*

Bölgede atık su arıtma tesislerinin kapasite ve veriminin yetersiz olması atık suların yol açtığı kirlenmenin başlıca nedenleri arasındadır. Bu sebeple atık su arıtma tesisi bulunmayan OSB'lerde yeni tesisler kurulacak, evsel nitelikli atık suların arıtılması sağlanacak ve ileri biyolojik arıtma tesislerinin sayısı artırılacaktır.

Tedbir 2.1.6: *Endüstriyel simbiyoz uygulamaları artırılacaktır.*

İşletmeler arasında atık-yan ürün alışverişine ve fayda paylaşımına dayalı, kaynak optimizasyonu odaklı bir yaklaşım olan endüstriyel simbiyoz açısından bölgesel bir değerlendirme yapıldığında odaklanılabilecek sektörlerin gıda, metalik olmayan mineral ürünler, metal sanayii ve makine ekipman üretimi, madencilik ve taş ocakçılığı ile mobilya sektörü olduğu görülmektedir. Sanayi yoğunluğu, sektörel çeşitlilik ve coğrafi yakınlık bağlamında OSB'ler endüstriyel simbiyozun hayata geçmesi konusunda avantajlı kabul edilmektedir. Bölge OSB'lerinde yer alan firmalar arasında firma iş birlikleri kurulacak, firma eşleştirmeleri yapılacak ve endüstriyel simbiyoz konusunda fizibilite raporları hazırlanacaktır.

Tedbir 2.1.7: *Döngüsel ekonomi ilkeleri ve sıfır atık konsepti çerçevesinde atık miktarı azaltılacaktır.*

Vahşi depolanan evsel katı atıkların yarattığı çevre kirliliğinin önüne geçebilmek amacıyla düzensiz döküm sahasına atılan atık miktarı azaltılacaktır. Ayrıca Bölgede yer almayan atık yağ, bitkisel yağ, atık pil, akümülatör ve ömrünü tamamlamış lastik gibi atıklar için geri kazanım tesisleri kurulacaktır. Bölge genelinde kaynakların daha verimli kullanılması, atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanmasını kapsayan sıfır atık yönetimi uygulamalarına devam edilecektir.

Proje 2.1.1: *Marmara Adası Mermer Atıkları Mikronize Öğütme Tesisi*

Proje 2.1.2: *Hidrojen Yakıtı Uyumlu Tek Katlı Rulolu Hibrit Seramik Fırını İmalatı*

Proje 2.1.3: *Termik Santral Uçucu Küllerinden Değerli Bileşenlerin Ayrıştırılması*

Proje 2.1.4: *Endüstriyel Atıklardan Nanoselüloz Üretimi*

Hedef 2: Doğal Kaynaklar, Çevresel Değerler ve Biyoçeşitlilik Korunacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre” ana ekseninin çevrenin korunması ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) doğrultusunda iklim değişikliğinin etkilerine karşı dirençli ve düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin sağlanması, sosyal adalet anlayışıyla çevre ile doğal kaynakların korunması ve yönetilmesi, toplumun çevreye karşı duyarlılığı ve bilincinin artırılmasıdır.

Doğal kaynakları ve çevresel değerleri ile ön plana çıkan TR22 Bölgesi için bu hedef kapsamında su kaynaklarının korunması ve etkin değerlendirilmesi, biyoçeşitliliğin korunması, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, iklim değişikliği ile mücadele edilmesi ve Avrupa Yeşil Mutabakatına uyum sağlanması yönünde çalışmalar yapılması amaçlanmaktadır.

Tedbir 2.2.1: *Su kaynakları korunacak ve etkin kullanımı sağlanacaktır.*

İklim değişikliği ve küresel ısınmanın en önemli tehditlerinden olan kuraklıkla mücadele kapsamında su kaynaklarının korunması ve verimli şekilde kullanılması önem arz etmektedir. Tarımsal faaliyetlerin yaygın olarak yapıldığı Bölgede vahşi sulama yapılmasının önüne geçilecek, kapalı kanal sulama sistemleri yaygınlaştırılacaktır. Kent merkezlerinde yerel yönetimler tarafından sürdürülebilir kentsel yağmur suyu yönetimi gerçekleştirilecektir. Gelir getirmeyen su oranları düşürülecek su kayıplarının kontrolü çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 2.2.2: *Bölge genelinde biyolojik çeşitlilik üzerindeki baskı ve tehditler önlenecektir.*

Bölge, sahip olduğu su kaynakları, endemik türler, bitkisel çeşitlilik ve mitolojik değerler açısından önemli bir doğa ve kültür mirası olan Kaz Dağı ve yöresine, Alaçam Dağlarına, hatta daha geniş ölçekte Biga Yarımadası'na ev sahipliği yapmaktadır. Başta bu coğrafya olmak üzere Bölge genelinde endemik türlerin habitatları korunacak, çevre kirliliğinin önüne geçilecek, doğal ortam tahribatının engellenmesi sağlanacaktır.

Tedbir 2.2.3: *Maden sahalarında reklamasyon, rekültivasyon ve rehabilitasyon faaliyetleri gerçekleştirilecektir.*

Bölgede yaygın olarak yapılan madencilik faaliyetleri doğası gereği geniş alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bu sahalarda tamamlanan madencilik faaliyetlerinin ardından doğa onarımı, ıslah, ağaçlandırma ve bitki örtüsü oluşturma çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 2.2.4: *Başta Avrupa Yeşil Mutabakatı olmak üzere uluslararası düzenlemelere uyum sağlanacaktır.*

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında uygulanacak olan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasının (SKDM) öncelikli sektörlerinden olan ve Bölgede öne çıkan demir-çelik, çimento, alüminyum, gübre ve elektrik sektörlerinde mevcut kirlenme durumunun görülmesi için çalışmalar gerçekleştirilecektir. İlgili düzenlemelere uyumun sağlanmasına yönelik analiz, etüt, bilinçlendirme çalışmaları yapılacak ve gerekli yatırımlara yönelik destek mekanizmaları geliştirilecektir.

Tedbir 2.2.5: *Yerel iklim değişikliği eylem planları oluşturulacaktır.*

Tarım sektörünün yoğun olduğu ve iklim değişikliklerinden önemli şekilde etkilenme potansiyeli bulunan Balıkesir ve Çanakkale illerinde, başta yerel yönetimler olmak üzere ilgili tüm paydaşların katkılarıyla yerel iklim değişikliği planlarının hazırlanması ya da var olan planların güncellenmesi sağlanacaktır.

Hedef 3: Yenilenebilir Enerji Potansiyeli Etkin Şekilde Kullanılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim” ana ekseninin enerji ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı enerjinin sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve karşılanabilir maliyetlerle arzını, enerji temininde kaynak çeşitlendirmesini ve 2053 yılı net sıfır emisyon hedefini esas alarak yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirerek enerjide kendine yeterliliğini en üst seviyeye yükselten, nükleer teknolojiyi elektrik üretiminde kullanan, enerji verimliliğini artıran, enerji teknolojilerinde yerleşmeyi önceleyen, yeni teknolojileri entegre eden, uluslararası enerji ticaretinde stratejik konumumuzu güçlendiren rekabetçi bir yapıya ulaşılmasıdır.

Bölge yenilenebilir enerji kaynakları açısından oldukça güçlü bir pozisyonadadır. Başta rüzgâr enerjisi olmak üzere jeotermal enerji, güneş ve biyokütle enerjisinde tesisleşme adına bu zamana dek önemli adımlar atılmış olup sürecin ilerleyen yıllarda da devam etmesi beklenmektedir. Bu hedef kapsamında Bölgenin yenilenebilir enerji alanında daha da öncü konuma gelmesi için çalışmalar gerçekleştirilecektir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanma artırılacak, yenilenebilir enerji sektörüne yönelik makine-ekipman üretimi gerçekleştirilecek, biyogaz, yeşil hidrojen ve denizüstü RES uygulamaları Bölgede yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2.3.1: *Bölgede yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaştırılacaktır.*

Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi Bölgede yaygınlaştırılacaktır. Bununla birlikte yenilenebilir enerjinin kullanımı da artırılacaktır. Tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılacak, sulama sistemleri için güneş enerjisi kullanılacaktır. Jeotermal kaynakların yaygın olduğu ilçelerde jeotermalin konut ısıtması amaçlı kullanımı sağlanacak ayrıca jeotermal seraların kurulumu konusu özendirilecektir. Yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte sektörle ilgili mühendislik ve müteahhitlik yatırımlarının artırılması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

Tedbir 2.3.2: *Yenilenebilir enerji teknolojilerinin üretimi yaygınlaştırılacaktır.*

Rüzgâr enerjisi santralleri, güneş panelleri, yeşil hidrojen teknolojileri gibi yenilenebilir enerji sektörüne yönelik makine ve ekipmanların Bölgede üretilebilmesi için ilgili paydaşlar ile koordinasyon çalışmaları yürütülecek, etkin tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecek ve konu ile ilgilenen işletmelerin ilgili devlet desteklerinden faydalanmasına yönelik iş birliği faaliyetlerinde bulunulacaktır.

Tedbir 2.3.3: *Yenilenebilir enerji yatırımlarının artırılması için trafo ve nakil hatları altyapısı güçlendirilecektir.*

Bölge başta rüzgâr enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji potansiyelinde ülkenin en önemli merkezlerinden biri olmakla birlikte Bölge için tüketimin çevre bölgelere kıyasla düşük kalması nedeniyle üretilen enerjinin üretildiği noktada veya yakınlarında tüketilememesi sorunu ortaya

çıkılmaktadır. Bu nedenle enerjinin Bölge dışına taşınması için enerji nakil hatlarının geliştirilmesi gereği görülmektedir. Enerjinin ihtiyaç duyulan noktaya taşınamaması atıllık yaratmakta, bu nedenle bölge trafo kapasitesinin talebi karşılamada yetersiz kaldığı görülmektedir. Altyapı bulunmadığı için yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik başta rüzgâr olmak üzere yatırımların gelişemediği, büyük bir potansiyelin değerlendirilemediği anlaşılmaktadır. Tüm bu sorunların çözümü için enerji nakil hatlarının geliştirilerek trafo kapasitesinin artırılması yeni yatırımların önünü açacaktır.

Tedbir 2.3.4: *Bitkisel ve hayvansal atıklar biyogaz üretiminde kullanılacaktır.*

Hayvansal atıkların enerji eş değerlemesinde önde gelen Çanakkale Merkez, Biga, Karesi, Altıeylül, Gönen, Bigadiç, Susurluk, Manyas ve İvrindi ilçeleri başta olmak üzere hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı mekânlarda hayvansal atıklardan biyogaz üretimi gerçekleştirilecektir. Ayrıca Gönen ve çevresinde yaygın olarak gerçekleştirilen çeltik üretiminden kaynaklanan atıklardan biyogaz enerjisi elde edilmesi gibi bitkisel atıklardan da enerji üretimi gerçekleştirilecektir. Bu amaçla ortak atık merkezleri kurularak biyogaz tesislerinin kullanım kapasitesi ve yatırım cazibesi artırılacaktır. Ayrıca yakma tesislerinin sayısı da artırılacaktır.

Tedbir 2.3.5: *Yeşil hidrojen üretimi Bölgede gerçekleştirilecek ve hidrojen teknolojisinin endüstriyel sektörlerde, ulaşımda ve ısıtmada kullanılması sağlanacaktır.*

Güney Marmara Bölgesi hidrojen dağıtımı-tüketimi-ihracatı açısından yenilenebilir kurulu kapasitesinin ve potansiyelinin yanı sıra ekstra birçok avantaja sahiptir. Güney Marmara'nın 1000 km'lik bir sahil şeridi bulunmaktadır ve bu hat üzerinde birçok sanayi tesisi mevcuttur. Ayrıca tesislerin, hidrojen üretiminde suyun sürdürülebilir olması bakımından bir zorunluluk olan büyük kapasiteli desalinasyon üniteleri mevcuttur. Yeni hidrojen boru hatları inşa edilene ve mevcut doğalgaz boru hatlarının hidrojen enjeksiyonuna uygun hale getirilmesine kadar hidrojen türevlerinin önemi artacaktır, dolayısıyla Avrupa'ya hidrojen ihracatında Güney Marmara'da faaliyet gösteren şirketlerin kendilerine ait liman tesislerinin bulunması kritik bir avantaj olarak görülmektedir. Bölgenin kritik özellikleri, Güney Marmara'nın Türkiye'de hidrojen ekonomisini canlandırmak için doğru yer olduğunu göstermektedir.

Tedbir 2.3.6: *Denizüstü RES yatırımları için gerekli fizibilite, mevzuat ve altyapı çalışmaları gerçekleştirilecektir.*

Deniz üstü rüzgâr enerji santrallerinin Bölgede Kapıdağ yarımadasının çevresinde kurulması için analiz, etüt ve fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Proje 2.3.1: *Ezine Biyogaz Tesisi*

Proje 2.3.2: *Balıkesir İli Biyogaz Tesisi*

Proje 2.3.3: *Bandırma Yeşil Hidrojen Üretim Tesisi*

Proje 2.3.4: *Çanakkale Aktif Karbon Üretim Tesisi*

Hedef 2.4: Enerji Verimliliği ve Kaynak Verimliliği Uygulamaları
Yaygınlaştırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim” ana ekseninin enerji ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı enerjinin sürekli, kaliteli, sürdürülebilir, güvenli ve karşılanabilir maliyetlerle arzını, enerji temininde kaynak çeşitlendirmesini ve 2053 yılı net sıfır emisyon hedefini esas alarak yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirerek enerjide kendine yeterliliğini en üst seviyeye yükselten, enerji verimliliğini artıran, enerji teknolojilerinde yerleşmeyi önceleyen, yeni teknolojileri entegre eden, uluslararası enerji ticaretinde stratejik konumumuzu güçlendiren rekabetçi bir yapıya ulaşılmasıdır.

Enerji verimliliği ve milli gelir başına tüketilen enerjinin azaltılması ulusal strateji hedeflerinde öne çıkan ulusal hedeflerden biridir. Bu politikalara destek için kurgulanan bu hedef kapsamında enerji tüketiminin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması, kaynak verimliliğinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Tedbir 2.4.1: *Enerji kullanımı ile ilgili bilinç düzeyi ve kapasitesi artırılacaktır.*

Enerji tüketimi ile ilgili kamu kurumları, özel sektör işletmeleri ve Bölge halkına yönelik olmak üzere bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

Tedbir 2.4.2: *Enerji verimliliğini artırmaya yönelik projelere finansman sağlanacaktır.*

Bölge sanayi işletmelerinin üretim miktar ve kalitesinde değişiklik olmadan tükettiği enerjinin azaltılması ile çevreye duyarlı rekabetçi üstünlüklerinin artırılması amacıyla alternatif destek mekanizmaları uygulamaya konulacak ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.

Tedbir 2.4.3: *Başta sanayi sektörü olmak üzere kaynak verimliliği uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.*

Enerji, su ve ham madde verimliliğin sağlanması, sera gazı emisyonlarının azaltılması, temiz üretim, yalın üretim, vb. konularda başta Bölge OSB'lerinde yer alan sanayi işletmeleri olmak üzere tüm Bölge geneline yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılacak ve destek sağlanacaktır.

4.3.Stratejik Öncelik 3: Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi

Kentleşme en basit tanımıyla kent sayısının ve kent nüfusunun artması olarak tanımlansa da aslında ekonomik, toplumsal, çevresel ve siyasal boyutları olan bir süreçtir. Kentleşme ile gelişme arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu varsayılarak kentleşme ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı desteklemektedir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri incelendiğinde “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” kentleşme ve kalkınmanın birbiri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu hedef altında yer alan alt hedeflere odaklanıldığında kentleşme sürecinde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşme modelinin geliştirilmesi, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılması ve kullanımı gerekmektedir. Doğal afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik çalışmaların yapılması, şehirlerin çevresel etkilerinin azaltılması, güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması, kültürel ve doğal mirasın korunması, kapsayıcılık, kaynak etkinliği ve afet risk azaltımına yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması ve güçlü ulusal ve bölgesel kalkınma planlaması gerektiğini göstermektedir. Yine On İkinci Kalkınma Planı’nda da “afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre” ana eksenlerden birisi olarak tanımlanmıştır.

Türkiye deprem başta olmak üzere afetselliği yüksek bir ülkedir. Bu sebeple bölgelerin ve şehirlerin planlı ve afet risklerini dikkate alan kentleşme modellerini uygulaması önemlidir. TR22 Bölgesi coğrafi konumu itibarıyla birinci derece deprem kuşağında yer alması, Meriç-Ergene, Marmara, Kuzey Ege, Susurluk ve Gediz Havzalarının çevrelediği bir bölgede yer aldığı için sel olaylarına yönelik afetlerin etki alanında kalmaktadır. Birinci ve ikinci derece hassas orman alanları ile yangına hassasiyet konusunda Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olup orman yangınına bağlı afet riski taşıması nedenleriyle Bölgede gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

TR22 Bölgesi Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü görevi görmektedir. Bölge kara yolu, deniz yolu, demir yolu ve hava yolu olmak üzere dört temel taşımacılık sistemine hizmet eden güzergâhlar üzerinde yer almaktadır. İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Bursa gibi büyük metropollere yakın olması Bölgenin kara yolu ulaşım bağlantısını güçlendirmekte ve Bölge büyük ulaşım yatırımlarının odağında yer almaktadır. İstanbul - İzmir Otoyolu, 1915 Çanakkale Köprüsü, Kınalı - Tekirdağ - Savaştepe Otoyolu gibi tamamlanan ve yapımı devam eden ulaştırma projeleri Bölgenin kara yolu bağlantısını güçlendirmekte ve bölgeye yönelik yatırım kararlarını etkilemektedir. Bölgenin iller arası kara yolu ulaşım bağlantısı güçlü olsa da ilçeler arası ve kırsal mahalleler ile köy yerleşimleri arasında kentsel ulaşım hizmetleri açısından gelişme göstermesi beklenmektedir. Bölgenin Marmara ve Ege Denizlerine kıyısı olması sebebiyle Bölge deniz yolu ulaşımı açısından avantajlı konumdadır. Bölgede yer alan limanlar ile yolcu ve yük taşımacılığı yapılmaktadır. Çanakkale Boğazı ulusal ve uluslararası yük ve yolcu taşımacılığı açısından jeopolitik konuma sahiptir. Deniz yolu ulaşımında Bandırma Limanı’nın demir yolu ile bağlantısının olması Bölge için büyük önem arz etmektedir. TR22

Bölgesinin demir yolu ağına sahip tek ili Balıkesir'dir. Balıkesir Ankara ve İzmir'i birbirine bağlayan demir yolu üzerinde transit geçiş noktası oluşturmaktadır. Bandırma Limanının demir yolu bağlantısının olması farklı ulaşım modlarının birbiri ile entegrasyonunun artırması açısından Bölge için önemli bir ulaşım sistemi oluşturmaktadır; ancak bu potansiyelini yeterli düzeyde kullanamamaktadır. Bandırma - Bursa - Yenişehir - Osmaniye Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması ile birlikte Bölgede kara yolu taşımacılığındaki yoğunluktan kaynaklanan trafik kazalarının yanı sıra hava kirliliği gibi çevresel sorunları da azaltarak daha güvenli ve konforlu bir ulaşım hizmetini sağlanması beklenmektedir. Bölgede kent ölçeğindeki ulaşım hizmetlerine yönelik gerçekleştirilecek planlarda sürdürülebilir ve çevreci ulaşım modellerine önem verilmelidir. TR22 Bölgesi nüfus dinamikleri açısından incelendiğinde gümüş ekonomi faaliyetlerinin yoğun olduğu yani yaşlı nüfusun Türkiye ortalamasından (Balıkesir üçüncü, Çanakkale beşinci sırada yer almaktadır.) yüksek olduğu bir bölgedir. Bununla birlikte dezavantajlı gruplar arasında yer alan engelli bireylerin de özellikle Balıkesir ilinde Türkiye ortalamasının üzerinde olması sebebiyle engelli nüfusa yönelik yapılacak kentsel düzenlemeler ve iyileştirmeler önem arz etmektedir.

Kentsel yaşam kalitesindeki artış refah düzeyi ile doğru orantılı olması sebebiyle kent dokusunda planlanan etkin aktif yeşil alan yönetimi kent planlama sürecinde önemli rol oynamaktadır. Kentlerin hızla değişerek ve gelişerek dönüşüm geçirdiği günümüzde yaşanılabilir bir kent mekânı için aktif yeşil alanların kullanıcı nüfus nitelik ve niceliklerinin dikkate alınarak planlanması gerekliliği öne çıkmaktadır. Bölge Planı vizyonunda yer alan "yeşil büyüme ilkelerine uyum" yatay eksen kapsamında biyoçeşitlilik kaybının önüne geçilmesi, iklim adaleti sağlanması, iklim ve karbon nötr kentlere dönüşüm gibi olgulara erişimde hız kazanmak için bu tür uygulamalar önem taşımaktadır. Bölgenin kent çeperlerinde kontrolsüzce üretilen gelişme konut alanları yaşanabilir bir çevre kavramıyla ters düşmektedir. Bölgedeki kırsal yerleşimlerin mekânsal gelişimleri incelendiğinde bazı ilçe ve belde merkezlerinin kırsal alanlar ile birleşme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Fakat Bölgede yer alan kırsal yerleşmelerde bazı ekonomik faaliyetler ile temel sosyal ve teknik altyapının bulunmaması, erişilebilirliğinin düşük olması yaşam kalitesinin düşük olmasına neden olmaktadır. Kırsal yerleşmelerde yaşam kalitesinin artırılması için gerekli olan temel hizmetlerin ekonomik biçimde sunulması ve kalitesinin artırılması gerekmektedir. Bölgede hem kent merkezlerinde hem de ilçelerde nüfus artışına paralel olarak yerleşim alanlarının genişlemesiyle birlikte kent merkezlerinin ve tarihi alanların içinde kalan kent içindeki konumları, ulaşım ve altyapı imkânları itibarıyla avantajlı konumda bulunan sanayi alanları bulunmaktadır. Çoğu otomotiv tamirine yönelik hizmet sağlayan küçük çaplı sanayi alanları mobilya, ahşap gibi birçok sektöre de ev sahipliği yaparak istihdama ve kent ekonomisine de katkı sunmaktadır. Fakat bu alanlar zamanla kent içinde kaldıklarından hem kent görünümüne zarar vermekte hem de önemli ölçüde bir alan işgal ettiklerinden kent merkezinde sıkışıklığa yol açmaktadır. Bölgede hem kent merkezlerinde hem de ilçelerde bu tür alanlara örnek verilebilecek yerleşim alanları bulunmaktadır. Bu mekânlarda genellikle sosyal açıdan dışlanmaya maruz kalan toplulukların yaşadığı görülmektedir. Yapılacak bir kentsel rehabilitasyon çalışmasında yapılaşmış çevrenin dönüşümünden önce sosyal ve ekonomik bileşenlerin katılımcı bir süreçle ele alınması gerekmektedir.

Erişilebilirlik, afetsellik, kamusalılık, katılabilirlik, güvenlilik, canlılık, rahatlık, gibi önemli sosyal ve ekonomik ölçütlerin mekânda sağlanabilir olması yaşanabilir kentler oluşturabilmek için temel amaçlar arasında yer almaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde Bölge Planının vizyonunda yer alan "direncilik" yatay eksen kurgusu ile sürdürülebilirlik kapsamında TR22 Bölgesinde planlı ve afet risklerini dikkate alan kentleşme modellerinin uygulanmasına, ulaşım hizmetlerinin ve erişilebilirliğin geliştirilmesine ve kentsel ile kırsal altyapı hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik hedef, tedbir ve proje önerileri geliştirilmiştir.

Hedef 3.1: Planlı ve Afet Risklerini Dikkate Alan Kentleşme Modellerinin Uygulanması Sağlanacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre" ana ekseninin planlı kentsel dönüşüm ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı afet tehlikesi ve riski altındaki alanlar ile bu alanların dışındaki riskli yapıların sağlıklı ve güvenli yaşamayı esas alacak şekilde dönüştürülmesine yönelik uygulamaları etkinleştirmek ve yaygınlaştırmaktır.

TR22 Bölgesi yerleşim alanları yakın çevresinin orman alanları, verimli tarım toprakları, hassas alanlar, zeytinlikler ve mera arazileri gibi doğal eşiklerle çevrili olmasının yanı sıra Kuzey Anadolu Fayı'nın güney kolu fiziksel eşiği kentsel gelişmeyi oldukça sınırlamaktadır. Hızlı bir nüfus artış baskısı olmamasına rağmen Bölgenin kentsel yayılımı doğal kaynakları tahrip ederek gerçekleşmektedir. Kentsel gelişimin yönelimi kentsel kimliğin değişimine de neden olabilen büyük ölçekli kamu yatırımlarından oldukça etkilenmektedir. Bölgede kentsel gelişim her iki il içinde geçerli olmak üzere 1990'lı yıllarda üniversitelerin, havaalanlarının ve OSB'lerin kuruluşuyla şekillenmiştir. Özellikle Çanakkale'de aynı zaman diliminde ortaya çıkan Boğaz Köprüsü inşaatı projesinin gündeme gelmesi arsa spekülasyonları ile birlikte kentsel saçaklanmada büyük rol oynamıştır. Balıkesir'in ise İstanbul, Bursa ve İzmir gibi gelişmiş kentler arasında yer alarak transit kent konumunda olması ulaşım arterleri üzerinde gerçekleşen yatırımların önemini ortaya çıkarmaktadır. Kentsel yaşam kalitesindeki artış refah düzeyi ile doğru orantılı olması sebebiyle kent dokusunda planlanan etkin aktif yeşil alan yönetimi kent planlama sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bölgenin kent çeperlerinde kontrolsüzce üretilen gelişme konut alanları yaşanabilir bir çevre kavramıyla ters düşmektedir. Tarım alanları ile Bölgede üretilen yeni yerleşim alanları arasında konumlandırılacak yeşil koridorlar kentleşme sürecinin yönetimi ve sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Bölge kentlerinin açık yeşil sistem potansiyeli dere kenarları, mevcut yeşil alanlar ve Çanakkale özelinde boğaz kıyısı koridorlarının bütünleşmesi sağlanarak değerlendirilmelidir. Plan dönemi içerisinde bu kriterler göz önüne alınarak planlı ve afete duyarlı kentleşme modellerinin uygulanması amaçlanmaktadır.

Tedbir 3.1.1: *Kınalı - Tekirdağ - Savastepe Otoyolu ve Çanakkale 1915 Köprüsü ile Ezine ve Dursunbey OSB gibi büyük ölçekli kamu yatırımlarının Bölgedeki mekânsal etkileri değerlendirilecektir.*

Bölgede kentsel gelişimi ve yönelimi etkileyen birçok büyük ölçekli kamu yatırımı bulunmaktadır. Bölgede yer alan kamu kurumlarının ve toplu konut gibi kamu yatırımlarının kent merkezi çeperinde yer seçmesi kent merkezine yakın olan kırsal alanların hızla kentsel alana dönüşümünü sağlamış ayrıca bölgede otomobil bağımlılığının artmasına yol açmıştır. Kamu yatırımlarının yerleşim deseniindeki mekânsal etkilerinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için kontrollü büyüme modelinin Bölge için geliştirilmesi gerekmektedir. Büyük ölçekli kamu yatırımı projelerinin olumlu etkisini artıracak tamamlayıcı projelerin tasarlanması ve olumsuz etkilerinin en aza indirgenmesi için mekânsal planların hazırlık ve uygulamasında bu tür projelerin etkilerinin analiz edilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu amaçla Bölgeyi etkileyen büyük ölçekli projelerin fiziksel etkilerine yönelik etki analizi çalışmaları hazırlanacaktır.

Tedbir 3.1.2: *Bölgede bütünleşik kentsel yeşil alanlar ve akslar oluşturulacaktır.*

Bölge kentsel alanları içerisinde yer alan boşlukların süreklilik sağlayan organizasyonu ve işlevsel kullanımlar ile birlikte yeşil sistem ağının tanımlanması; kent dokusunda yaya ve bisiklet hareketliliğinin kesintiye uğramadan bölgede efektif kent kullanımı imkânı sağlamaktadır. Balıkesir'de Çay Deresi; Çanakkale'de Sarıçay Deresi, Ezine Akçın Çayı ve havzaları gibi örnekler açık alan kullanımına ve rekreatif işlev kümelerine ev sahipliği yapan bisiklet yolu tasarımları ile bütünleşmiş koridorlar olarak hizmet edeceği projeler tasarlanacaktır.

Tedbir 3.1.3: *Bölgede kentsel çöküntü alanlarında rehabilitasyon çalışmaları ile kentsel bütünlüğün sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir.*

Kentsel mekânlar zaman içerisinde yaşadıkları toplumsal, fiziksel, ekonomik, çevresel değişim ve dönüşümlerden etkilenecek fiziksel veya sosyoekonomik olarak çöküntüye uğrayabilirler. Bu yerleşimlerin kentsel bağlamdan koparılmadan ele alınması ve çevresi ile ilişkisinin bütünleştirilmesi önemlidir. Bölgede hem kent merkezlerinde hem de ilçelerde bu tür alanlara örnek verilebilecek yerleşim alanları bulunmaktadır. Bu mekânlarda genellikle sosyal açıdan dışlanmaya maruz kalan dezavantajlı kesimlerin yaşadığı görülmektedir. Bu alanlarda yapılaşmış çevrenin dönüşümünden önce sosyal ve ekonomik bileşenlerin katılımcı bir süreçle ele alındığı kentsel rehabilitasyon çalışması gerçekleştirilecektir. Rehabilitasyon gereken alanların tespiti, bu alanlarda alt bölgeleme çalışması yapılması ve yaşam standartlarının sağlanamadığı bölgeler için konut ve kentsel altyapı kalitesinin artırılması, sağlıklaştırma ve yenileme çalışmaları gibi özel uygulamalar geliştirilmesi ve bu alanların kent ile sosyal ve ekonomik entegrasyonunun sağlanması çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3.1.4: *Kent içinde sıkışmış, tarihi mekânlar ve konut alanları içerisinde kalarak gelişmesi sınırlanan emek yoğun üretim yapan sanayi alt sektörleri kümelenerek gelişebileceği alanlara taşınacaktır.*

Bölgede hem kent merkezlerinde hem de ilçelerde nüfus artışına paralel olarak yerleşim alanlarının genişlemesiyle birlikte kent merkezlerinin ve tarihi alanların içinde kalan kent içindeki konumları, ulaşım ve altyapı imkânları itibarıyla avantajlı konumda bulunan sanayi alanları bulunmaktadır. Çoğu otomotiv tamirine yönelik hizmet sağlayan küçük çaplı sanayi alanları mobilya, ahşap gibi birçok sektöre de ev sahipliği yaparak istihdama ve kent ekonomisine de katkı sunmaktadır. Fakat bu alanlar zamanla kent içinde kaldıklarından hem kent görünümüne zarar vermekte hem de önemli ölçüde bir alan işgal ettiklerinden kent merkezinde sıkışıklığa yol açmaktadır. Ayrıca Balıkesir Çevre Durum Raporu'nda kent merkezinde OSB dışında değişik bölgelerde, küçük sanayi sitesi, haddehaneler, marangozlar sitesi gibi sanayi kuruluşlarının şehir merkezinin hava kalitesini olumsuz yönde etkilediğinden bahsedilmektedir. Bu sanayi alt sektörlerinin etaplı olarak kümelenerek gelişebileceği alanlara taşınması, endüstriyel miras olarak değerlendirilebilecek olan alanların ise korunması veya işlevlendirilmesi yönünde sosyal ve çevresel boyutu göz ardı etmeyen çalışmalar yapılacaktır.

Tedbir 3.1.5: *Yerel düzeyde ilçelerin doğal afetlere karşı dirençliliğinin artırılması amacıyla kentsel altyapı güçlendirilecektir.*

Bölgede genel olarak meteorolojik kökenli afetler açısından fırtına ve şiddetli rüzgârların ön planda olduğu görüldüğünden aşırı hava olaylarına karşı erken uyarı sistemleri kurulacaktır. Ayrıca geçmişte yaşanan sel felaketleri sonucunda tarım arazileri, seralar ve kentsel altyapı hasar görmüş, can kaybı meydana gelmiştir. Bölgede taşkın koruma tesisleri bulunmakta ve bazı derelerde ıslah çalışmaları yapılmasına rağmen bunların etkinliğinin artırılmasına yönelik sel sularını ve deniz kabarması kaynaklı taşkınları tutan veya yönlendiren çeşitli bariyer inşası, yağmur suyu tahliye ve altyapı drenaj sistemi gibi çalışmalar yapılacaktır. Gerçekleşen afetler türlerine göre incelendiğinde Bölgede afete maruz bölge ilanı sayılarında heyelan afetinin fazla gerçekleştiği; bölgede yapılan afet konutlarına bakıldığında ise en çok depremler nedeniyle konut yapıldığı görülmektedir. Heyelan önleme bentleri, afet toplanma alanları planlaması gibi stratejik önem taşıyan konular üzerine çalışmalar yapılacaktır. Normal zamanlarda rekreasyon alanı olan acil durumlarda barınak kurulumuna imkan sağlayan, sahip olduğu tesislerin çok amaçlı kullanılabildiği afet önleme parkları, yirmi dört saat acil tıbbi sistem imkanına sahip, afet anında afet koşullarına uygun olarak dönüşüm gerçekleştirebilen depreme dayanıklı afet hastanesi çalışmaları yapılacaktır.

Bölgede gerçekleştirebilecek olan afetlere hazırlık çalışmaları kapsamında yerleşim merkezlerinin yapı envanterleri zemin yapısıyla birlikte analiz edilerek hazırlanacaktır. Afet sakinlik planları hazırlanacak, mevcut olanlarda ise güncellemeler gerçekleştirilecektir. Stratejik öneme sahip kamu yatırımlarının afet yönetim planlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Mevcut toplanma alanlarının da görünürlüğün artırılmasına yönelik çalışmalar ve olası afet durumunda zaman geçmeden kullanılabilmesine yönelik altyapı çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3.1.6: *Turizm ve tarım alanı olarak belirlenen alanların amacı dışında kullanımının önüne geçilecektir.*

Bölgeye yapılan 1915 Çanakkale Köprüsü, Ayvacık Tünelleri gibi ulaşım yatırımları ile erişilebilirliğinin artması ve yaşanan pandemi süreci ile birlikte insanların kırsala dönüşünün hızlanması sonucu Bölgede özellikle Çanakkale kıyı kesimleri başta olmak üzere ekoturizm adı altında tarım, mera ve orman arazilerinin imara açıldığı gözlemlenmektedir. Bölge doğal ve arkeolojik sit açısından zengin bir konumda olduğundan yoğun yapılaşmış turizm faaliyetlerine izin verilmemesi arazilerin ekoturizm adı altında arsa payı ile yazlık konut olarak pazarlanmasına yol açmıştır. Yerel aile işletmelerinin yerini Bölge dışından büyük işletmecilerin alması ve mülkiyetin çok hızlı bir şekilde el değiştirmesi ile en çok zararı yerel halk görmüş; Bölgenin sosyo-kültürel yapısının bozulması tehdidi ortaya çıkmıştır. Öncelikle turizm tesislerine ilişkin yönetmelikte ekoturizm tanımının yapılması gerekmektedir. Gerçek anlamı ile ekoturizm yapmak isteyen yatırımcıların diğerlerinden ayrıştırılmasına yönelik mekanizmalar hazırlanmasına yönelik Bölge halkına bilinçlendirme çalışmaları ve danışmanlık hizmetleri gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.2: Bölgede Ulaşım Hizmetleri ve Erişilebilirlik Geliştirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planında “Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre” ana ekseninin kentsel altyapı ilgili olan faaliyetlerinin temel amaçlarından birisi kentiçi ulaşım da ise maliyet etkin, temiz ve enerji verimli, tüm bireyler için kolay erişilebilir, modlar arası güçlü bağlantının sağlandığı sürdürülebilir sistemlerin oluşturulmasıdır.

TR22 Bölgesi sahip olduğu coğrafi konumu sebebiyle önemli ulaşım yatırımlarının etki alanı içerisinde yer almaktadır. Bu hedef doğrultusunda uluslararası, ulusal ve bölgeler arası ulaşım konusunda Bölgenin erişilebilirliği yüksek olsa da Bölge içinde ulaşım hizmetlerinin geliştirilmesi, ulaşım odak ve akış noktası olan merkezlerin farklı ulaşım modları ile bütünleşmesi, kent içi ulaşım da çevreci, sürdürülebilir ve engelsiz yaşam uygulamaların yaygınlaştırılması ve büyük ölçekli ulaşım yatırımlarının Bölge üzerinde oluşturacağı sosyoekonomik ve çevresel etkilerin araştırılması amaçlanmaktadır.

Tedbir 3.2.1: *Bölge ulaşım ana planları ihtiyaçlar doğrultusunda çevreye duyarlı bir şekilde hazırlanacak ve uzun vadeli, bütüncül bir toplu taşıma stratejisi oluşturulacaktır.*

Ulusal düzeyde T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından hazırlanan 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı başta olmak üzere diğer üst ölçekli planları da referans alarak bölgesel ve kentsel düzeyde TR22 Bölgesi'nin ve Bölgede yer alan illerin alt ölçekli ulaşım planlamaları yapılacaktır.

Tedbir 3.2.2: *Kentsel açık ve kapalı mekânlarda herkes için erişilebilirlik doğrultusunda engelsiz kent yaklaşımı benimsenecektir.*

Kent ve ilçe merkezlerinde bulunan kamusal açık ve kapalı mekanların engelsiz yaşam stratejisine uyumlu olmasına yönelik engelsiz kent hedefleri doğrultusunda planlama çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 3.2.3: *Merkezi ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgeler başta olmak üzere kent genelinde meydan ve yayalaştırma çalışmaları yapılacaktır.*

TR22 Bölgesinde başta kent merkezleri olmak üzere Edremit, Bandırma, Gönen, Ayvalık, Biga, Çan ve Gelibolu gibi nüfus yoğunluklu ilçelerde meydan ve yayalaştırma çalışmaları yaygınlaştırılacak ve kamusal açık mekanların bir cazibe alanı haline gelmesi ve kent estetiğini desteklemesi sağlanacaktır.

Tedbir 3.2.4: *Kent düzeyinde bisiklet yolu ağları yaygınlaştırılacaktır.*

TR22 Bölgesi coğrafi konumu sebebiyle topografik açıdan bisiklet ulaşımına uygun alt yapıya sahip kentlere sahiptir. Balıkesir’de Altıeylül, Karesi, Bandırma, Burhaniye, Dursunbey, Edremit ve Sındırgı ilçeleri, Çanakkale’de ise Merkez ilçe bisiklet yolu ağına sahip ilçeler olup mevcut rotaların geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Ayvalık, Gelibolu, Bozcaada, Gökçeada gibi turistik değere sahip ilçeler de ise bisiklet yolu ağlarının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar hayata geçirilecek olup Çanakkale Merkez’deki “Bisiklet Paylaşım Sistemi” gibi akıllı şehir uygulaması ile ulaşım sistemine entegre sistemler Bölgede yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3.2.5: *Havalimanları, garlar ve limanların diğer ulaşım modları ile entegrasyonu sağlanacaktır.*

Bölgede başta aktif kullanılan Çanakkale Merkez Havalimanı ve Edremit Kocaseyit Havalimanı'na kent içi ve ilçeler arası erişim, farklı ulaşım modları ve nitelikli toplu taşıma stratejisi ile desteklenecektir. Bölgede sadece Bandırma Limanı'nın demir yolu ile bağlantısı bulunmakta olup ilgili hattın yolcu ulaşımında sefer planlamasına yönelik zamanlama çalışmaları güncellenerek deniz yolu yolcu seferleri ile uyumlu şekilde çalışması sağlanacaktır. Bölge içinde yük taşımacılığında önemli paya sahip Karabiga Limanı'nın demir yolu ile bağlantısı sağlanacaktır. Kent içinde kalan tren garı ve otogarların ise kent içi raylı sistemleri veya akıllı toplu taşıma sistemleri gibi uygulamalar ile desteklenmesi sağlanacaktır. Edremit Körfezi Raylı sistem projesi ile Edremit Havalimanı'na raylı sistem entegrasyonu sağlanacaktır.

Tedbir 3.2. 6: *Ulaştırma yatırımlarının ulaşım sistemleri üzerindeki ağırlığının ölçülmesi için analiz çalışmaları yürütülecektir.*

TR22 Bölgesi ulaştırma yatırımlarına yönelik mega projelerin etki alanı içerisinde yer almaktadır. İstanbul - İzmir Otoyolu, Kınalı - Tekirdağ - Savaştepe Otoyolu, 1915 Çanakkale Köprüsü, Bandırma - Bursa - Yenişehir - Osmaneli Hızlı Tren ve Balıkesir - Bergama Hızlı tren gibi ulaşım projelerinin ve yapılacak yatırımların tamamlandıktan sonraki süreçlerde orta ve uzun vadede Bölge'yi etkilemesi beklenmekte olup, belirli periyotlar ile yapılması beklenen etki analizi çalışmaları ile Bölgeye olan etkileri ele alınacaktır.

Tedbir 3.2.7: *Bölge adalarının ulaşım ihtiyaçlarına yönelik araştırmaların yapılması ve adalara erişimin iyileştirilmesi sağlanacaktır.*

TR22 Bölgesi, Marmara Denizi ve Ege Denizi'nde üzerinde insan hayatının var olduğu ada yerleşimlerine sahiptir. Bu sebeple, Bölgenin yakın çevresi de dâhil olmak üzere, sahil kentleri arasında deniz ulaşımının geliştirilmesine yönelik ulaşım ihtiyaç analiz çalışmaları yürütülecek olup özellikle Gökçeada, Bozcaada ve Marmara Adalarına ulaşımın güçlendirilmesi yönünde kurumlar arası koordinasyon kurulması sağlanacaktır.

Proje 3.2.1: *İDARAY Körfez Raylı Sistem*

Hedef 3.3: Kentsel ve Kırsal Hizmet Altyapısının Geliştirilme Çalışmaları **Yapılacaktır.**

On İkinci Kalkınma Planında “Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre” ana ekseninin kentsel altyapı ilgili olan faaliyetlerinin temel amaçlarından birisi kentiçi ulaşım da ise maliyet etkin, temiz ve enerji verimli, tüm bireyler için kolay erişilebilir, modlar arası güçlü bağlantının sağlandığı sürdürülebilir sistemlerin oluşturulmasıdır.

Küresel iklim değişikliği ve ekolojik ayak izlerinin etkileri, doğal ve yenilenebilir kaynakların sürdürülebilir, etkin ve verimli kullanımının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Nüfusun yarısından fazlasının kentlerde yaşaması kaynakların etkinliğinde rol oynayan altyapı tesislerinin ve sistemlerinin önemli bir konumda yer almasına sebep olmuştur. Doğal kaynakların gittikçe azaldığı günümüzde gelişen teknoloji ve mühendislik aracılığıyla ortaya çıkacak altyapı tesislerinin inovatif anlayış ile tasarlanması şehirlerin ve kaynakların sürdürülebilir hale getirilmesini sağlayabilecektir. 1950'li yıllardan itibaren tüm Türkiye'de görülen hızlı kentleşme süreci büyük kentler kadar hızlı yaşanmasa da Balıkesir ve Çanakkale'de de gerçekleşmiştir. Bölge kentlerinin aldığı göçün konut talebini karşılayacak kentsel arsa sunumunun minimum risk ile yüksek rant sağlayan konut piyasasına spekülasyon sebepleriyle yönelmesi plansız, yüksek yoğunluklu ve teknik altyapısı yetersiz kentleşmeye neden olmuştur. Kentsel ve kırsal altyapı eksikliklerinin giderilmesi ulusal ölçekteki plan kararları ile örtüşmekte olup yaşam kalitesinin artırılarak etkin bir mekânsal organizasyon oluşturulmasını sağlayacaktır.

Tedbir 3.3.1: *Bölgede içme suyu, atık su ve kanalizasyon altyapıları iyileştirilecektir.*

Bölge açısından noktasal kaynaklı kirleticilerin azaltılması, kontrol altına alınması ve kirliliğin önlenmesi için çevresel altyapı tesislerinin tamamlanması, nicelik ve niteliklerinin güçlendirilmesi ile temiz üretim uygulamalarının yaygınlaştırılması çalışmaları yapılacaktır. Balıkesir, 2019 yılında su kirliliğinin birinci öncelikli çevre sorunu olarak ele alındığı 27 ilden bir tanesi olmuştur. Atık su arıtma tesislerinin işletilmesi ile ortaya çıkan yan ürün arıtma çamuru Balıkesir ilinde halen vahşi depolamada bertaraf edilmektedir. Kıyı kesimlerde ikincil konutlarda yaşanan altyapı yetersizlikleri nedeni ile evsel atıklar denize deşarj edilmektedir. Su kaynaklarında ve yüzeylerinde kirlenmenin önüne geçilmesi ve su güvenilirliğinin sağlanması için kentsel altyapı öğelerinin iyileştirilmesi ve içme suyu temin ve dağıtım sistemlerinde su kayıplarının kontrolü çalışmalarını hızlandırılacaktır. Bölgede yer alan fakat atık su arıtma tesisine sahip olmayan OSB, endüstriyel bölge ve bazı küçük sanayi sitelerinin arıtma tesislerini standart ve kurallara göre en kısa sürede tamamlaması sağlanacaktır.

Tedbir 3.3.2: *Kamu hizmetleri üzerindeki yükün tespit edilmesine yönelik olarak ikincil konutların yoğun olduğu bölgelerde elektrik, su, doğalgaz kullanım oranları ile dönemsel nüfus tespiti yapılacaktır.*

Bölgede çözüm önerisi getirilmesi ve yaşam kalitesi ile ilgili çalışma yapılması gereken alanlardan biri bölgenin geçmişten günümüze sahip olduğu turizm sektörü ile bütünleşmiş bir emlak yatırımı olan ikincil konutlardır. İkincil konutlar ve tercihli kullanım alanları hem görsel hem çevresel hem de teknik altyapı bağlamında çeşitli dezavantajlara neden olmaktadır. Özellikle Edremit Körfezi ve Kapıdağ Yarımadası kıyıları ikincil konut kullanımı yoğundur. 1960'lardan itibaren iç turizme yönelik yapılan girişimlerin sonucunda Erdek ilçesinde yaşanan yazlık ikinci konut sayısındaki artış 1990'lı yıllara gelindiğinde doygunluğa erişerek geçmiş cazibesinin yitirmeye başlamış ve Erdek'in daha az tercih edilen atıl ikincil konut stokuna sahip bir tatil yörenesi olmasına sebebiyet vermiştir. Günümüzde ise ikincil konutların Körfez hattı boyunca yoğunlaştığı özellikle Akçay-Altınoluk kıyı hattı boyunca inşa edilecek alanların azalmış olması nedeniyle Kaz Dağları eteklerine doğru yayılma eğilimi göstermekte olduğu gözlenmektedir. Yaşanan nüfus dengesizlikleri, iç göç, kıyı şeridinde yapılaşmanın artması, mekânın taşıma kapasitesinin üzerinde hizmet vermesi, altyapı sorunları gibi sebeplerle yeni planlarda ikincil konutlara yer verilmemesi ve mevcut ikincil konutların ise kentsel ve kırsal alan hizmet fonksiyonlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple yapılacak çalışmalar ile ikincil konutların yoğun olduğu bölgelerde dönemsel nüfus tespit edilerek kamu hizmetlerinin adil ve yerinde dağılımı sağlanacaktır.

Tedbir 3.3.3: *Kent içi otopark sorunlarının çözümüne yönelik olarak katlı, yer altı ve akıllı otopark sistemleri yaygınlaştırılacaktır.*

Hem Balıkesir hem de Çanakkale'de merkezi ticaret alanının yoğun insan trafiğine sahip olması, özellikle Balıkesir'de çarşı merkezinin çok dar bir alana sıkışması ve resmi dairelerin kent merkezinde yer alması sebebiyle kent merkezlerinde trafik yoğunluğu ve yol boyu araç parkı sebebiyle darboğaz oluşumu görülmektedir. Her iki ilde de kent içi araç trafiğini rahatlatarak seviyede açık ve kapalı otopark yetersizdir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak yeni planlar yapılırken şehir ulaşımı ve özellikle araç otoparkları için yeşil hareketlilik ilkelerine bağlı kalarak akıllı çözümler ile gerekli tedbirler alınması sağlanacaktır.

Tedbir 3.3.4: *Kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşların kamu hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanması sağlanacaktır.*

Bölgede yer alan bazı kırsal yerleşmelerde ekonomik faaliyetler ile temel sosyal ve teknik altyapının bulunmaması ve erişilebilirliğinin düşük olması yaşam kalitesinin düşük olmasına neden olmaktadır. Kırsal yerleşmelerde yaşam kalitesinin artırılması için gerekli olan temel hizmetlerin ekonomik biçimde sunulması ve kalitesinin artırılması gerekmektedir. Kırsal nüfusa yönelik sektörel faaliyetlerde tarımsal faaliyetler başta olmak üzere turizm ve hizmetler gibi diğer sektörlerde istihdamı artırıcı yönde plan kararları uygulanacaktır. Kırsal alanda mevcut durumda yer alan atıl binalar değerlendirilerek, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve kırsal alanların rasyonel bir yapıya dönüştürülmesi amacıyla kentler ile art bölgelerindeki kırsal yerleşmeler arasındaki ilişkilerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla kırsal alanların erişilebilirliğinin artırılmasına yönelik kırsal yol ağı/il yollarının inşası, kırsal alandaki eksik eğitim ve sağlık kurumları, kanalizasyon, içme suyu ve internet altyapısı gibi sosyal ve teknik altyapıların tamamlanması ve kalitelerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Proje 3.3.1 *Balıkesir İli Konaklama Yatırımı*

4.4.Stratejik Öncelik 4: Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması

Gerek coğrafya gerekse faaliyet gösteren özel sektör yatırımlarının sektörel dağılımı, istihdam verileri ve kırsalda yaşayan nüfus oranlarının ülkenin geriye kalanıyla kıyaslaması incelendiğinde Balıkesir ve Çanakkale illerinden oluşan TR22 Bölgesi önceliğinin tarım olduğu görülmektedir. Mevcut durum analizine göre tarım sektörünün bölge insanının hayatına en çok dokunan sektör olduğu ve kırsal nüfus oranının yüksekliği ile tarımın bölgenin can damarı olduğu görülmektedir. Bölgenin tarımsal istihdam oranı ülke ortalamasının üstünde, sanayi ve hizmet sektörlerinde ise altındadır. Nitekim On İkinci Kalkınma Planı'nda da "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi" ve "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" eksenleri belirlenmiş olup "Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması" stratejik önceliği bu alana katkı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Taşıdığı yüksek öneme rağmen Bölge tarımının yeterli dirençliliğe sahip olmadığı, ülkenin geri kalanına kıyasla birtakım gerilemeler içinde olduğu görülmektedir. Balıkesir tarımsal üretim değeri, ülke içindeki payını geçen 11 yıllık süre zarfında yüzde 44 oranında kaybetmiş, Çanakkale görece sabit kalmıştır. Hayvansal üretim değerinde Bölgenin ülke payı 2010 yılında yüzde 7.8 iken, 2020'de yüzde 4.7'ye gerilemiş, canlı hayvan değerinde yüzde 6.3'ten yüzde 4.9'a, bitkisel üretim değeri ise yüzde 4.6'dan yüzde 3.8'e gerilemiştir. Tarımın tüm ana sektörlerinde ülke payında gerileme gözlenmektedir. Çarpıcı bir veri olarak, Balıkesir ili özelinde geçen 11 yıllık sürede 200.000 dekar tarım arazisinin vasfı dışına çıkarak kaybedildiği anlaşılmaktadır. Bölgede geçmiş yıllara kıyasla görülen büyümenin, görülen önemli tarım arazisi kaybı ile birlikte değerlendirildiğinde yeşil büyüme konseptine uygun olmadığı, sürdürülebilir görülmediği ortaya çıkmaktadır.

Tarım sektörüyle bağlantılı olarak Bölge kırsal nüfusun yüksekliğiyle de dikkat çekicidir. Kırsal alanda yaşayanların büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmakta olup, Bölge tarımının gelişme seviyesi kırsal alanda yaşayanların hayat kalitesine de doğrudan etki etmektedir. Bölgede 12 ilçenin baskın kırsal ilçe statüsünde olduğu gözlenmektedir. Balıkesir'de 20 ilçenin 9'u baskın kırsal, 8'i geçiş ilçesidir ve sadece 3 ilçesi kentsel ilçe vasfı taşımaktadır. Çanakkale'de 12 ilçenin 3'ü baskın kırsal, 8'i geçiş ilçesidir ve sadece 1 ilçe kentsel ilçedir. Balıkesir'de nüfusun yüzde 57.5'i, Çanakkale'de ise yüzde 64.9'u kentsel olmayan ilçelerde yaşamını sürdürmektedir.

TR22 Bölgesi, ülkenin en önemli zeytin üretim merkezlerinden birisidir. Ülke için olduğu kadar Bölge insanının geçimi için de kritik önemde olan zeytin, yaklaşık 20 milyon ağaçtan elde edilen 200.000 tonluk yıllık üretimle Bölge meyveciliğinin kalbini oluşturmaktadır. Bölgenin ufak bir köşesiyle sınırlı olmayan zeytin üretimi, yılda 5.000 tondan fazla üretim yapan ve birbirinden farklı coğrafya ve havzalarda bulunan 9 ilçede gerçekleştirilmektedir.

Tüm güçlü yönlerine rağmen Bölge zeytin üretimi üretim süreçlerinden kaynaklı çeşitli sorunlar nedeniyle yüksek verimde düzenli bir şekilde gerçekleştirilememektedir. Sürekli dalgalı bir seyir izleyen üretim grafikleri Balıkesir'in 2020 zeytin üretimini 2011 üretiminin altına indirebilmiştir. Çanakkale'de ise dalgalı süreç daha da kaotik ilerlemektedir, 2021 üretimi 2012'nin yüzde 20'sine kadar gerilemiştir. Bölge tarımının en önemli sektörlerinden olan zeytin üretiminde gerek yeşil büyüme ilkelerine uyulmaması, gerekse de sektör dirençliliğinin düşük kalmasından dolayı dalgalı seyir izlediğini tespit etmek mümkündür.

Tüm aktarılanların ışığında tarımın geliştirilmesi ve kırsalın kalkındırılmasının Bölge için hayati önemde olduğu görülmekte olup, stratejik bir öncelik olarak belirlenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Bu stratejik öncelik için belirlenen hedefler, tarım sektörünün ve kırsal bölge ekonomisinin dirençliliğini artırmayı, yeşil büyüme ilkelerine göre sürdürülebilir bir büyüme yaratmaya uygun olacak şekilde tasarlanmıştır.

Hedef 4.1: Modern Tarım Yatırımları ve Modern Seracılık Faaliyetleri Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planında “İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi” ana ekseninin tarım ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulmasıdır.

Güney Marmara Bölgesi zengin tarım topraklarına sahip olmakla birlikte bölgenin ülke içinde tarımsal üretimden aldığı pay düşme eğilimindedir. Aynı zamanda Bölgede kırsal nüfusu öne çıkan ilçelerin tamamına yakını göç vermekte ve nüfus kaybetmektedir. En önemli sebepler arasında tarımsal faaliyetlerden yeterli tatmin ve geliri elde edemeyenlerin kentsel ilçelere göçü yer almaktadır.

Tarımda karlılık oranlarının istenen seviyede olmamasının sebepleri araştırıldığında doğru tekniklerle tarım yapılmamasının önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Gübreleme ve zararlılarla mücadele yöntemlerinde iyileşme, küçük aile işletmelerinin modernizasyonu önemli müdahale alanları olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra doğru yatırımların yaygınlaşması için jeotermal enerjinin kullanımı, topraksız sera uygulamalarının yaygınlaştırılması ve parçalı araziler için süs bitkisi sektörünün güçlendirilmesi de diğer müdahale alanlarını oluşturacaktır.

Tedbir 4.1.1: *Hatalı gübreleme yöntemlerinin önüne geçilebilmesi adına çiftçiler toprak analizine yönlendirilecektir.*

TR22 Bölgesi, “Doğal Toprak Kalitesi Değerlendirme” haritası verilerine göre ülkenin en kıymetli toprağına ev sahipliği yapan bölgeler arasında kıymetli toprak oranında ilk sırada yer almaktadır. Toprağın tarıma elverişli olmaya devam etmesi için ise tarımsal amaçlı kullanımın doğru yöntemlerle kurgulanması, başta gübreleme olmak üzere faaliyetlerin bilinçli gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Doğru gübre kullanımı için ihtiyaç duyulan besin elementlerin topraktaki varlığı ve miktarı anlaşılması gerektiği, bunun için ise düzenli toprak analizleri gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Toprak analiz laboratuvarları işlem hacimleri dikkate alındığında Bölgede toprak analizlerinin ise başta küçük üretici olmak üzere tarımsal faaliyette bulunan işletmeler tarafından düzenli gerçekleştirilmediği, toprak analizi yapılmadığı için tahmine dayalı gübreleme yapıldığı ve toprağın fakirleştirildiği, sonuç olarak tarımsal üretimin gerçek potansiyeline ulaşamadığı görülmektedir. Bunun önüne geçilmesi için ilçe tarım teşkilatları, belediyeler ve birlikler koordinasyonunda çiftçiler toprak analizi konusunda eğitilecek, analiz imkânlarının bulunmadığı noktalarda iş birliği mekanizmaları geliştirilecektir.

Tedbir 4.1.2: *Çiftçilerde modern küçük aile işletmeciliği hakkında bilinç oluşturulacaktır.*

Bölgede kırsal nüfus görece yoğundur. Bununla beraber düşük yoğunluklu kır statüsünde yer alan ilçeler içinde Balıkesir’in 8 ilçesinin 7’si, Çanakkale’nin ise her iki ilçesinde de nüfus 2010’a kıyasla kayda değer bir azalma içindedir. Kırdan kente göç olgusunun özellikle il içi göç trafiği ile yaşandığı Bölgede tarımsal küçük aile işletmelerinin dağılma sürecinde olduğu ve sürecin tersine çevrilmesi gerektiği açıktır. Bu nedenle küçük aile işletmeciliğine yönelik desteklerden kırsalda yaşayanların yararlanmasının sağlanması ve işletmelerin modernizasyonu yoluyla göçün durdurulması için modern teknikler ve desteklerin sahiplerine ulaşması adına ilçe tarım teşkilatları, belediyeler ve birlikler vasıtasıyla girişimlerde yaygınlaştırma çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 4.1.3: *Hastalık ve zararlılarla mücadele konusunda bilinç düzeyi yükseltilecektir.*

Bölge tarımında yaşanan verimlilik sorunlarının önemli bir kısmı hastalık ve zararlılarla mücadelenin profesyonel tekniklerle yapılmamasıdır. Gereksiz dozda ve hatalı seçilen ilaçlama ile ürün verimliliği ve niteliği düşerken diğer yandan maliyetler yükselmekte ve karlılık sorunları yaşanabilmektedir. Hatalı kullanımlar sadece bireysel işletmelerde değil yakın çevredeki tüm işletmelerin de sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Mevcut sorunların azaltılması adına profesyonellerin de desteğiyle hatalı uygulamaların yoğunlukta olduğu kırsal alanlarda bilinçlendirme kampanyaları ve eğitim faaliyetleri yürütülecektir.

Tedbir 4.1.4: *İhracat potansiyeli yüksek olan meyve sektörüne yönelik altyapı koşulları ihracat standartlarına uygun hale getirilecektir.*

Bölgede yer alan tüm meyve ağaçlarının yüzde 65'ini zeytin ağaçları oluşturmakta ve Bölgenin meyve sektörünü geleneksel olarak zeytincilik domine etmektedir. Bununla beraber meyve vermeyen ağaç, bir diğer deyişle yeni meyvecilik yatırımlarındaki verilere göre yeni zeytin yatırımları tüm yatırımların yüzde 23'üdür. Ceviz başta olmak üzere, şeftali, elma, badem, kiraz, armut ve cennet elması gibi meyve yatırımlarının ağırlığı artmaktadır. İhracatı oldukça gelişmiş durumdaki zeytinin aksine diğer meyvelerde ise üretimden hasada, lojistikten depolamaya varan birçok konudaki eksikliklerden dolayı ürün kalitesi nihai tüketiciye ulaşana kadar azalmakta bu da düşük verim ile düşük seviyede ihracat geliri sonucu yaratmaktadır. Süreç içinde ürün bazında ürün verimini düşüren adımlar tespit edilecek ve kurumlar koordinasyonunda süreç iyileştirme çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 4.1.5: *Seracılıkta jeotermal kaynak kullanımı artırılacaktır.*

TR22 Bölgesi hemen her ilçede jeotermal kaynakların bulunduğu istisnai bölgelerden birisidir. Seracılık başta Burhaniye ve Altıeylül'de gelişmiş olmakla birlikte hava koşullarının çetin geçtiği iç bölgelerde ısıtma maliyetlerinden ötürü seracılığın gelişmesi çok yavaş seyretmektedir. Isıtma maliyetlerini çok azaltan jeotermal kullanımı ile işletme kârlılıklarının artması ve tarım yapılması güç koşullarda seraların yaygınlaşması yoluyla tarımı geliştirmek ve kırsal nüfusun göçünü azaltmak mümkün olacaktır. Bu kapsamda jeotermalin seracılıkta kullanılabileceği alanlar Bölge sathında tespit edilecek, uygun sahalarda TDİOSB kurulumu teşvik edilecek, diğer sahalarda bireysel kullanım ile seralarda jeotermalin yaygınlaştırılmasına yönelik altyapı çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 4.1.6: *Süs bitkisi yetiştiriciliği geliştirilecektir.*

Süs bitkisi sektörü ülkemizde görece küçük arazilerde gerçekleştirilebilen, bu özelliğiyle kârlılık için geniş arazi yatırımı şartı olmayan bir sektördür. Tarım arazilerinin satış ve miras yoluyla bölünmesinin oldukça yaygın olduğu Bölgede, birleştirilmesi güç olacak arazilerde süs bitkisi yetiştiriciliğinin teşvik edilecek ve çiftçiler fizibilite sonuçlarına dair bilgilendirilecektir.

Tedbir 4.1.7: *Tıbbi aromatik bitki sektöründe kullanılan türlere yönelik çiftçilere eğitimler verilecek, ürünlerin ortak çatı altında işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.*

Balıkesir'de kurulu olan Balıkesir Çiftçi Eğitim Merkezi ile kırsalda ekonomik hareketliliğin artırılması için çiftçilerin bilgi ve bilinç seviyesini geliştirmeye yönelik faaliyetler yürütülmeye başlanmıştır. Bunun bir yansıması olarak tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesine yönelik kursların açılması söz konusudur. Bu faaliyetlerin Bölge sathında yaygınlaştırılması ve çiftçilere erişimin artırılması için Bölge paydaşlarının ortak koordinasyonun genel eğitim faaliyetleri yürütülecektir. Üretimde kârlılığı artırmak, ortak iş birliğini geliştirmek ve başlangıçta lokal örgütlenmeler, daha sonrasında ise kurulacak yeni birlik çatısı altında faaliyet göstermek üzere tıbbi aromatik bitki üretilmesi ve ardından üretilen ürünlerin işlenmesi sağlanacaktır. Süreç kolaylaştırma adına Bölgede kurulu birlikler, kooperatifler ve belediye işletmeleri üzerinden tıbbi aromatik bitkilerin işlenmesine yönelik altyapı hazırlanacaktır.

Tedbir 4.1.8: *Topraksız sera ve otomasyon uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.*

TR22 Bölgesi kıymetli tarım topraklarına sahip olmakla birlikte Bölgede tarım yapılması güç marjinal tarım arazilerinin yoğunlaştığı ilçeler de bulunmaktadır. Gerçekleştirilen topraksız tarım potansiyeli çalışmasında düz ve hafif eğimli araziler içinde kuru tarım yapılan araziler incelenmiş; Biga, Manyas ve Çanakkale Merkez ilçelerinin hem düz hem kuru tarım arazisi hem de verimliliği düşük araziler filtrelendiğinde öne çıktığı görülmüştür. Bu ilçeler başta olmak üzere topraksız sera yatırımlarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Proje 4.1.1: *Tıbbi Aromatik Bitki Doku Kültürü Laboratuvarı*

Proje 4.1.2: *Balıkesir İli Jeotermal Sera*

Hedef 4.2: Zeytincilik Faaliyetlerinde Üretim Miktarı ve Kalite Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi" ana ekseninin tarım ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulmasıdır.

Zeytin sineğinde epidemi yıllarında üretim yanlış uygulamalar ve yetersizlikler nedeniyle çok ciddi miktarlarda düşebilmektedir. Yanlış hasat teknikleri nedeniyle periyodisite daha çalkantılı görünmektedir. Coğrafi işaretlerde etkin denetim yapılamaması bir yana aynı coğrafyada bulunan tek bir ürün için birden fazla coğrafi işaret tescili söz konusu olabilmekte, bu da etkin denetimi birden fazla kurumun elinde dezavantajlı konuma sokabilmektedir. Sayılan nedenlerle zeytincilik faaliyetlerinde üretimden hasada, depolamadan denetime sektörün tüm aşamalarında reform niteliğinde çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Tedbir 4.2.1: *Zeytin sineği ile mücadelede modern ve dijital teknolojiler kullanılacaktır.*

Zeytincilikte en önemli mücadele zeytin sineği ile verilmektedir. Haziran aylarında topraktan çıkmaya başlayan zeytin sineğinin meyve üzerinde yumurta bırakması sonucu oluşan vuruklar meyvenin çürüyerek dökülmesine, zeytinyağının randımanında kayıplara ve yağ asidinin yükselmesine neden olmaktadır ve bu durum yüzde 50'nin üzerine yer yer çıkabilen kayıplara neden olmaktadır. Yanlış ilaç veya doz kullanımı, yanlış mevsimde yapılan müdahaleler gibi uygulamalar ancak merkezi olarak kurgulanan mücadelenin uygulanmasıyla engellenebilecektir. Bu kapsamda erken uyarı sistemlerinin çiftçi tarafından takibinin sağlanması, zeytin sineği üzerindeki baskının artırılması için toplu müdahale yöntemleri kullanılması, drone ile mücadele gibi modern yöntemlerin benimsenmesi için yeni dönemde bölgesel tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 4.2.2: *Hasat maliyetlerinin azaltılması ve hasat işlemlerinin hızlandırılması amacıyla zeytin hasat kooperatifleri kurulacaktır.*

Zeytincilikte en zahmetli ve maliyetli aşama geleneksel olarak hasat kısmıdır. Uğraştırıcı olan bu süreçte sıvıkla ve elle toplama yöntemi hem iş gücü yükünü artırmakta hem işçilik maliyetlerine bağlı olarak işletme maliyetini yükseltmekte ve rekabetçiliği azaltmaktadır. Maliyetin yanı sıra sıvıkla yapılan müdahalelerde sürgünler zarar görmekte ve zeytincilikte periyodisite denilen üretimde her yıl görülen dalgalanmalara neden olmaktadır. Hasadı kolaylaştırmak için makineleşme gerekmele birlikte yatırım maliyetleri bireysel kullanımı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Bölgede yerel zeytin hasat kooperatiflerinin kurulması sağlanacak ve kooperatif çatısı altında sağlanacak makineleşmeyle zeytin veriminin artışı ve rekabetçiliğin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 4.2.3: *Zeytin ve zeytinyağında depolama koşulları iyileştirilecek, analiz laboratuvarları etkin çalışacak, coğrafi işaretlerin etkin denetimi ile kalite korunacaktır.*

Bölge, ülkemizde zeytincilik ve yan ürünlerinde en fazla coğrafi işaret sahibi olan bölgedir. Balıkesir'de dört zeytinyağı ve üç zeytin, Çanakkale'de ise iki zeytinyağının başvurusu Türk Patent ve Marka Kurumu'na sunulmuş olup toplamda altısının tescili onaylanmış, üç ürün ise değerlendirme sürecindedir. Orijinalliğin ve verimin korunmasını güvenceye alma amacıyla depolama koşullarının iyileştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Depolanacak zeytin ve zeytinyağının analiz laboratuvarlarında değerlendirilmesinin yaygınlaştırılması ve Bölgede üretilen zeytin ürünlerinin coğrafi işaretinin etkin denetiminin coğrafi işaret sahibi kurumlarca gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

Hedef 4. 3: Hayvancılıkta Kalite, Verim ve Kârlılık Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi" ana ekseninin tarım ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulmasıdır.

Güney Marmara tarımı bitkisel üretimde olduğu gibi hayvancılıkta da geleneksel olarak iyi durumda olan bir bölgedir. Bununla beraber hayvansal ürünlerde ülke içindeki payı yıldan yıla gerileme eğilimi göstermektedir. Bu alanda rekabetçiliğin kaybedilmesinin önüne geçilmesi ve sektörün geliştirilmesi adına başta çiftçilerin eğitimi olmak üzere çeşitli tedbirler geliştirilmiştir. Rasyon hazırlama eğitimleriyle hayvansal ürün verimliliğinin artırılması planlanmış, meraların ıslah edilmesi ve geliştirilmesiyle yem kalitesi ve üretimindeki artışla rekabetçilik geliştirilmiş olacaktır. Arı yan ürünlerinin üretilmeye başlamasıyla arıcılıkta kârlılık artırılabilecek; su ürünleri kooperatiflerinin geliştirilmesi ve işleme tesislerinin kurulmasının desteklenmesiyle su ürünleri sektöründe başta ihracat olmak üzere yeni değerlendirme potansiyelleri hayata geçirilecektir.

Tedbir 4.3.1: *Rasyon hazırlama konusunda çiftçiler bilinçlendirilecektir.*

Hayvancılıkta Bölge ülke ortalamasına kıyasla iyi durumda olmakla birlikte ülke içindeki hâkim pozisyon kaybedilme sürecindedir. Süt üretiminde Bölgede başı çeken kültür sığırtısı sütü, ülkede 2010'dan bu yana iki katını aşmış iken TR22 Bölgesi bu alanda 2010'dan bu yana aynı değerlerde kalmış, hatta 2012 verilerine bir daha ulaşamamıştır. Bu durum Bölgedeki büyükbaş hayvan varlığı sayısının geçen süre zarfında yüzde 15 artmasına rağmen gerçekleşmiştir. Yapılan araştırmalarda süt veriminde rasyon hazırlamanın öne çıktığı ve Bölgede bu konuda bilinçlendirme eksiği olduğu görülmüştür. Bölgede yaygınlaştırılacak rasyon hazırlama eğitimleri ile hayvancılıkta verim artırılabilecektir.

Tedbir 4.3.2: *Mera alanları ıslah edilecek ve geliştirilecektir.*

Bölge hayvansal ürün üretiminde verimi artırmanın bir diğer yolu yem kalitesi ve üretiminde artış sağlamaktır. Bu alanda gerek yem verimini artırmak gerekse de üretim maliyetlerini düşürerek rekabetçiliği artırmanın bir yolu olarak mera ıslahları gündeme gelmektedir. Yeni dönemde ıslah edilecek meraların belirlenmesinde hayvansal ürün veriminin düşük kalma veya düşme eğiliminde olduğu bölgelerin değerlendirilmesi hususu dikkate alınacaktır.

Tedbir 4.3.3: *Arı ürünlerinin bölgede üretilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.*

Bölge başta Balıkesir olmak üzere arıcılık faaliyetlerinde iyi bir noktada yer almaktadır. Arıcılık işletme sayısında her iki il ilk yirmi içerisinde yer almaktadır. Bal ve balmumu üretiminde Çanakkale önemli atılımlar yapmış ve son on yılda ciddi ilerlemeler kat etmiştir. Bununla birlikte yüksek katma değer yaratan arı yan ürünlerinin (propolis, arı sütü vb.) üretimi konusunda Bölge yetersiz durumdadır. Yan ürünlerin üretimi konusunda yerel arıcılık sektörünün bilinçlendirilmesine ihtiyaç duyulmakta olup yeni dönemde üretimin desteklenmesi başta olmak üzere bilinçlendirme ve yeni ürün üretimine yönelik çalışmalar yürütülecektir.

Tedbir 4.3.4: *Su ürünleri kooperatiflerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilecek ve ürün işleme tesisleri kurulacaktır.*

Bölgenin kuzey bölgesi başta olmak üzere su ürünleri sektöründe Bölge iyi bir konumda yer almaktadır. Midye yetiştiriciliğinde Bölgenin iki ili Türkiye üretiminin tamamını üstlenmektedir. Sektör ülkede tekel konumunda olmakla birlikte kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi ve ihracat yoluyla rekabetçiliğin artırılması için su ürünleri kooperatiflerinin kapasitelerinin geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Kooperatif çatısı altında kurulacak ürün işleme tesisleri ile Bölge rekabetçiliği geliştirilecektir.

Hedef 4.4: Tarımda Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Yeşil ve Dijital Dönümde Rekabetçi Üretim" ana ekseninin gerek tarım ve gıda gerek yatırım ortamının iyileştirilmesi ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı ülkemizde yeşil ve dijital dönüşüm çerçevesinde yeni ticaret pazaryeri ve araçlarının güvenli bir şekilde kullanılarak alıcı ve satıcıların etkin bir biçimde buluşturulduğu, fiyatların etkin işleyen sağlıklı piyasa koşullarında belirlendiği, üretici ve tüketici haklarının korunduğu, kalite odaklı, kolay ve düşük işlem maliyetli bir ticaret ortamının sağlanması ve üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulmasıdır.

Tarım sektöründe yatırımların hızlanması ve Bölge rekabetçiliğinin artırılması için yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda lisanslı depoculuk faaliyetleri yaygınlaştırılarak sektörde kârlılık artırılacak, tarımsal üretim kooperatifçiliği geliştirilerek ortak üretim uygulamaları yaygınlaştırılacak, markalaşma ve tanıtım-pazarlama eğitimleriyle üreticiler desteklenecek, sözleşmeli üretim geliştirilecek, kurulu gümrükler tarımsal ihracata hazır hale getirilecektir.

Tedbir 4.4.1: *Lisanslı depoculuk faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.*

Bölge üreticilerinin mevsimsel koşullardan etkilenecek her yıl ürün satış fiyatlarından etkileneceklerinin azaltılması ve dengeli bir piyasaya sahip olunması, ihtisas borsalarının oluşturulmasına altlık sağlaması, ürün kayıplarının azaltılması yoluyla kârlılığın artırılması ve iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi adına seçili alanlarda lisanslı depolar kurulması sağlanacak, süreçle ilgili paydaşların faaliyetleri hızlandırılacaktır.

Tedbir 4.4.2: *Tarımsal üretim kooperatifçiliği geliştirilecektir.*

Tarım arazilerinin parçalanması sürecinden olumsuz etkilenen ve rekabet koşulları büyük üreticiler tarafından olumsuz etkilenen küçük üreticilerin piyasada tutunabilmesi ve kâr edebilmeleri, uzun vadede oluşabilecek sektörden çıkış ve göç sorunlarının baştan çözülmesi gibi amaçlarla Bölge sathında tarımsal üretim kooperatiflerin kurulumu desteklenecektir.

Tedbir 4.4.3: *Markalaşma, tanıtım ve pazarlama konularında tarımsal üreticiler desteklenecektir.*

Bölge üreticilerinin üretim süreçlerinde önemli sıkıntıları bulunmamakla ve ürün kaliteleri ülke çapında bilinmekle birlikte önemli markalaşma sorunları olduğu görülmektedir. İşletme süreçlerinin müşteriye yansıyan kısımları olan markalaşma, tanıtım ve pazarlamadaki eksiklerin giderilmesi için sektörel ihtiyaç analizleri gerçekleştirilecek markalaşma, tanıtım ve pazarlama alanında eğitimler düzenlenecektir.

Tedbir 4.4.4: *Sözleşmeli üretim modelinin yaygınlaştırılması için üreticiler, alıcılar ve ilgili kurumlar arasında iş birliği geliştirilecektir.*

Üretimde bulunan küçük üreticilerin işletmecilikte markalaşma, tanıtım ve pazarlama ayaklarında yaşadığı sorunlara çözüm olabilecek bir yöntem sözleşmeli üretim modelidir. Bölge sermaye hareketliliğini de geliştirecek olan sözleşmeli üretim modellerinin başarılı bir şekilde uygulanması için Bölge paydaşları, üreticiler, alıcılar ve tüm ilgili kurumlar arasında koordinasyon faaliyeti yürütecektir.

Tedbir 4.4.5: *Bölge tarımsal ihracatının artırılması için Bölgede kurulu gümrüklerin ihtiyaç duyduğu personel ve ekipman eksiklikleri giderilecektir.*

Bölge tarımsal ihracatının arzu edilen seviyenin altında yer almasının sebeplerinden birinin mevcut gümrüklerde personel ve ekipman eksikliklerinin bulunmasıdır. Altyapı eksiklikleri ürün ihracatını ya imkânsız hale getirmekte ya da kârlılığını düşürmektedir. Gümrüklerin tarımsal ihracatta kolaylaştırıcı rol alması için Bölgedeki odaların yürütülecek belli bir koordinasyon altında gümrüklerin ihtiyaçlarını karşılamasını sağlanacaktır.

Hedef 4.5: Kırsal Turizm Faaliyetleri Geliştirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Yeşil ve Dijital Dönümde Rekabetçi Üretim" ana ekseninin turizm ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması, varış noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

Bölge kırsalı turistik potansiyel taşıdığı değerlendirilen alanlarda geliştirilecek ve cazibesi yükseltilecektir. Bu kapsamda agro-turizme kazandırılabilir köyler ve kırsal mahallelerde güzelleştirme çalışmaları gerçekleştirilecek, ulaşım ağları üzerinde kalan köylerde kurulan yöresel pazarların cazibesi artırılacak, ışık kirliliğinin düşük olduğu yörelerde astroturizm imkânları geliştirilecek, dağlık alanlarda kamp karavan alanları oluşturularak yayla turizmi imkânları artırılacak ve İda Madra Jeoparkının altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 4.5.1: *Agro-turizm gibi alternatif gelir kaynakları çiftçilere ve ilgili paydaşlara tanıtılacak, köyler yerel yaşam ve ürün temalı turizm ölçeğinde turizme kazandırılacaktır.*

Kırsal hayatın devam ettiği ve tarımsal faaliyetlerin bulunduğu, doğal güzellik açısından olumlu olduğu değerlendirilen ve potansiyel taşıdığı tespit edilen kırsal mahalle ve köylerde agro-turizmin yaygınlaşması için bilinçlendirme çalışmaları yapılacak, noktasal bazda tespit edilecek cazibe artırıcı yatırımlarla kırsal mahalleler ve köyler agro-turizme kazandırılacaktır.

Tedbir 4.5.2: *Turistlerin güzergâh olarak yoğun kullandığı köy ve ilçelerde bulunan yöresel ürünlerin pazar yerleri cazip hale getirilerek kayıt ve denetim altına alınacaktır.*

Bölgenin önemli turizm merkezleri ve ülke nüfusunun yoğun yaşadığı kalabalık kentler arasındaki güzergâhta kalan başta Havran, Edremit, Ayvalık ve Ayvacık olmak üzere tespit edilen noktalarda yöresel ürünlerin değerinin artırılması için gerekli görülen altyapı çalışmaları gerçekleştirilecek ve kârlılığın artması için gıda güvenliği denetimlerine başlanacaktır.

Tedbir 4.5.3: *Işık kirliliğinin az olduğu bölgelerde astroturizm faaliyetleri gerçekleştirilecektir.*

Ülkede ışık kirliliğinin en düşük olduğu yöreler olan Alaçam Dağları yöresi başta olmak üzere, Güneydoğu Balıkesir ve Saros Körfezi çevresinde astroturizmin yaygınlaşması için gerekli altyapı çalışmaları kurgulanacak ve oluşturulan yeni yönetim modelleriyle sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Tedbir 4.5.4: *Dağlık yerleşim alanlarında alternatif turizm olanakları geliştirilecektir.*

Kırsal yaşamın dezavantajlı olacak şekilde sürdürüldüğü dağlık alanlarda ekonominin canlandırılması, göçün durdurulması ve istihdam olanakları yaratılması amacıyla başta Kazdağları, Alaçam Dağları olmak üzere uygun alanlarda doğa yürüyüşü altyapısı hazırlanacak, kamp ve karavan alanları geliştirilecek, dağ köylerine gelir getirecek yayla turizmi faaliyetleri kurgulanacaktır.

Tedbir 4.5.5: *Kurulmakta olan İda Madra Jeoparkı için altyapı çalışmaları gerçekleştirilecektir.*

Bölgede Jeopark Belediyeler Birliği vasıtasıyla yürütülmekte olan İda Madra Jeoparkı faaliyetlerinin, UNESCO tescili sürecinin başarılı sonuçlanması adına gerekli görülen çalışmalar ve yatırımlar gerçekleştirilecek, paydaşlar eliyle tespit edilen mevcut ve potansiyel jeositlerin korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır.

Proje 4.5.1: *Gökçeada Agro-turizm Tesisi*

4.5.Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi

On İkinci Kalkınma Planı'nı oluşturan ana eksenlerden bir diğeri "istikrarlı büyüme, güçlü ekonomi" bir diğeri de "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" olarak belirlenmiştir. Bölge ekonomisinin daha rekabetçi olabilmesi ve buna bağlı olarak sunduğu yatırım ortamının On İkinci Kalkınma Planı'nda belirlenen politikalar ile uyumlu bir şekilde önceliklendirilmiştir.

Bölgede yer alan sanayi sektörü hızlı bir büyüme eğilimine sahiptir. 2014 - 2023 döneminde TR22 Bölgesinde yeni OSB'ler kurulmuş, bu bölgeler neredeyse tam kapasite doluluk oranına ulaşmıştır. İhracat oranı ve ihracatın ithalatı karşılama oranında artış yaşanmıştır. Bu artışın devam etmesi, yakalanan pozitif ivmenin sürdürülebilmesi ve sektörün rekabetçiliğinin artırılması temel

hedeflerden birisi olarak belirlenmiştir. Sanayi sektörünün faaliyet gösterdiği bölgelerde mevcut altyapı sorunları giderilerek, lojistik ağları ve dış piyasa bağlantıları güçlendirilecektir. Yeşil büyüme ilkelerinin temel alınacağı yerel ölçekte sektör odaklı sanayi gelişimi desteklenerek Bölgede yerli üretim teknolojilerinin artırılmasına öncelik verilecektir.

Küresel ölçekte firmaların rekabetçilik performanslarını artıran en önemli faktörlerden birisinin dijitalleşme ve dijital çağın gereksinimleri yerine getirmenin olduğu bir dönemde, Bölgede yer alan firmaların bu kapsamda yeterli girişimde bulunmadığı tespit edilmiştir. Yeni planlama döneminde atılacak adımlarla bu eksikliğin giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Uzmanlaşma potansiyeli yüksek sektörlerin gelişimini hızlandırılacak Ar - Ge ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması, markalaşma ve standardizasyon faaliyetleri gündemde tutulacaktır. Bölgede çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 12 Ar - Ge merkezi ile sektörün işbirliğini geliştirilerek, diğer işletmelere yol gösterici faaliyetlerde bulunulacaktır. Böylelikle işletmelerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda kendi imkânlarını kullanarak olası kriz dönemlerinin olumsuz etkilerinden en hafif şekilde etkilenmesine yönelik uyum sağlama ve direnç oluşturma çalışmalarına destek verilecektir. Girişimcilik ekosistemini destekleyici faaliyetler sürdürülecektir.

TR22 Bölgesi maden çeşitliliği bakımından dünyanın önemli merkezlerinden biri konumundadır. Ekonomik değer taşıyan 90 mineralin 77'sine bölge ev sahipliği yapmaktadır. Doğal taş ve madencilik sektöründe ulusal ölçekte ilk sıralarda yer alan Bölgenin bu kaynakları, genel olarak işlenerek katma değeri yüksek ürüne dönüştürülmeden ara mamul olarak satılmaktadır. Stratejik öneme sahip bor madeni dünya rezervlerinin oldukça büyük bir kısmının Bölgede yer almakta ve oldukça fazla sayıda jeotermal kaynak Bölgede endüstriyel olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda Bölgenin sahip olduğu doğal kaynaklar, Bölgede işlenerek katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülecektir. Bu çalışmalarda öncelik verilecek hususların başında ise bu kaynaklar kullanılarak Bölgede yaşayan kişilerin yaşam kalitesinin çevre odaklı sürdürülebilir yaklaşımla artırılması gelmektedir.

TR22 Bölgesi deniz, kültür turizmi gibi ana turizm kollarının haricinde termal turizm, ekoturizm ve gastroturizm gibi çok sayıda alternatif turizm türüne de ev sahipliği yapan bir turizm bölgesi olup yerli ve yabancı turizm faaliyetleri için elverişli bir konumdadır. Son yıllarda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli turizm tesislerinin sayısında görülen artışa rağmen hizmet kalitesinin yeterli ölçüde gelişmediği tespit edilmiştir. Edremit Körfezi'nde yer alan ikincil konutlar iç turizm faaliyetlerinin, Çanakkale şehir merkezi ve Gelibolu Yarımadası ise dış turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgeler olarak dikkat çekmekte fakat destinasyon odaklı sürdürülebilir turizm yapılamamaktadır. Zengin tarihi ve kültürel yapısı ile çok sayıda tarihi yerleşim alanları, sivil mimari örnekleri ile iç içe olan Bölgede aynı zamanda 64.000 hektara yakın alan turizm bölgesi olmasına rağmen, bu bölgelerde turizm yatırımları gerçekleştirememiştir. Denizlere kıyısı olan Bölgede aynı zamanda çeşitli su sporları için elverişli koşullar mevcuttur. Bütün bu zengin kaynakların bir arada değerlendirildiği bir destinasyon çerçevesinde turizm faaliyetleri bütüncül olarak ele alınarak, alternatif turizm faaliyetleri odağında turizm sektörü farklı konseptlerde Bölgeye yayılacaktır. Tanıtım ve markalaşma çalışmaları ile sektörün yeşil büyüme ve sürdürülebilir turizm odağında farklı stratejiler izlenerek ulusal ve uluslararası gelişmelerden asgari düzeyde etkilenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi stratejik önceliği çerçevesinde belirlenen hedefler ve bu hedefler doğrultusundaki tedbirler genel olarak yeşil büyüme ve dirençlilik anlayışıyla kurgulanmıştır. Yapılacak olan çalışmalar ile sürdürülebilir ekonomik büyümenin yeşil büyüme odağındaki çalışmalar ile devam ettirilmesi ve bu doğrultuda Bölgenin temel yapılarını, ekonomisini ve doğal kaynaklarını yaşanması muhtemel tehlikelere karşı etkin bir şekilde direnme ve iyileştirme becerisi kazandırılması hedeflenmektedir. Sanayi sektöründe rekabetçiliğin sıfır karbon emisyonu hedefleri doğrultusunda politikalar ile artırılması, yerli teknolojiler ve Ar-Ge çalışmaları ile dışa bağımlılığın azaltılarak Bölge işletmelerinin dirençliliğinin artırılması, madenlerin çevreye duyarlı bir şekilde işlenmesi ve yeşil turizm odağındaki turizm faaliyetleri ile alternatif modeller ile sektörün dirençliliğinin artırılması Bölge Planının yatay eksenleri doğrultusunda kurgulanmıştır.

Hedef 5.1: Sanayi Sektörünün Rekabetçiliği Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Yeşil ve Dijital Dönümde Rekabetçi Üretim" ana ekseninin iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı iş ve yatırım ortamında işlemlerin en az evrak sayısı, en kısa süre ve en düşük maliyetle yapılması suretiyle ekonominin daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması, bürokratik ve hukuki öngörülebilirliğin daha da güçlendirilmesi, nitelikli uluslararası doğrudan yatırımlardan daha fazla yararlanılması yoluyla yatırım, üretim, istihdam ve ihracat artırılarak yurt içi ve uluslararası piyasalar için bir tedarik ve üretim merkezi olmasıdır.

TR22 Bölgesi, sanayi sektöründe 2014 - 2022 yılları arasında hızlı bir büyüme eğilimi göstermiştir. TOBB istatistiklerine göre Bölgede sanayi siciline kayıtlı firmalarda çalışan sayısı yüzde 25 oranında artış göstermiştir. Dolayısıyla 2024 - 2028 plan döneminde sanayi sektörünün istihdam kapasitesinin ve buna bağlı olarak üretim kapasitesinin artacağı ön görülmektedir. Yeni kurulacak ve genişleme çalışmalarına devam eden OSB'lerin etkisiyle sanayi sektörünün Bölgede sahip olduğu hacmin daha da artacağı ve bu artışın sağlanacak destekler ile daha rekabetçi bir yapıya dönüştürülmesi gerekmektedir.

Bölgede imalat sanayi başta olmak üzere sentetik dokuma, elektrik makineleri, elektrikli ev aletleri, kimya ve orman ürünleri, ana metal sanayi ve yapı malzemeleri sanayisi önemli bir paya sahiptir. Fakat TR22 Bölgesinin, coğrafi yapısı ve ikliminin uygunluğu nedeniyle tarım sektörü diğer sektörlerden daha öne çıkmaktadır. Bölgede yer alan işletmelerin sektörel dağılımları incelendiğinde gıda ürünlerinin imalatının yüzde 32 - 34 bandında olduğu görülmektedir. Dolayısıyla tarıma dayalı sanayi ayrı bir tedbir kapsamında değerlendirilmiştir.

TR22 Bölgesinde kişi başına düşen elektrik tüketimi de Türkiye ortalamasının üzerindedir. 2020 yılı Balıkesir elektrik tüketiminin yüzde 48'i, Çanakkale ilinde elektrik tüketimin yüzde 73'ü sanayi tüketimidir. 2024 - 2028 yılları arasında faaliyete geçecek yeni OSB'lerin etkisiyle bu oranın daha da artacağı ön görülmekte, sektörün elektrik ihtiyacının sağlıklı bir şekilde sağlanması gerekmektedir.

Tedbir 5.1.1: *Sanayi sektörünün gelişmesine hizmet edecek şekilde liman-demir yolu-kara yolu bağlantıları iyileştirilecektir.*

Bölgede yer alan OSB'lerin daha rekabetçi şartlarda pazarlara erişiminin sağlanabilmesi amacıyla lojistik bağlantılarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla bölgede demir yolu hatlarına yakın olan OSB'lerin en yakın demir yolu hatlarına erişimlerinin sağlanarak lojistik açıdan güçlü bir konuma kavuşturulacaktır. Balıkesir Gökköy Lojistik Köyü'nün farklı ulaşım türleriyle etkili entegrasyonu sağlanacak ve bu bağlantıların Bandırma Limanı üzerinden demir yolu ile direkt transfer altyapısına kavuşturularak sanayi sektörü için güçlü bir lojistik bağlantı hattı kurulacaktır.

Tedbir 5.1.2: *Sanayi üretiminin aksamasına neden olan elektrik kesintilerinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.*

Bölgede artan sanayi yatırımları sonrasında üretim faaliyetlerinin aksamaması adına mevcut OSB'lerin elektrik nakil hattı altyapılarının iyileştirilmesi çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmaların kendi elektrik ihtiyaçlarını asgari şekilde karşılayabilmesi için yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı artırılabilecektir.

Tedbir 5.1.3: *OSB, KSS ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri gibi alanların fiziki imkânları geliştirilecektir.*

Bölgede faaliyet gösteren sanayi alanları ve teknoloji geliştirme bölgelerinin sosyal donatı alanlarının geliştirilerek, yatırımcılar için daha cazip hale getirilecektir. Ayrıca sanayi bölgelerinin artan ihtiyaçlara cevap verebilmesi adına genişleme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 5.1.4: *Küçük ve orta ölçekli işletmelerin bir araya gelmesine olanak sağlayacak yeni sanayi alanları kurulacaktır.*

OSB'lerde yer alamayacak kadar büyük olmayan fakat küçük sanayi sitelerinde yer alamayacak kadar büyük işletmelerin kendi ekosistemlerini kurabilecekleri alanlar oluşturulacaktır.

Tedbir 5.1.5: *Tarımın ekonomideki payının ağırlıklı olduğu ilçeler başta olmak üzere tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir.*

Birincil tarım faaliyetleri sonrasında elde edilen ürünlerin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesine yönelik ortak üretim mekanizmaları geliştirilecektir. Bu üretim mekanizmalarının uluslararası rekabetinin artırılmasına yönelik tarım makinaları sektörü desteklenecek ve sektörün iç pazardaki talebi karşılayacak gerekli standartları karşılayabilmesi için gerekli yatırımlar teşvik edilecektir. Ayrıca Gönen, Edremit, Bigadiç, Biga, Bayramiç, Ezine gibi tarımsal üretim potansiyelinin yüksek olduğu ilçelerde tarıma dayalı sanayi faaliyetleri desteklenecektir.

Tedbir 5.1.6: *Sanayi üretiminde yerli üretim, yerli teknoloji ve yerli ham madde payı artırılacak ve dışa bağımlılık azaltılacaktır.*

Bölgedeki sektörler tarafından en fazla ithal edilen ürünler araştırılacak; bu ürünleri Bölgedeki firmalar tarafından imal edilmesine yönelik teşvik edici mekanizmalar kurgulanacaktır. Etkin bir iş birliği ve koordinasyon ile Bölge içinde yerel bir tanıtım ve pazarlama ağı oluşturulacaktır. Ayrıca Bölgede yer alan teknoloji geliştirme bölgelerinde yerli teknoloji geliştiren firmalara teknik destek verilecektir.

Tedbir 5.1.7: *Bölgenin ihracat kapasitesi geliştirilecektir.*

Bölgedeki çatı kuruluşlar bünyesinde dış ticaret destek merkezleri kurulacak ve mevcut merkezlerin kapasiteleri geliştirilecektir. Böylelikle ihracat yapma potansiyeli olan ama ihracat yapmayan imalat sanayi firmalarının tespiti yapılacak ve sorunlarına çözüm üretilecektir. Ayrıca dış pazarlarda yatırım ve iş yapmak isteyen yatırımcılara dış piyasalardaki fırsatlar, piyasa koşulları ve ülkelerin dış ticaret mevzuatı konularında etkili bilgilendirme sağlanacaktır.

Proje 5.1.1. : *Çanakkale Rüzgâr Türbini- Generatör ve Nacelle Üretim Tesis*

Proje 5.1.2: *Balıkesir Yüksek Ekonomik Değere Sahip Endüstriyel Süt Ürünleri Tesis*

Proje 5.1.3: *Çanakkale Yüksek Ekonomik Değere Sahip Endüstriyel Süt Ürünleri Üretim Tesis*

Proje 5.1.4: *Balıkesir Et Entegre Tesis Yatırımı*

Proje 5.1.5: *Balıkesir S Cam Elyaf Üretim Tesis*

Proje 5.1.6: *Balıkesir Zeytinyağı Lisanslı Depo Yatırımı*

Hedef 5.2: Girişimcilik, Ar - Ge ve Yenilikçilik, Markalaşma Potansiyeli Artırılacaktır.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "İstikrarlı Büyüme ve güçlü Ekonomi" ana ekseninin bilim, teknoloji ve yenilik ile ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı Bilgi üretmeye yönelik sorgulama, araştırma, öğrenme, geliştirme istek ve düşünce sistematüğünü tüm düzeylerde yaygınlaştıran, katma değeri yüksek ürün ve hizmet geliştirme kapasitesini artıran, toplumsal zorluklara çözüm üreten, ikiz dönüşümü destekleyen, insan odaklı, çevik, işbirliğine dayalı, etkin işleyen bir bilim, teknoloji ve yenilik ekosistemi oluşturmaktır.

TR22 Bölgesinde yer alan işletmeler, Türkiye genelinde olduğu gibi büyük ölçüde aile işletmesi özelliğine sahiptir. Bu işletmelerinin girişimcilik kültürünün geleneksel olması ve bunun sonucunda da inovasyon, katma değer üretimi, alternatif ürün gelişimi, ürünlerde iyileştirme, stratejik planlama, bütçeleme gibi alanlarda problem yaşamaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi için Bölgedeki işletmelerin girişimcilik ve markalaşma alanında destekler verilecektir.

İşletmelerin yaptıkları işleri daha verimli ve etkin hale getirilmesi, sürekli iyileştirme ve geliştirme yapmalarının sağlanması ve inovatif yaklaşımlarla pazarlarına yeni ürünler sunmalarının sağlanması hedeflendiği Ar - Ge çalışmaları, Bölgenin rekabet ve yatırım ortamının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Hâlihazırda 12 firmada yer alan Ar - Ge merkezi bu kapsamda faaliyet göstermektedir. Fakat Bölgede Ar - Ge merkezi kurma potansiyeline sahip birçok işletme bulunmasına karşın bu firmaların yenilikçilik konusunda gerekli hassasiyeti göstermediği görülmektedir. Bölgenin öncü sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların da daha rekabetçi bir yapıya kavuşmaları için Ar - Ge merkezi kurmalarına yönelik destekleme yapılacaktır.

Firmaların rekabetçi avantajlar elde etmelerini kolaylaştırarak hem küresel rekabet baskısına karşı koyabilmelerini hem de diğer firmalar üzerinde rekabet baskısı yaratma fırsatı veren kümelenme çalışmalarına devam edilecektir. Bölgemizde yer alan her iki ilde yapılan çalışmalar sonrasında gıda ürünlerin imalatı ve metalik olmayan ürünlerin imalatı sektörlerinin her iki il için ortak kümelenme eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat belirlenen sektörlerde ve bununla birlikte yerel ölçekte önem arz eden sektörlerde gerekli koordinasyonun sağlanamadığı ve kümelenme konusunda yeterli bilince sahip olmadığı görülmektedir. Bu durum karşısında belirlenen sektörlerdeki kümelenme faaliyetler desteklenecektir.

Coğrafi işaret, tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretidir. Tarım sektöründe öncü bir bölge olan TR22 Bölgesi hâlihazırda 27 farklı üründe coğrafi işarete sahiptir. Bölgenin sahip olduğu coğrafi işaretli ürün sayısının artırılması ve böylelikle daha kaliteli ürünler ile pazarda daha rekabetçi ve kaliteli ürünler ile yer alınması gerektiği ve bu sürecin de daha profesyonel bir biçimde yürütülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Tedbir 5.2.1: *İşletmelerin Ar - Ge ve inovasyon kapasiteleri geliştirilecektir.*

Bölgedeki öncü sektörlerde yer alan işletmeler başta olmak üzere özel sektörde yer alan işletmelerde Ar - Ge merkezi kurulmasına yönelik faaliyetler yapılacaktır. Bununla birlikte sanayi bölgelerinde Ar - Ge ve inovasyon faaliyetleri için ortak kullanım birimlerinin kurulacak ve teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren işletmeler ile Bölgede faaliyet gösteren işletmeler arasında koordinasyon sağlanarak işbirlikleri artırılabilecektir.

Tedbir 5.2.2: *Coğrafi işaretli ürünlerin kurumsallaştırılması sağlanacaktır.*

Bölgede üretilen ya da işlenerek piyasaya sunulan yüksek kalite ve nitelikli ürünlerin rekabet koşullarını artırmak için coğrafi işaretli ürünlerde denetim mekanizması geliştirilecektir. Ayrıca bu ürünlerin pazarlama ve tanıtım süreçlerinin tek elden koordinasyonu ve küresel piyasalarda talebini artırma potansiyeli bulunan ürünler için markalaşma ve pazarlama stratejileri oluşturulacaktır.

Tedbir 5.2.3: *Sektörlerde dijital dönüşüm sağlanacak ve dijital teknolojiler yaygınlaştırılacaktır.*

Bölgede imalat sanayi başta olmak üzere rekabet gücü yüksek olan sektörlerde dijital dönüşüm süreçleri kademeli olarak hayata geçirilecektir. İşletmelerin üretim sürecinden pazarlamaya kadar olan tüm imalat süreçlerinin dijitalleştirilmesi teşvik edilecektir. Ayrıca turizm sektöründe dijitalleşmeye yönelik müşteri ilişkileri yönetimi gibi sistemlerinin hayata geçirilmesi için işbirliği faaliyetlerinde bulunulacaktır.

Tedbir 5.2.4: *KOBİ'lerin kümelenmesi, sektörel uzmanlaşması, rekabet kapasitesini artırması ve ortak yatırım yapma kapasitesi desteklenecektir.*

Kümelenme potansiyeli yüksek olan gıda ürünlerinin imalatı, metalik olmayan ürünlerin imalatı, ağaç ürünleri imalatı, kimyasal ürünlerin imalatı gibi sektörlerde; Marmara ilçesinde mermer ve mermer ürünleri, Biga ilçesinde mobilya ürünleri, Dursunbey ilçesinde orman ürünleri, Çan ilçesinde seramik ürünleri üreten firmalar arasında koordinasyon kurularak işbirliği sağlanacaktır. Lapseki, Bayramiç, Bigadiç, Havran gibi ilçelerde tarımsal ürünlerin pazarlama ve markalaşmasına yönelik ortak yatırımların gerçekleştirilmesi için fizibilite ve teknik destek verilecektir.

Hedef 5.3: Madencilik Sektörü Geliştirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" ana ekseninin madencilik faaliyetlerinin bütünleşik bir yönetim sistemi ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde yürütülerek sektörde yatırım ortamının iyileştirilmesi, yurtiçi aramaların artırılması suretiyle ülkemizin maden, jeotermal kaynak, petrol ve doğal gaz potansiyelinin tespit edilmesi, madenlerin işlenerek ara ve uç ürünlere dönüştürülmesi yoluyla katma değerin artırılması, ham madde arz güvenliğinin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılmasıdır.

TR22 Bölgesi maden çeşitliliği bakımından dünyanın önemli merkezlerinden biri konumundadır. Ekonomik değer taşıyan 90 mineralin 77'sine bölge ev sahipliği yapmakta ve maden ürünleri ihracatı bölgenin önemli ihracat kalemleri arasında yer almaktadır. Ancak bu sektörde genel olarak madenler işlenerek katma değeri yüksek ürüne dönüştürülmeden ara mamul olarak satılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Bölgedeki madencilik sektöründe bir dönüşüm ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir.

Yüksek stratejik öneme sahip olan ve Dünya rezervinin yüzde 72'sinin ülkemizde, yüzde 15'inin ise Bölgede bulunduğu bor gibi önemli bir maddenin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülerek yurtdışına işlenerek satılacak ve Bölge ve ülke ekonomisine oldukça yüksek bir girdi sağlanması tesis edilecektir.

Bölge sahip olduğu zengin maden yataklarının yanında zengin jeotermal kaynaklara da sahiptir. Gerek turizmde gerekse kentsel altyapıda kullanılan bu kaynakların, vahşice tüketilmemesine yönelik aksiyon planları oluşturulacaktır.

Tedbir 5.3.1: *Maden kaynaklarının etkin ve verimli değerlendirilmesi sağlanacaktır.*

Bor madeninin katma değerli ürün haline getirilmesine yönelik çalışmalarda bulunulacak ve gerçekleştirilecek faaliyetlere destek olunacaktır. Ayrıca madencilik sektöründe ortaya çıkan atıkların farklı sektörlerle girdi olarak girişinin sağlanmasına yönelik koordinasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir. Kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik maden sahalarının doğaya en az zarar verecek şekilde işletilmesine yönelik tedbirler geliştirilecektir.

Tedbir 5.3.2: *Madencilik sektöründe katma değerli üretim payı artırılabilecektir.*

Bölgeden çıkarılan madenlerin Bölgede işlenmeden ham madde olarak Bölge dışına çıkarılmaması için gerekli işleme tesislerinin kurulacaktır. Teknoloji geliştirme bölgelerinde madencilik sektörüne hizmet edecek olan işletmelerin desteklenmesi de gerçekleştirilecektir.

Tedbir 5.3.3: *Jeotermal suyun tek elden dağıtım projesi bölgede gerçekleştirilecektir.*

Jeotermal kaynaklar bölgede belli havzalarda birden çok ruhsat sahibinin ihtiyaç fazlası suyu kullanması nedeniyle tehlike altındadır. Bu sorunun önüne geçilebilmesi için, su kullanımının yoğun olduğu bölgelerde tek elden dağıtım projesi hayata geçirilecek, çalışma sonucunda atıl kalacak olan kuyular kapatılacak, tek elden dağıtım sayesinde oluşturulacak yapının finansal gücüyle reenjeksiyon yatırımları hayata geçirilecek ve kaynakların uzun vadede sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Hedef 5.4: Turizm Sektörü Geliştirilecek ve Bölge Dört Mevsim Turizm Yapılabilir Hale Getirilecektir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Yeşil ve Dijital Dönümde Rekabetçi Üretim" ana ekseninin turizm ilgili olan faaliyetlerinin temel amacı değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması, varış noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

TR22 Bölgesi; deniz, kültür turizmi gibi ana turizm kollarının haricinde termal turizm, eko turizm ve gastroturizm gibi çok sayıda alternatif turizm türüne de ev sahipliği yapan bir turizm bölgesidir. Termal kaynakların kullanımının ön plana çıkarıldığı sağlık turizmi, doğal ve kültürel dokusunun ön plana çıkarıldığı belirli temalara dayalı destinasyon odaklı alternatif turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilmektedir.

Bölgesel turizm istatistikleri incelendiğinde turizm faaliyetlerinin genellikle iç turizmden kaynaklı olduğu ve sadece yaz turizmine yönelik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla alternatif turizm faaliyetlerine daha fazla önem verilecek ve turizm sezonunun tüm yıla yayılmasına yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Bölgede bulunan kentler yoğun bir kültürel geçmişe ve çok sayıda sivil mimari örneğine sahiptir. Fakat sahip olunan bu miras turizm faaliyetlerine entegre edilememiştir. İl ve ilçe merkezlerinin bu özellikleri turizm faaliyetlerine dâhil edilerek tarihi ve kültürel miras canlandırılacaktır.

Bölge gerek ülkemiz gerekse dünya tarihi açısından oldukça önemli birçok olaya ev sahipliği gerçekleştirmiştir. Troya Antik Kenti başta olmak üzere çok sayıda antik yerleşim alanının ve tarihimizin şanlı zaferlerinden biri olan Çanakkale Savaşları'nın yaşanmış olduğu coğrafya Bölgede yer almaktadır. Cumhuriyetimizin kuruluşuna giden yolda Kuvâ-yi Milliye ruhunun ilk oluşturulduğu mekânların yer aldığı Bölgenin bu değerleri, gerçekleştirilecek turizm faaliyetleri ile genç nesillere tanıtılacak ve milli bilincin oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.

Tedbir 5.4.1: *Marmara Denizi kıyılarında su altı turizmi, agro-turizm, eko turizm ve kamp karavan turizmi gibi alternatif turizm modelleri geliştirilecektir.*

Marmara Denizi kıyılarında turizm faaliyetlerinin tekrar canlandırılabilmesi amacıyla Kapıdağ Yarımadası'nda bungalov tarzı konaklama tesislerinin kurulması ile alternatif turizm faaliyetleri çeşitlendirilecektir. Karavan turizmi için uygun alanlar belirlenecek ve kamp yerleri oluşturulacak; eko turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için ilgili paydaşlara ile koordinasyon kurulacaktır.

Tedbir 5.4.2: *Bölgede yer alan kazı alanlarının turizme kazandırılması amacıyla çalışmalar gerçekleştirilecek ve Antandros gibi ören yeri olmayan antik kentlerin ören yeri ilan edilmesi sağlanacaktır.*

Kyzikos, Parion gibi kazı alanlarında gerçekleştirilen çalışmaların hızlandırılmasına yönelik kurumlar arası koordinasyon çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca uluslararası çapta öneme sahip olan Antandros Antik Kenti'ne ören yeri statüsü kazandırılacaktır.

Tedbir 5.4.3: *Termal turizm merkezlerinde alt ölçekli planlamaların yapılması ve termal kaynaklardan faydalanılarak sağlık turizminin geliştirilmesi desteklenecektir.*

Yerel yönetimler aracılığıyla turizm merkezi ilan edilen bölgelerin yatırıma yönelik alt ölçekli planları hazırlanacaktır. Gerçekleştirilecek planlama çalışmaları sonrasında bu bölgeler yatırımcılar için daha cazip hale getirilerek, termal kaynakların sağlık turizmi kapsamında kür merkezlerinde kullanımına yönelik fizibiliter hazırlanacaktır.

Tedbir 5.4.4: *Çanakkale Boğazı, Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Gökçeada ve Erdek Yarımadası çevresinde su sporları geliştirilecektir.*

Üç tarafı denizlerle çevrili olan Bölgede yelken, sörf, dalış, kano, kürek gibi su sporlarının geliştirilmesine yönelik fizibiliter hazırlanacaktır.

Tedbir 5.4.5: *Gastronomi alanında destinasyonlar oluşturularak alternatif turizm rotalarına entegre edilecektir.*

Destinasyon yaklaşımı ile zeytin rotası oluşturularak alternatif turizm faaliyetlerine entegre edilecektir. Ayrıca deneyimleme odaklı gastronomi turizmine ağırlık verilecektir.

Tedbir 5.4.6: *Midilli, Semadirek ve Limni Adaları ile bölge kıyıları arasında ortak turizm rotaları oluşturulacaktır.*

Sınır ötesi iş birlikleri çerçevesinde Ege Denizi'nde bulunan adalar ile Edremit Körfezi ve Gelibolu Yarımadası arasında ortak destinasyonlar oluşturulacaktır.

Tedbir 5.4.7: *Bölgede yer alan atıl durumdaki zeytinyağı fabrikalarının endüstriyel miras olarak kent yaşamına ve turizme kazandırılması sağlanacaktır.*

Kentsel altyapıya katkı sağlayacak olan atıl durumdaki eski imalathaneler turizm odaklı çalışmalarda kullanılmak üzere yeniden hayata döndürülecektir.

Tedbir 5.4.8: *Eski kent merkezlerinin tarih/kültür/sanat merkezi olacak şekilde restorasyonu ve renovasyonu ile yürüyüş rotaları oluşturularak şehir turizmi geliştirilecektir.*

Şehir turizmine katkı sağlayacak olan tarihi öneme sahip olayların geçtiği ya da önemli sivil mimari örnekleri restore edilecek ve bu yapıların bir arada görülebileceği turizm rotaları oluşturulacaktır.

Tedbir 5.4.9: *Bölgede mevcut ikincil konut stoku değerlendirilerek turizme kazandırılacaktır.*

Edremit Körfezi'nde yer alan ikincil konutların mülk sahipleri tarafından kullanılmadığı zamanlarda turizme katılarak Bölgenin yatak kapasitesi artırılacaktır.

Tedbir 5.4.10: *Bölgenin turizm değerlerinin belirlenen hedef pazarlarda markalaşma odağında tanıtılması sağlanacaktır.*

Bölgenin yapısına uygun hedef pazarların belirlenecek ve farklı konseptlerin bir arada sunulabileceği tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Tanıtım faaliyetleri tüm paydaşlar arasında koordineli bir şekilde yürütülecektir.

Tedbir 5.4.11: *Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı'nın tarihi ve doğal dokusu korunarak ziyaretçi deneyiminin artırılmasına yönelik modern çalışmalar yapılacaktır.*

Savaşların gidişatını değiştirmiş ve tarihte önemli gelişmelere ev sahipliği yapmış bazı olayların günümüz teknolojisiyle aslına uygun olarak yerinde canlandırılmasına yönelik altyapı çalışmaları geliştirilecek ve ziyaretçiler için deneyimleme alanları oluşturulacaktır.

Proje 5.9.1: *İdada Park*

Proje 5.9.2: *Çanakkale İli Profesyonel Dalış Merkezi*

Proje 5.9.3: *Çanakkale Kongre Turizmi Yatırımı*

5. MEKÂNSAL GELİŞME

Bölgesel ölçekte teritoryal kapsam ve sınırların belirlenmesinde esas alınan kistaslar; coğrafi ve fiziki olduğu kadar doğal-ekolojik yapılardaki eşiksel etmenlerin belirlediği homojenliğe veya ortak özelliğe sahip türdeşliğe dayandırılabilirdiği gibi, işlevsel ilişkilerin niteliğine, yoğunluğuna ve yönüne bakılarak konum ve uzaklık itibarıyla saptanabilen mekânsal boyutlara da dayandırılabilir.

Çıkış noktaları sırasıyla yapısal analiz, sistem yaklaşımı ve stratejik mekânsal planlama olan bu tanımlamaların dışında yapılan diğer bir tanımlamanın dayanak noktasını ise, yönetim rejimi ve düzeni belirlemektedir ve aslında “poli-administratif” yani çok paydaşlı yönetişimin esas alındığı yönetim modeli görüşünün baskınlığı ile ortaya çıkmış yapay nitelikli bir alan tanımlamasıdır. Son tanımlama yaklaşımı da, istenmeyen durumların ve sistem içerisindeki aksak işleyişlerin giderilmesine yönelik olarak geliştirilen iyileştirme müdahalelerinin gerçekleştirileceği mekânların ve hedef bölgelerin saptanarak, buraların eylem veya planlama alanları olarak belirlenmesidir.

Türkiye’de istatistiki bölge birimleri tanımlamasının salt poli-administratif tercihin uzantısı olan gösterge içerikli bir kantitatif analize dayalı bölgeleme tekniğiyle yapıldığı görülmekte olup, böylelikle ülke düzeyinde gerçekleştirilecek ve sistemde iyileştirmeler amaçlayacak eylem programlarına mekânsal bir baz oluşturulmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Ancak bu durumda, eylem programları aracılığıyla sisteme müdahaleyi ilke edinen bir yaklaşımda alansal tanımlama; ne yazık ki, sistem yaklaşımına dayandırılmamış olmaktadır.

Dolayısıyla, her şeyden önce bu yöntemsel paradoksun giderilmesi gerekmektedir. Yapılması gereken, TR22 Bölgesi ve çevresi için, işlevsel bütünlüğü ön plana çeken sistem yaklaşımına dayalı stratejik mekânsal tanımlamalara gidilmesidir. Böylelikle sistem yaklaşımına dayalı olarak tanımlanan alanlarda, sistem içi işlevsel ilişkiler incelenerek, bu ilişkiler arasında sistem bütününe aksaklık getiren yetersiz ilişkilerin güçlendirilmesi için hangi eylem alanlarında önlemler alınarak sistemin iyileştirilebileceği mantıksal bir tutarlılık ve sistematik bir anlayış çerçevesinde ele alınmış olacaktır.

Bir teritoryada bölgesel ekonomik kalkınma potansiyelinin saptanmasını da kapsayan böylesine bir yaklaşımın temelinde yatan felsefe, birbirini tamamlayıcı unsurların tanımlanması ve bunların metropolün ve büyüme merkezleri için değerlendirilmesidir. Yönlendirici ve özendirici önlemlerin alınmasıyla sadece bölgenin kalkınması ve gelişmesi değil yerel ekonomik potansiyelin harekete geçirilmesi için de önemli adımlar atılmış olacaktır. Mevcut doğal kaynaklar ile temel ve ara üretim girdilerinin yanı sıra, halen yürütülmekte olan ve potansiyel arz eden ekonomik faaliyetler ile sistemi çalıştıran toplumsal, kültürel ve teknik altyapı hizmet ve donatıları bazında yapılan bölgesel durum tespit çalışmalarının sonuçlarından, bazı alt bölge tanımlarının yapılması gerektiği de anlaşılmaktadır.

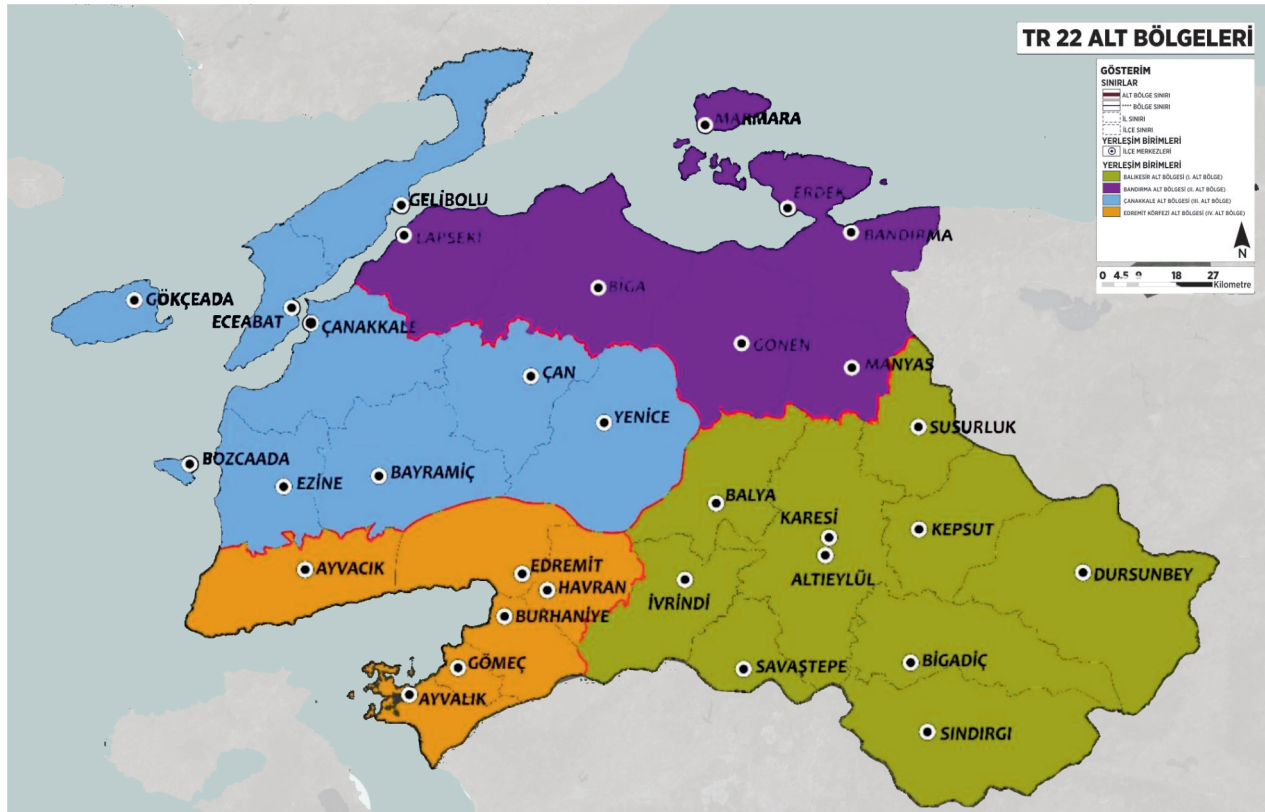
Bölgesel ölçekte mekânsal gelişme yer (konum), zaman ve özgün niteliklerden oluşur. Özgün nitelikler birçok biçimde olabilir; bazıları fiziksel ya da çevresel, bazıları ise sosyal ya da ekonomiktir. Mekânsal gelişme, bölgedeki mekânsal dinamikleri doğru yere yerleştirmek ya da atamak için temel bir mekânsal çerçeve gerektirir.

Bu yüzden TR22 Bölgesinin gelişimi için birincil öncelik Bölge Planı’nda verilen kararların ekseninde bölgeye özgü mekânsal dinamiklerin merkezler hiyerarşisi içerisinde atanacakları doğru yerleri ve büyüklüklerini saptamak olacaktır. Bölgenin sahip olduğu düzey bakımından başat alt bölgeleri Balıkesir, Çanakkale, Bandırma ve Edremit’tir. Bölgenin sadece bölgesel ya da ulusal değil ulus üstü ve küresel ölçekteki konumunu güçlendirmek adına doğal ve beşeri kaynaklardan beslenerek rekabet gücünün yükseltilmesi, yeşil büyüme ilkelerine bağlı sürdürülebilir üretim ve kentleşme politikalarını benimsemesi ve yaşam kalitesinin artırılması ile sosyal ve fiziksel dirençliliğin sağlanması ana senaryoyu oluşturmaktadır.

5.1.Alt Bölgeleendirme

Bölgedeki yerleşim merkezleri sosyal ve ekonomik ilişkiler temelinde fonksiyonel olarak ele alınmıştır. İlçelere yapılan saha ziyaretleri ve düzenlenen çalıştaylar kapsamında yerel dinamikler detaylı ele alınmış ve Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırmaları (YER-SİS) çalışmasında yer alan kentsel ve kırsal hizmet merkezleri, ağ analizleri ve etki alanları ve bölgeler ile Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları (SEGE) çalışmasında yer alan veriler bir biriyle uyumlu hale getirilip entegre edilerek Bölgenin mekana yansıyan sosyal ve ekonomik benzer ve farklılaşan noktalar tespit edilerek Bölge dört alt planlama bölgesine ayrılmıştır. Çalışmada nüfusun dağılımı, göç, yerleşmeler arası mal, hizmet ve sermaye akışı, iş ve yaşam alanı arasındaki hareketlilik gibi unsurların ele alınması sonrasında ortaya çıkarılan dört alt planlama bölgesi Şekil 12’de gösterildiği gibi Balıkesir, Bandırma, Edremit ve Çanakkale Alt Planlama bölgeleridir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler ışığında ekonomik olarak Balıkesir Alt-Bölgesinin diğer alt bölgelere göre daha çok güçlü yön ve fırsata sahip olduğu ancak kırsal alanların bu bölgede daha fazla yaygınlaşmasına bağlı olarak bu durumun alt planlama bölgesi açısından yine en çok zayıf yönünün bu bölgede yoğunlaştığını göstermektedir. Balıkesir Alt-Bölgesinden sonra ekonomik olarak güçlü yön ve fırsatlara sahip ikinci alt-bölgenin Bandırma Alt-Bölgesi olduğu, Çanakkale ve Edremit Körfezi alt-bölgelerinin ise ekonomik güçlü yön, zayıf yön ve fırsatlarda benzer durumlar gösterdiği anlaşılmaktadır. Alt-bölgelere göre sosyo-kültürel dinamikler incelendiğinde, tüm alt-bölgelerde sosyo-kültürel açıdan yetersizlikler olduğu, var olan sosyo-kültürel alt yapının ve fırsatların ise en fazla Balıkesir-Alt Bölgesinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Kalan alt-bölgeler ise sosyo-kültürel açıdan benzer eğilimler göstermektedir. Alt-Bölgelere göre nüfus-istihdam-göç dinamikleri incelendiğinde, alt-bölgeler genelinde fırsat ve güçlü yön olarak değerlendirilebilecek olguların çok yetersiz olduğu, zayıf yönlerin ve tehditlerin ise ağırlıklı olarak Balıkesir Alt-Bölgesi’nde yoğunlaştığı görülmektedir. Yerleşme ve erişilebilirlik açısından bölgeler incelendiğinde, alt-bölgeler genelinde fırsat ve güçlü yön olarak değerlendirilebilecek olguların çok yetersiz olduğu, ancak bu konu başlığında en sorunlu alt-bölgenin ise Bandırma Alt-Bölgesi olduğu anlaşılmaktadır. Alt Bölgelerin Doğal Çevre açısından potansiyelleri incelendiğinde, bölge genelinde doğal çevre açısından zayıf yönlerin az, güçlü yönlerin ağırlıkta olduğu, doğal çevre açısından en sorunlu alt-bölgenin ise Bandırma Alt-Bölgesi olduğu görülmektedir. Kentsel/Kırsal Gelişme ve Altyapı dinamikleri incelendiğinde, bölge genelinde güçlü yön olarak değerlendirilebilecek olguların çok yetersiz olduğu, fırsatların ve zayıf yönlerin ağırlıkta olduğu, kentsel/kırsal gelişme ve altyapı açısından en sorunlu alt-bölgelerin Balıkesir ve Bandırma alt-bölgeleri olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 12. TR22 Alt Planlama Bölgeleri

Balıkesir Alt Planlama Bölgesi

Balıkesir Alt Planlama Bölgesi; Balıkesir, Susurluk, Bigadiç, Sındırgı, Dursunbey, Kepsut, İvrindi, Balya ve Savaştepe ilçelerinden oluşmaktadır. Balıkesir kentsel hizmet merkezi niteliğindedir. Susurluk, Bigadiç, Balya, Savaştepe, Sındırgı, Dursunbey, Kepsut ve İvrindi kırsal hizmet ve gelişme merkezi konumundadır. Balıkesir üretimde rekabetçi il olmasının yanı sıra, bölge ölçeğinde hizmet merkezi olarak öne çıkmaktadır. Bölgede yer alan ilçelerde tarımsal üretim ileri düzeydedir. Bölgenin en önemli maden yataklarının bulunduğu Balya ve Bigadiç ilçeleri bu alt bölgede yer almaktadır. Dursunbey’de ormancılık sektörü ön plandadır. Bu bölge ayrıca Manisa’nın Soma ve Akhisar ilçeleriyle ve Kütahya’nın Tavşanlı ilçesiyle güneybirlik istihdam akışı yönünden yoğun etkileşim içindedir. Balıkesir Üniversitesi bu alt bölgede yer almakta olup, Balıkesir’in yenilikçi teknoloji geliştirme bölgesi olmasına katkı sunmaktadır. Bölge içinden geçen Yağcıbedir Kültür Rotası İzmir Bergama ve Dikili’ye ulaşmaktadır. Gebze – Orhangazi – İzmir otoyolunun tamamlanması ile birlikte özellikle Balıkesir kentindeki sanayi gelişimi olumlu yönde etkilenmiş olup Kınalı – Tekirdağ - Savaştepe Otoyolu’nun tamamlanmasıyla sanayi ve lojistik gelişim alt bölgenin rekabetçiliğini tetikleyecektir.

Bandırma Alt Planlama Bölgesi

Bandırma Alt Planlama Bölgesi; Bandırma, Gönen, Manyas, Erdek, Marmara Adası, Biga ve Lapseki ilçelerinden oluşmaktadır. Bandırma, coğrafi açıdan bakıldığında Bölgenin en avantajlı kenti olup ana büyüme merkezi niteliğindedir. Biga, Gönen, Bandırma sanayi ana odağı ve endüstriyel kümelenme gösteren ilçelerdir. Lapseki ve Manyas kırsal hizmet ve gelişme merkezi niteliğinde olup tarım alt odağıdır. Marmara Adası ve Erdek ise turizm merkezidir. Alt bölge içinde Erdek’ten başlayan zeytin rotası Bursa’nın Gemlik ilçesine kadar devam etmektedir. Marmara Adası aynı zamanda sahip olduğu mermer rezervinden dolayı madencilik alt bölgesidir. Biga, Gönen ve Bandırma ilçeleri her ne kadar sanayi ana odağı olarak eğilim gösterse de tarım faaliyetleri ve tarımsal üretim de bölgenin bir diğer geçim kaynağıdır. Gönen sahip olduğu termal kaynaklar ile termal turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Bölgenin önemli limanları olan Bandırma ve Karabiga Limanları, bu alt planlama bölgesinde yer almaktadır. Demir yolu ulaşımında önemli yatırımlardan biri olan Bandırma – Bursa – Yenişehir - Osmaniye Hızlı Tren Projesi bu bölgeden geçmektedir. TR22 Bölgesinde yer alan Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bu alt bölgede yer almakta olup, Bandırma’nın yenilikçi teknoloji geliştirme bölgesi olmasına katkı sunmaktadır.

Çanakkale Alt Planlama Bölgesi

Çanakkale Alt Planlama Bölgesi; Çanakkale, Çan, Yenice, Bayramiç, Ezine, Eceabat, Gelibolu, Gökçeada ve Bozcaada ilçelerinden oluşmaktadır. Çanakkale alt bölgenin kentsel hizmet merkezi niteliğindedir. Gelibolu, Eceabat, Ezine, Bayramiç, Çan ve Yenice kırsal hizmet ve gelişme merkezleri olup Bayramiç ilçesi ana tarım odağı niteliğindedir. Bozcaada turizm merkezi ve Gökçeada sakin şehri, Çanakkale Merkez ve Eceabat ise Bölgenin tarihi ve kültürel turizm merkezidir. Bölgeden geçen zeytin ve bağ rotası Çanakkale Alt Planlama Bölgesi’nin turizm ve tarım potansiyeline katkı sunmaktadır. Çan ilçesi aynı zamanda seramik sanayiinde öne çıkmakta olup Bölgenin sanayi alt odağıdır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi kent merkezi ve alt bölgenin yenilikçi teknoloji geliştirme bölgesi olmasına katkı sunmaktadır. Bölgede yer alan Çanakkale 1915 Köprüsü ve Kınalı – Tekirdağ - Savaştepe Otoyolu hem TR22 Bölgesinin hem de Çanakkale alt bölgesinin Anadolu ve Avrupa Kıtaları arasındaki bağlantısını güçlendirmektedir.

Edremit Körfezi Alt Planlama Bölgesi

Edremit Körfezi Alt Planlama Bölgesi; Edremit, Ayvalık, Burhaniye, Havran, Ayvacık ve Gömeç ilçelerini kapsamaktadır. Edremit, bölgesel merkez; Ayvalık ve Burhaniye alt merkez olarak öne çıkmaktadır. Edremit, Bölgenin en avantajlı kenti olup ana büyüme merkezi niteliğindedir. Alt planlama bölgesi hem TR22 Bölgesinin hem de ülkenin bir turizm odağıdır. Trakya’dan başlayıp Gelibolu Yarımadası ve Çanakkale üzerinden İzmir’e bağlanan turizm koridoru üzerinde Körfez’in önemli bir turizm destinasyonu konumundadır. Edremit termal turizm ile Ayvalık ve Ayvacık tarihi ve kültürel turizmde öne çıkmaktadır. Alt bölge de yer alan diğer ilçeler aynı zamanda tarım faaliyetleri ile de ön plana çıkmaktadır. Alt bölgedeki bütün ilçeler zeytin ve zeytinyağı sektöründe önemli düzeyde üretim yapan işletmelere ev sahipliği yapmakta olup Ege Bölgesi’ne kadar ulaşan zeytin rotasının merkezinde yer almaktadır. Bu kapsamda, Edremit Körfezi Alt Planlama Bölgesi, özellikle tarıma dayalı sanayi ve turizm yatırımları için elverişli olup kirletici sanayi, alt bölgede yoğunlaşan doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler için bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Tablo 3. Stratejik Öncelik ve Hedeflerin Alt Bölge İlişkisi

Stratejik Öncelik Sırası	Stratejik Öncelik	Hedef Tanımı	İlgili Olduğu Alt Bölge			
			Balıkesir	Bandırma	Çanakkale	Edremit Körfezi
1	Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi	1.1 Yenilikçi Model ve Yöntemler Kullanılarak Eğitim Kalitesi Yükseltilecektir.	X	X	X	X
		1.2 Sektörlerin İhtiyaç Duyduğu Alanlarda Nitelikli Eleman Yetiştirilmesi ve Mesleki Eğitim Kurumları ile Özel Sektör Entegrasyonunu Sağlanacaktır.	X	X	X	X
		1.3 Sanatsal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler Çeşitlendirilerek Sosyal Hayat Canlandırılacaktır.	X	X	X	X
		1.4 Sağlık Hizmetleri Altyapısı Geliştirilecektir.	X	X	X	X
		1.5 Dezavantajlı Kesimlerin Dirençliliğinin Artırılarak Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hayata Katılımları Artırılacaktır.	X	X	X	X
2	İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması	2.1 Geri Dönüşüm Ekosistemi Güçlendirilecektir.	X	X	X	X
		2.2 Doğal Kaynaklar, Çevresel Değerler ve Biyoçeşitlilik Korunacaktır.	X	X	X	X
		2.3 Yenilenebilir Enerji Potansiyeli Etkin Şekilde Kullanılacaktır.	X	X	X	X
		2.4 Enerji Verimliliği ve Kaynak Verimliliği Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır.	X	X	X	X
3	Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi	3.1 Planlı ve Afet Risklerini Dikkate Alan Kentleşme Modellerinin Uygulanması Sağlanacaktır.	X	X	X	X
		3.2 Bölgede Ulaşım Hizmetleri ve Erişilebilirlik Geliştirilecektir.	X	X	X	X
		3.3 Kentsel ve Kırsal Hizmet Altyapısının Geliştirilme Çalışmaları Yapılacaktır.	X	X	X	X
4	Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması	4.1 Modern Tarım Yatırımları ve Modern Seracılık Faaliyetleri Artırılacaktır.	X	X	X	X
		4.2 Zeytincilik Faaliyetlerinde Üretim Miktarı ve Kalite Artırılacaktır.	X	X	X	X
		4.3 Hayvancılıkta Kalite, Verim ve Kârlılık Artırılacaktır.	X	X	X	X
		4.4 Tarımda Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.	X	X	X	X
		4.5 Kırsal Turizm Faaliyetleri Geliştirilecektir.	X	X	X	X
5	Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi	5.1 Sanayi Sektörünün Rekabetçiliği Artırılacaktır.	X	X	X	X
		5.2 Girişimcilik, Ar - Ge ve Yenilikçilik, Markalaşma Potansiyeli Artırılacaktır.	X	X	X	X
		5.3 Madencilik Sektörü Geliştirilecektir.	X	X	X	X
		5.4 Turizm Sektörü Geliştirilecek ve Bölgenin Dört Mevsim Turizm Yapılabilir Hale Getirilecektir.	X	X	X	X

5.2.Mekânsal Kategorizasyon ve Bölgenin Diğer Bölgeler ile Etkileşimi

TR22 Bölgesinin yeşil büyüme ilkelerine bağlı olarak dirençli ve sürdürülebilir kalkınmasını hedefleyen 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı kapsamında belirlenen strateji, hedef ve tedbirler ile bütün bir biçimde hazırlanan Stratejik Mekânsal Gelişme Şeması; bölgenin mekânsal gelişim rolleri ve kararları ile yerleşim odakları üzerinde ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Hazırlanan Stratejik Mekânsal Gelişme Şemasına mevcut durum analizinden elde edilen veriler ve plan kapsamında belirlenen stratejiler doğrultusunda belirlenen tedbirler aktarılmıştır. Mevcut yapıdaki tüm doğal, çevresel, ekonomik, sosyal, idari, yasal veriler değerlendirilerek, yakın gelecekteki bölgesel kalkınma ve gelişme deseni oluşturulmuştur. Bölgenin büyümesine, kalkınmasına ve gelişmesine yönelik tüm mekânsal ağırlıklı plan kararları, sosyoekonomik, mekânsal ve çevresel değerlendirmelerle birlikte geliştirilmiştir. Şema; bölgeye yönelik mekânsal gelişim rolleri, mekânsal kullanım alanları, mekânsal gelişim kararları, yerleşme odakları başlıkları altında bölgenin plan vizyonuna uyumlu plan kararlarının sentezini göstermektedir.

Yerleşme odakları belirlenirken bölgedeki mevcut uzmanlaşma ve yığılma kapasiteleri yerleşmeler düzeyinde öne çıkan sektörel üretimlerden ve yeni oluşturulabilecek potansiyel sektörel değerlerle birlikte bölge içindeki yerleşmeler arasındaki sektörel ilişki etkileşimlerden faydalanılmıştır. Buna göre bölgenin sektörel karakteristiklerine göre yerleşme odakları; Altıeylül, Karesi, Çanakkale Merkez hem kent bütününe hem de çevredeki kentsel ve kırsal yerleşim alanlarına hizmet sunumunda bulunan ilçe merkezleri olarak hizmet ana odağı; Bandırma ulusal ölçekte önemli ve ihracat üssü potansiyeli ile sanayi ana odağı, Biga, Çan, Gönen, Susurluk endüstriyel gelişme potansiyeli ile sanayi alt odağıdır. Bölgede turizm yönünden potansiyeli fazla olan, ulusal ölçekte önem gösteren ve diğer turizm alanlarına kıyasla merkez niteliği taşıyan yerleşim olarak Edremit turizm ana odağı; turizm sektörünün ön plana çıktığı ve iş gücünün önemli miktarda turizm faaliyetleri ile gerçekleştiği ilçe merkezleri olarak Bozcaada, Havran, Marmara, Sındırgı turizm alt odağıdır. Bayramiç tarımsal üretim değeri açısından Bölgede öne çıkarak tarım ana odağı, tarım sektörünün ön plana çıktığı ve iş gücünün önemli miktarda tarımsal faaliyetler ile gerçekleştiği ilçe merkezleri olarak Ayvacık, Ayvalık, Balya, Bigadiç, Burhaniye, Dursunbey, Eceabat, Erdek, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Gömeç, İvrindi, Kepsut, Lâpseki, Manyas, Savaştepe ve Yenice tarım alt odağıdır.

Mekânsal kullanım alanlarında mekânsal planlar yapım yönetmeliğine uygun olarak tanımlanan bölgenin gelişiminde ve yatırımlarında önemli rol oynayan organize sanayi bölgesi, lojistik merkez, endüstri bölgesi gösterilmektedir.

Mekânsal gelişim rolleri; yerleşimlerin bugünkü ve gelecekteki konumları, mevcut altyapı işlevleri, hizmetleri ve hizmet alanlarına uygun olarak yerleşim kademelenmesindeki yerine ve mukayeseli avantajlarına göre üstlenecekleri rollerdir.

Kentsel hizmet merkezi rolündeki ilçeler hizmet verdikleri bölgeler düzeyinde ticaret, sağlık, eğitim ve iş olanaklarının yer aldığı, ana sosyal hizmetler ve istihdam merkezleri özelliği göstermesi, piyasanın yatırım alanında öncelikle tercih ettiği yerleşimler olarak Balıkesir merkez ilçeler Altıeylül ve Karesi, Çanakkale Merkez'dir.

Ana büyüme merkezi rolündeki ilçeler; hâlihazırda gelişmiş altyapıya sahip, istihdam olanaklarının mevcut olduğu ve daha geniş alana hizmet veren önemli hizmet olanaklarının bulunduğu yerlerde, ülkesel ve bölgesel düzeyde önemli bağlantı yollarına erişimi olan Bandırma ve Edremit olarak belirlenmiştir. Bandırma; bölgenin üçüncü büyük kentsel yerleşimi olup Balıkesir ve Çanakkale'den sonra en yüksek sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine sahiptir. Nüfusu, üniversite kampüsleri, limanı, zengin tarihi ve kültürel mirası, eğitim ve sağlık altyapısı, ulaşım bağlantıları ve turizm, sanayi ve üniversiteye bağlı yeni teknolojik gelişme alanlarında yüksek potansiyeli ile yeni ana çekim merkezi, ekonomik faaliyetler ve nüfus bakımından yeni büyüme odağı olma potansiyeli en yüksek kentsel yerleşimdir. Edremit, bölgenin dördüncü büyük kentsel yerleşmesidir. Sahil şeridinde yer alan bölge kentleri içinde sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi yüksektir. İlçe ulusal ve uluslararası turizmin odağı durumundadır. İlçede tarım ve tarıma dayalı üretim faaliyetleri de

yoğunlaşmaktadır. İlçe özellikle turizm ve hizmetler alanında alternatif birçok gelişme potansiyeli barındırmakta ve bu özellikleriyle kıyı şeridi boyunca uzanan bağlantı hattında önemli bir çekim merkezi, ekonomi ve nüfus anlamında dinamik bir büyüme odağıdır.

Kırsal hizmet ve gelişme merkezi rolündeki ilçeler; yoğun nüfus faaliyetlerinin olmadığı kırsal özellikleri öne çıkan yerleşimlerdir. Bu ilçeler; Balya, Bayramiç, Biga, Bigadiç, Çan, Dursunbey, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gönen, Havran, İvrindi, Kepsut, Lapseki, Manyas, Savaştepe, Susurluk, Sındırgı, Yenice olarak belirlenmiş olup bölgenin çoğunluğunun kırsal özellikte olduğunun kanıtı niteliğindedir. Bu yerleşimler üst düzey diğer alt merkezlere ve odaklara hizmet eden ve ilişkisel olarak bağlı olan yerleşimlerdir. Yerleşimler kırsal kalkınma odaklı gelişme potansiyeline sahip olup, Bölge içerisinde yer alan diğer alt merkez ve odakların geleneksel üretim üssü ve deposu olabilecek durumdadır. Yerleşimler bölgede geleneksel üretim faaliyetlerinin canlandırılması, organize hale getirilmesi ve sektörel bazda gelişip markalaşabilecek değerlere sahiptir. Bu yerleşimlerde özellikle bazı coğrafi işaretli ürünlerin geliştirilme potansiyeli bulunmakla birlikte, tarımsal üretimde kümelenme faaliyetleri gelişmektedir.

Turizm merkezi rolündeki ilçeler; genellikle yaz aylarında yoğun nüfus faaliyetlerinin olduğu, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinde önemli gelişme potansiyellerine sahip ilçelerdir. Bu ilçeler; Ayvacık, Ayvalık, Bozcaada, Burhaniye, Erdek, Gömeç ve Marmara olarak belirlenmiştir. Yerleşimler ağırlıklı olarak kırsal kalkınma odaklı gelişme potansiyeline sahip olup, özellikle önemli düzeyde turizmin yapıldığı bölgelerdir. Gökçeada ise sahip olduğu sakin şehir (cittaslow) unvanıyla bu ilçelerden farklılaşmaktadır. Gökçeada, yoğun nüfus faaliyetlerinin olmadığı kırsal özellikleri öne çıkan alt merkezlere ve odaklara hizmet eden ve ilişkisel olarak bağlı bir yerleşim özelliği gösterip alternatif turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Ayrıca ilçede geleneksel tarımsal üretim geleneği devam etmektedir.

Tarihi ve kültürel turizm merkezi rolündeki ilçeler doğal güzellikleri, tarihi, kültürel değerleri ile öne çıkan, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinde önemli gelişme potansiyellerine sahip ilçelerdir. Bölgede bu ilçeler; Ayvacık, Ayvalık, Bozcaada, Çanakkale Merkez, Eceabat olarak belirlenmiştir.

Mekânsal gelişim kararları; bölgenin gelişimini yönlendirecek stratejik kararları ifade etmektedir. Bu kapsamda bölgenin gelecekteki rolünü, mekânsal kullanım alanlarının şekillenmesini belirleyen ağlar, kümelenmeler ve alt bölgeler stratejik mekânsal gelişim şemasında gösterilmiştir. Bölge içerisinde sektörel ilişkisel etkileşimlerin yönünü, bağlantı düzeylerini ve yeni mekânsal yatırım kararlarını doğrudan etkileyecek olan mekânsal gelişim kararlarıdır.

Bölge içerisinde sektörel açıdan yapılan değerlendirmeler sonucu, bölgedeki mevcut OSB'lerin geliştirilerek bölge içi üretim düzeyinin artırılması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra bölge içerisindeki sektörel potansiyeller dikkate alınarak OSB'lere ek olarak kümelenme faaliyetlerinde de bağlayıcı rol üstlenecek ve istihdamı artıracak olan endüstriyel canlanma bölgeleri belirlenmiştir. Bu endüstriyel tetikleyiciler bölge içerisinde nüfus dağılımındaki dengesizliklerin azaltılmasında istihdamın etkin kullanılması yanı sıra bölgesel yatırımların da bölgesel dengesizliğin giderilmesinde önemlidir. Endüstriyel canlanma bölgeleri olarak Balya, Çan ve Kepsut belirlenmiştir. Bu yerleşimlerde oluşturulacak endüstriyel canlanma bölgeleri, hâlihazırda potansiyel olarak bulunan endüstriyel girişimler ve gelişimler desteklenerek yerel istihdam gücünden faydalanan ve bölgeye ekonomik faydayı arttıran özel ürünlerin üretildiği ve uzmanlaşmanın görüldüğü bölgelerdir. Ayrıca bölgede tarıma dayalı endüstride yüksek gelişme potansiyeli de bulunmaktadır. Bu bağlamda Edremit ilçesi tarıma dayalı endüstriyel canlanma bölgesi olarak belirlenmiştir. Tarıma dayalı endüstriyel canlanma bölgesi tarımsal üretim değerleri açısından öne çıkan yerel kalkınmayı desteklemek amaçlı tarıma dayalı endüstriyel üretimin canlandırılacağı alanlardır. Edremit'te oluşturulacak canlanma bölgesi ile Burhaniye ve Ezine'de faaliyet gösteren ve ihtisaslaşan gıda üretim OSB'ler ile kümelenme faaliyetleri yürütecek ve bölgesel endüstriyel bağlantıları güçlendirecektir.

Sektörel düzeyde belirlenen yerleşmeler düzeyindeki ana rollerle birlikte bölge içerisindeki gelişme ağlarının da belirlenmesi bölgesel kalkınma ve mekânsal gelişmede önemli yer tutmaktadır. Bölgede turizm ve sanayi gelişim ağları oluşturularak sektörel düzeyde gelişme ağları oluşturulmuştur.

Turizm gelişme ağı; tarihi, kültürel, turistik, doğal alanları barındıran, ulaşım güzergâhı üzerinde bulunan ve turizm gelişme potansiyeline sahip yerleşmeleri birbirine bağlayan koridoru ifade etmektedir. Turizm gelişme ağı iki ana koridordan oluşmaktadır:

- Marmara Adası ve Erdek arasındaki ağ,
- Eceabat, Çanakkale, Ezine, Ayvacık, Edremit, Havran, Burhaniye, Gömeç, Ayvalık ve Ezine ağına eklenen Bozcaada arasındaki ağıdır. Ayrıca bu ağ İzmir'e eklenilerek bölgeler arasında turizm gelişim ağı üzerinden iş birliğini ifade etmektedir.

Sanayi gelişim ağı; ana ulaşım güzergahı üzerinde konumlanan sanayileşmiş ve bu sebeple gelişme özelliği gösteren sanayi alanlarının bulunduğu ilçeleri gösteren endüstriyel bağlantıları ifade eden koridor olarak tanımlanmaktadır. Bu ağın gelişiminde endüstriyel kümelenme de katkı sağlamaktadır. Bölgede endüstriyel kümelenmeye sahip olan ilçeler Bandırma ve Gönen deri ve deri ürünlerinde; Biga ise modüler mobilyacılık üzerine endüstriyel kümelenme faaliyetleri görülmektedir. Sanayi gelişim ağı bölgede iki ana koridordan oluşmaktadır. Bölgenin güneyinde bulunan koridor tarıma dayalı sanayi gelişim ağını ifade etmektedir.

- Balıkesir Merkez, Susurluk, Bandırma, Gönen, Biga, Çan ve Çanakkale Merkez ağıdır. Bandırma üzerinden Bursa'ya eklenen bu ağ bölgeler arasında sanayi gelişim ağı üzerinden işbirliğini ifade etmektedir.
- Ezine, Ayvalık, Burhaniye ve Edremit ağı.

TR22 Bölgesi zengin maden yataklarına ve jeotermal kaynaklara sahiptir. Rekabet ve yatırım ortamının güçlendirilmesi, katma değerli üretim payının artırılması amacıyla bölgenin madencilik sektöründe öne çıkan ilçeleri olan Balya ve Bigadiç madencilik alt bölgesi olarak gösterilmiştir. Bölgenin birçok ilçesi jeotermal kaynaklara ev sahipliği yapmaktadır. Hazırlanan stratejiler ve tedbirler göz önüne alınarak Altıeylül, Ayvacık, Bigadiç, Çan, Edremit, Ezine, Gönen, Sındırgı, Susurluk, Yenice, jeotermal kaynak canlanma bölgesi olarak gösterilmiştir.

Bölgede üretimde öncülüğü ve modernliği genişletmek amaçlı yenilikçi teknolojik ve pazar fırsatlarını kullanan, araştırma, geliştirme ve inovasyon çalışmaları ile katma değerli ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan yenilikçi teknoloji geliştirme bölgeleri belirlenmiştir. Akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleşmesi amacı ile bu bölgeler Bandırma, Çanakkale Merkez ve Karesi ilçeleri olarak gösterilmiştir.

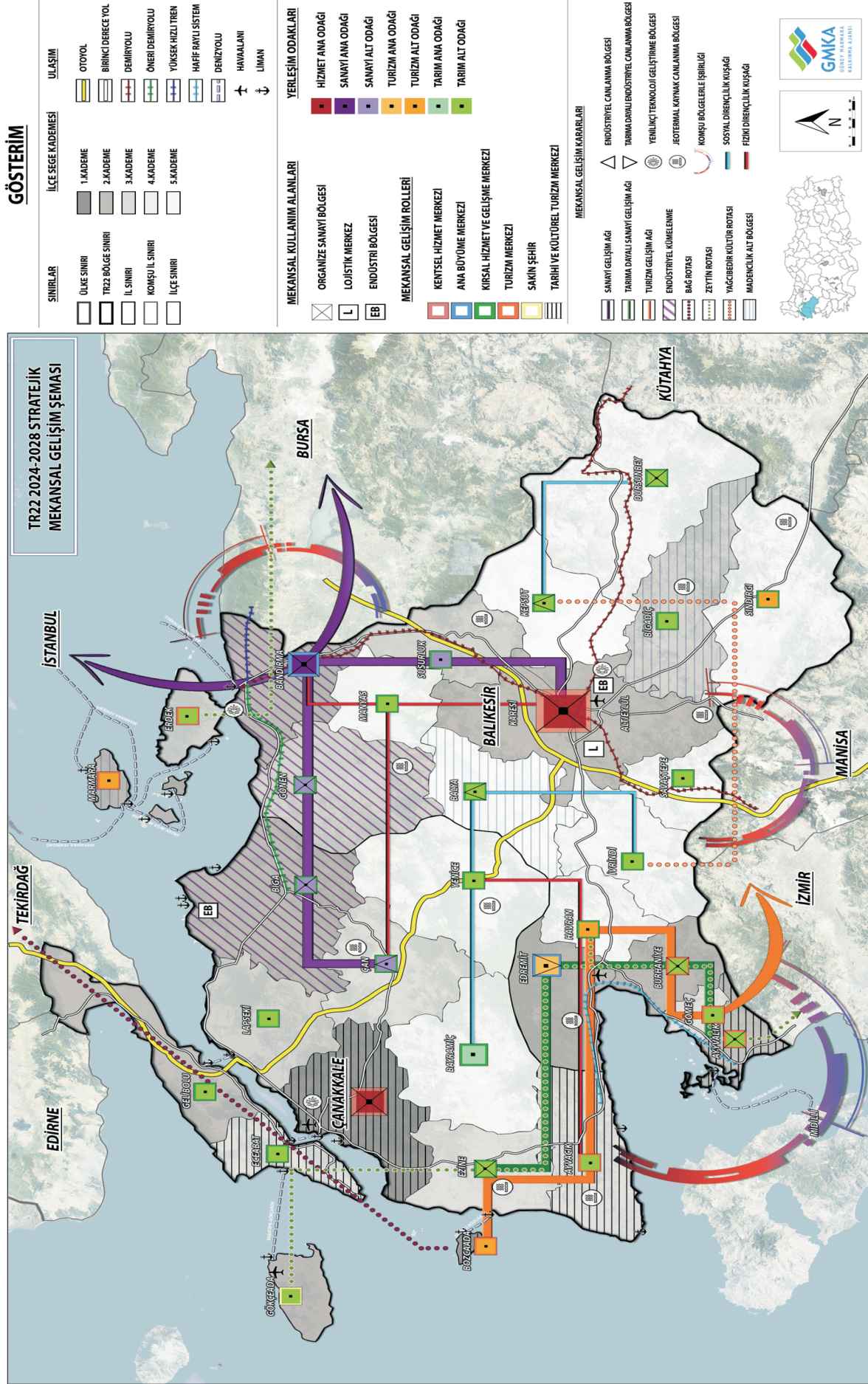
Bölge içerisinde sektörel odaklar, alt bölgeler ve gelişme ağları üzerine kurgulanan tüm plan kararlarının uygulanma düzeyi bölge içindeki ulaşım ana ve alt bağlantıları ile türleriyle doğrudan ilişkilidir. Buradan hareketle, özellikle ulusal ve bölgesel üst ölçekli büyük ulaşım yatırımları ile birlikte bölge planı vizyonu ve hedefleriyle de uyumlu ulaşım kararları üretilmiştir. Ülkenin en büyük metropolü olan İstanbul ile ulaşım yatırımları sayesinde iki bölgenin birbiri ile etkileşimi artacaktır. Bursa üzerinden Bandırma'ya ulaşacak yüksek hızlı tren hattı, Bandırma'dan Biga'ya ulaşacak demir yolu hattı ile bölge içi ve bölgeler arası bağlantı zayıflığı giderilecektir. Ayvalık Küçükköy ve Ayvacık Küçükkuyu arasında turizm potansiyellerinin etkin kullanılabilmesi ve ziyaretçi sayısının artırılması amacıyla hafif raylı sistem oluşturulacaktır. Ayrıca Balıkesir Merkez'de kent içi ulaşımın geliştirilmesi üzerine kent içi raylı sistem planlaması gerçekleştirilecektir.

Bölge planı vizyonunda yer alan dirençlilik kavramı dirençli kente dönüşüm aşamasında sosyal dirençlilik ve fiziki dirençlilik kuşakları ile değerlendirilmiştir. Sosyal dirençlilik kuşağı 2022 İlçe SEGE çalışmasında 4 ve 5. Kademe de yer alan ilçeler olarak değerlendirilerek mekânsal yakınlık gözetilmiştir. Bu ilçeler yetersiz işlev, hizmet ve ekonomik yapıya sahip ilçe merkezlerini ifade etmektedir. Yerleşmelerin bölgesel kalkınma ve sosyoekonomik gelişmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır. Bölgede sosyal dirençlilik kuşağı iki ana hattan oluşmaktadır.

- Bayramiç, Yenice, Balya, Manyas ve İvrindi
- Kepsut, Dursunbey

Fiziki dirençlilik kuşağı ise gerçekleştirilen mevcut durum, yerleşilebilirlik, eşik sentezi gibi analizler sonucunda ortaya çıkan özellikle afete karşı duyarlılığının artırılması gereken yerleşimler olarak ifade edilmektedir. Bu alanlarda afet hastanesi, afet önlem parkı, engelsiz yaşam alanları, afet araştırma merkezleri gibi normal zamanlarda kendi fonksiyonel işlevini gerçekleştirirken afet anında ve acil durumlarda afet koşullarına uyum sağlayan kentsel kullanım alanlarına öncelik verilecektir. Bölgede fiziki dirençlilik kuşağı Bandırma, Manyas, Balıkesir merkez ilçeleri Altıeylül ve Karesi, Gönen, Yenice, Çan, Edremit ve Ayvacık ilçelerini kapsamaktadır.

Bölgenin diğer bölgelerle olan ilişkilerine bakıldığında ise yakın bölgesinde Bursa, İzmir ve Manisa ile iş gücü ve hizmet akımı gerçekleşmektedir. Plan dönemi içerisinde artan ulaştırma ve demir yolu bağlantıları ile bölgenin stratejik konumunun artması bölgeler arası iş birliğinin güçlenmesi olarak yorumlanabilmektedir. Bandırma-Bursa, Körfez ilçeleri-İzmir, Savaştepe-Soma arasında görülen hizmet akışı ve entegrasyonu komşu bölgelerle iş birliği kapsamında değerlendirilmekte olup bölgeler arası mekânsal gelişme kararlarında belirleyici roledir. Bölgeden geçen rotalar da bölgeler arasında işbirliğini ifade eden ağlardır. TR22 Stratejik Mekânsal Gelişim Şeması kapsamında Bozcada, Eceabat, Gelibolu ve sonrasında Şarköy üzerinden Tekirdağ'a uzanan bağ rotası; Gökçeada, Eceabat, Çanakkale Merkez, Bayramiç, Ezine, Ayvacık, Edremit, Havran, Burhaniye, Gömeç, Ayvalık ve sonrasında Dikili üzerinden İzmir'e, Marmara, Bandırma üzerinden Bursa'ya uzanan zeytin rotası; Kepsut, Bigadiç, Sındırgı ve Bergama üzerinden İvrindi'ye bağlanan bir hat ile Yağcıbedir Kültür Rotası gösterilmiştir.

6.BÖLGE PLANI HEDEFLERİNİN STRATEJİK KALKINMA HEDEFLERİ İLE İLİŞKİSİ

2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı, bir üst ölçekli planlar olan ve kalkınma stratejilerine genel bir altlık oluşturan On İkinci Kalkınma Planı ve Bölgesel Gelişme ve Ulusal Stratejisi (BGUS) göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. On İkinci Kalkınma Planı “istikrarlı büyüme, güçlü ekonomi”, “yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim”, “nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum”, “afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre” ve “adaleti esas alan demokratik iyi yönetim” olmak üzere beş ana eksenenden oluşmaktadır. On ikinci Kalkınma Planı’nın İstikrarlı Büyüme, Güçlü Ekonomi, ana eksen hedef ve politikaları Bölge Planı’nın Rekabetçilik ve Yatırım ortamı stratejik önceliği altında değerlendirilmiştir. Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum ana eksen hedef ve politikaları ise Bölge Planı’nın Sosyal gelişme, Beşeri Sermaye ve İşgücü stratejik önceliği kapsamına girmektedir. Afetlere Dirençli Yaşam Alanları ana eksen hedef ve politikaları ise Bölge Planı’nın Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapı stratejik önceliğiyle, Sürdürülebilir Çevre hedef ve politikaları ise İklim Değişikliği, Çevre ve Enerji stratejik önceliği ile örtüşmektedir.

2024 - 2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde (BGUS) belirlenen eksenler Sanayi-Lojistik-Ulaşım, Girişimcilik, Ar-Ge Ve Yenilikçilik, Kentsel Gelişme, Dijitalleşme, Turizm, Kırsal Kalkınma, Yeşil Büyüme ve Sosyal Gelişmedir. Bölge Planı stratejik öncelikleri kapsamında belirlenen hedeflere bakıldığında sanayi sektörünün rekabetçiliğinin artırılması; Bölgede ulaşım hizmetleri ve erişilebilirliğin geliştirilmesi; girişimcilik, Ar-Ge ve yenilikçilik, markalaşmanın geliştirilmesi; planlı ve afet risklerini dikkate alan kentleşme gerçekleştirilmesi; turizm sektörünün geliştirilmesi, Bölgenin dört mevsim turizm yapılabilir hale getirilmesi hedeflerinin BGUS eksenleri ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca tarım ve kırsal kalkınma; iklim değişikliği çevre ve enerji ile sosyal gelişme, beşeri sermaye ve iş gücü stratejik öncelikleri BGUS’un kırsal kalkınma, yeşil büyüme ve sosyal gelişme eksenleri ile örtüşmektedir.

Birleşmiş Milletlerin 2030 sonuna kadar ulaşılması için ortaya koyduğu 17 sürdürülebilir kalkınma amacı yoksulluğa son, açlığa son, sağlık ve kaliteli yaşam, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sanitasyon, erişilebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi, yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu üretim ve tüketim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış, adalet ve güçlü kurumlar ile amaçlar için ortaklıklardır. Bölge Planı kapsamında belirlenen stratejik öncelikler, bir sürdürülebilir kalkınma hedefi ile doğrudan ilişkilidir. Stratejik öncelikler altında yer alan hedefler ve tedbirler de sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamına girmektedir.

Plan hazırlık sürecinde alt ve üst ölçekli planlar incelenerek gerekli hedefler ve tedbirler belirlenmeye çalışılmıştır. Planlar ve strateji belgelerinde yer alan hususlara değinilmeye çalışılmış ve Bölge Planı’nın tüm planlar ile birlikte bütünlük arz etmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de Bölge Planında yer verilen stratejik önceliklerin stratejik kalkınma ana ve alt hedefleri ile ilişkileri ifade edilmiştir.

Tablo 4. Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri İlişkisi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Yenilikçi Model ve Yöntemler Kullanılarak Eğitim Kalitesi Yükseltilecektir.		4.1. 2030'a kadar bütün kız ve erkek çocuklarının ücretsiz, hakkaniyetli ve kaliteli bir ilköğretim ve ortaöğretimi tamamlamalarının ve böylece ilgili ve etkili öğrenme çıktılarının elde edilmesinin sağlanması
		4.2. 2030'a kadar bütün kız ve erkek çocuklarının onları ilköğretime hazır hale getirecek kaliteli okul öncesi eğitimine erişimlerinin güvence altına alınması
		2030'a kadar eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelliler, yerliler ve kırılgan durumdaki çocuklar dâhil, kırılgan insanların her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması
		9.c. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin önemli ölçüde artırılması ve 2020 yılına kadar en az gelişmiş ülkelerde evrensel ve uygun fiyatlı internet hizmetlerine erişimin sağlanması için çaba gösterilmesi
		10.2. 2030'a kadar yaşa, cinsiyete, engelliliğe, ırka, etnik kökene, dine, ekonomik ya da başka bir statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi olarak kapsanmasının desteklenmesi
		10.3. Ayrımcılığa dayalı yasaların, politikaların ve uygulamaların ortadan kaldırılması ve bu bağlamda uygun mevzuatın, politikaların ve eylemlerin desteklenmesi yoluyla eşit fırsatlar sunulması ve eşitsizliklerin azaltılması
Sektörlerin İhtiyaç Duyduğu Alanlarda Nitelikli Eleman Yetiştirilecek ve Mesleki Eğitim Kurumları ile Özel Sektör Entegrasyonu Sağlanacaktır.		4.3. 2030'a kadar bütün kadın ve erkeklerin erişilebilir ve kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yüksek öğretime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması
		4.4. 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması
		4.a. Çocuklara, engellilere, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı eğitim olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesi ve herkes için güvenli, şiddete dayalı olmayan, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması
		7.a. 2030'a kadar yenilenebilir enerjiyi, enerji verimliliğini ve gelişmiş ve daha temiz fosil yakıt teknolojilerini kapsayan temiz enerji araştırmaları ve teknolojilerine erişimi kolaylaştırmak için uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve enerji altyapısı ve temiz enerji teknolojisi alanlarına yatırımın teşvik edilmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
Sanatsal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler Çeşitlendirilerek Sosyal Hayat Canlandırılacaktır		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		10.4. Özellikle mali, ücret ve sosyal koruma politikaları olmak üzere politikaların benimsenmesi ve eşitliğin giderek daha çok sağlanması
		11.4. Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması 11.7. 2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması
Sağlık Hizmetleri Altyapısı Geliştirilecektir		3.8. Finansal riskten korunmayı, kaliteli temel sağlık hizmetlerine erişimi ve herkesin güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı temel ilaçlara ve aşılarla erişimini de kapsayan evrensel bir sağlık güvencesi sisteminin oluşturulması
		3.c. Özellikle en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde sağlık hizmeti finansmanının ve sağlık işgücü istihdamının, geliştirilmesinin, eğitilmesinin ve devamlılığının önemli ölçüde artırılması
		3.d. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bütün ülkelerin ulusal ve küresel sağlık risklerine karşı erken uyarı, riski azaltma ve risk yönetimi kapasitelerinin güçlendirilmesi
Dezavantajlı Kesimlerin Dirençliliğinin Artırılarak Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hayata Katılımları Artırılacaktır.		1.3. Temel mal ve hizmetler de dâhil edilerek herkes için ulusal açıdan uygun sosyal koruma sistemleri ve önlemlerinin hayata geçirilmesi ve 2030'a kadar yoksul ve kırılgan durumdaki kişiler için önemli ölçüde korunma sağlanması
		1.5. 2030'a kadar yoksulların ve kırılgan durumda olan kişilerin dayanıklılık kazanmalarının sağlanması ve aşırı hava olayları ve diğer ekonomik, sosyal ve çevresel şoklar ve afetlere karşı kırılganlıkların azaltılması
		3.8. Finansal riskten korunmayı, kaliteli temel sağlık hizmetlerine erişimi ve herkesin güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı temel ilaçlara ve aşılarla erişimini de kapsayan evrensel bir sağlık güvencesi sisteminin oluşturulması

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
	 5 TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ	5.1. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi
		5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin bir biçimde katılımlarının ve kadınlara karar verme mekanizmalarında, her düzeyde lider olabilmeleri için eşit fırsatlar tanınmasının güvence altına alınması
		5.a. Kadınların ekonomik kaynaklara ulaşma, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerlerinde kontrol kurabilme, finansal hizmetler, miras ve doğal kaynaklara erişimleri gibi konularda ulusal yasalara uygun olarak eşit haklara sahip olmaları için reformlar yapılması
	 8 İNSANA YAKIŞIR İŞ VE EKONOMİK BÜYÜME	8.5. 2030'a kadar gençler ve engelliler de dâhil bütün kadın ve erkeklerin tam ve üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması ve eşit işe eşit ücret ilkesinin tam olarak benimsenmesi
	 10 EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASI	10.2. 2030'a kadar yaşa, cinsiyete, engelliliğe, ırka, etnik kökene, dine, ekonomik ya da başka bir statüye bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi ve sosyal, ekonomik ve siyasi olarak kapsanmasının desteklenmesi
		10.7. Planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanmasıyla insanların sistemli, güvenli, düzenli ve sorumlu göçlerinin ve yer değiştirmelerinin kolaylaştırılması
	 11 SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR	11.7. 2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması

Tablo 5. İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri İlişkisi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Geri Dönüşüm Ekosistemi Güçlendirilecektir		3.9. 2030'a kadar zararlı kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliğinden kaynaklanan hastalıkların ve ölümlerin sayısının büyük ölçüde azaltılması
		9.4. 2030'a kadar her ülkenin kendi kapasitesine uygun olarak harekete geçmesiyle, kaynakların daha verimli kullanımının artırılması ve temiz ve çevresel açıdan daha sağlam teknolojiler ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapının ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilir hale gelecek biçimde geliştirilmesi
		11.6. 2030'a kadar hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine özel önem göstererek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması
		13.3. İklim değişikliği azaltım, iklim değişikliğine uyum, etkinin azaltılması ve erken uyarı konularında eğitimin, farkındalık yaratmanın ve insani ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
		14.1. 2025'e kadar özellikle karasal kökenli faaliyetlerden kaynaklanan, deniz çöprü ve gıda atıklarının dökülmesinden kaynaklanan su kirliliği de dâhil deniz kirliliğinin tüm biçimlerinin önlenmesi ve önemli ölçüde azaltılması
		14.2. 2020'ye kadar önemli olumsuz etkilerden kaçınmak için dayanıklılığın güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere deniz ve kıyı ekosistemlerinin sürdürülebilir biçimde yönetilmesi ve korunması ve sağlıklı ve üretken okyanuslara sahip olmak adına okyanusların eski haline döndürülmesi için harekete geçilmesi
		15.5. Doğal habitatların bozulmasını azaltmak için acil ve kararlı biçimde harekete geçilmesi, biyoçeşitlilik kaybının durdurulması
		15.a Biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumak ve sürdürülebilir biçimde kullanmak için bütün kaynaklardan elde edilen finansal kaynakların seferber edilmesi ve önemli ölçüde artırılması
		6.1. 2030'a kadar herkesin güvenilir ve erişilebilir içme suyuna evrensel ve eşit biçimde erişiminin güvence altına alınması
		6.4. 2030'a kadar bütün sektörlerde su kullanım etkinliğinin büyük ölçüde artırılması, su kıtlığı sorununu çözmek için sürdürülebilir tatlısu tedarikinin sağlanması ve su kıtlığından muzdarip insan sayısının önemli ölçüde azaltılması

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Doğal Kaynaklar, Çevresel Değerler ve Biyoçeşitlilik Korunacaktır.		6.5. 2030'a kadar uygun görüldüğünde sınır ötesi işbirliği yoluyla her düzeyde bütünleşik su kaynakları yönetimi uygulanması
		6.6. 2020'ye kadar dağları, ormanları, sulak alanları, nehirleri, akiferleri ve gölleri kapsayan su ekosistemlerinin korunması ve eski haline getirilmesi
		13.2. İklim değişikliğiyle ilgili önlemlerin ulusal politikalara, stratejilere ve planlara entegre edilmesi
		13.3. İklim değişikliği azaltım, iklim değişikliğine uyum, etkinin azaltılması ve erken uyarı konularında eğitimin, farkındalık yaratmanın ve insani ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
		16.10. Ulusal mevzuata ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak bilgiye kamu erişiminin sağlanması ve temel özgürlüklerin korunması
		17.7. Çevresel açıdan sağlam teknolojilerin gelişmekte olan ülkelerde üzerinde ortak olarak anlaşmaya varıldığı üzere ayrıcalıklı ve öncelikli koşullar da dâhil olmak üzere uygun koşullarda gelişiminin, transferinin ve yayılmasını desteklenmesi
		17.14. Sürdürülebilir kalkınma için politika tutarlılığının geliştirilmesi
Yenilenebilir Enerji Potansiyeli Etkin Şekilde Kullanılacaktır.		7.1. 2030'a kadar uygun fiyatlı, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine evrensel erişimin sağlanması
		7.2. 2030'a kadar yenilenebilir enerjinin küresel enerji kaynakları içindeki payının önemli ölçüde artırılması
		7.3. 2030'a kadar küresel enerji verimliliği ilerleme oranının iki katına çıkarılması
		7.a. 2030'a kadar yenilenebilir enerjiyi, enerji verimliliğini ve gelişmiş ve daha temiz fosil yakıt teknolojilerini kapsayan temiz enerji araştırmaları ve teknolojilerine erişimi kolaylaştırmak için uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve enerji altyapısı ve temiz enerji teknolojisi alanlarına yatırımın teşvik edilmesi
		7.b. 2030'a kadar özellikle en az gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan küçük ada devletleri ve karayla çevrili gelişmekte olan ülkeler olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde, bu ülkelerin destek programları çerçevesinde herkese modern ve sürdürülebilir enerji hizmetleri sunabilmek için altyapının genişletilmesi ve teknolojinin geliştirilmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
		9.b. Sanayi çeşitliliği ve sanayi ürünlerinde değer artırımı için uygun bir politika ortamının yaratılması aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerde yurt içi teknoloji gelişiminin, araştırma ve yenilikçiliğin desteklenmesi
Enerji Verimliliği ve Kaynak Verimliliği Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır.		4.4. 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması
		7.1. 2030'a kadar uygun fiyatlı, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine evrensel erişimin sağlanması
		7.2. 2030'a kadar yenilenebilir enerjinin küresel enerji kaynakları içindeki payının önemli ölçüde artırılması
		7.3. 2030'a kadar küresel enerji verimliliği ilerleme oranının iki katına çıkarılması
		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		9.4. 2030'a kadar her ülkenin kendi kapasitesine uygun olarak harekete geçmesiyle, kaynakların daha verimli kullanımının artırılması ve temiz ve çevresel açıdan daha sağlam teknolojiler ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapının ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilir hale gelecek biçimde geliştirilmesi
		13.2. İklim değişikliğiyle ilgili önlemlerin ulusal politikalara, stratejilere ve planlara entegre edilmesi
		13.3. İklim değişikliği azaltım, iklim değişikliğine uyum, etkinin azaltılması ve erken uyarı konularında eğitimin, farkındalık yaratmanın ve insani ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Tablo 6. Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri İlişkisi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Planlı ve Afet Risklerini Dikkate Alan Kentleşme Modellerinin Uygulanması Sağlanacaktır.		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		11.1. 2030'a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması ve gecekondu mahallelerinin iyileştirilmesi
		11.3. 2030'a kadar bütün ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için kapasitenin güçlendirilmesi
		11.7. 2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması
		11.b. 2020'ye kadar kapsamaya, kaynak etkinliğine, iklim değişikliğine uyuma ve afetlere karşı dayanıklılığa yönelik entegre politikaları ve planları benimseyen ve uygulayan şehirlerin ve insan yerleşimlerinin sayısının önemli ölçüde artırılması ve Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçeve Eylem Planı 2015-2030 doğrultusunda bütüncül bir afet risk yönetiminin her düzeyde geliştirilmesi ve uygulanması
		11.c. En az gelişmiş ülkelerin finansal ve teknik yardım aracılığıyla yerel malzemeler kullanarak sürdürülebilir ve dayanıklı binalar inşa etmelerinin desteklenmesi
		15.3. 2030'a kadar çölleşmeyle mücadele edilmesi, çölleşme, kuraklık ve sellerden etkilenen alanlar dâhil tahrip edilmiş toprakların eski haline getirilmesi ve arazi bozulmasının olduğu, nötr bir dünya yaratmak için çaba gösterilmesi
Bölgede Ulaşım Hizmetleri ve Erişilebilirlik Geliştirilecektir.		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		9.5. Özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bütün ülkelerde, 2030'a kadar yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve her 1 milyon kişi içindeki araştırma-geliştirme alanında çalışan kişi sayısının, kamu araştırmalarının, özel araştırmaların ve hükümet harcamalarının önemli ölçüde artırılması yoluyla bilimsel araştırmanın geliştirilmesi ve sanayi sektörlerinin teknolojik yetkinliklerinin genişletilmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Kentsel ve Kırsal Hizmet Altyapısının Geliştirilme Çalışmaları Yapılacaktır.		11.2. 2030'a kadar özellikle kırılgan durumda olan insanların, kadınların, çocukların, engellilerin ve yaşlıların ihtiyaçlarına özel önem gösterilerek, yol güvenliğinin geliştirilmesi, özellikle toplu taşıma sisteminin geliştirilmesiyle herkesin güvenli, uygun fiyatlı, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişiminin sağlanması
		11.7. 2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması
		3.9. 2030'a kadar zararlı kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliğinden kaynaklanan hastalıkların ve ölümlerin sayısının büyük ölçüde azaltılması
		6.1. 2030'a kadar herkesin güvenilir ve erişilebilir içme suyuna evrensel ve eşit biçimde erişiminin güvence altına alınması
		6.3. 2030'a kadar kirliliği azaltarak, çöp boşaltmayı ortadan kaldırarak, zararlı kimyasalların ve maddelerin salımını en aza indirgeyerek, arıtılmamış atık su oranını yarıya indirerek ve geri dönüşümü ve güvenli tekrar kullanımı küresel olarak ciddi ölçüde artırarak su kalitesinin yükseltilmesi
		6.4. 2030'a kadar bütün sektörlerde su kullanım etkinliğinin büyük ölçüde artırılması, su kıtlığı sorununu çözmek için sürdürülebilir tatlısu tedarikinin sağlanması ve su kıtlığından muzdarip insan sayısının önemli ölçüde azaltılması
		6.a. 2030'a kadar uluslararası işbirliğinin ve gelişmekte olan ülkelere su hasadı, tuzdan arındırma, su verimliliği, atık su arıtımı, geri dönüşüm ve tekrar kullanım teknolojileri gibi suyla ve sıhhi koşullarla ilgili faaliyetlerinde ve programlarında verilen kapasite geliştirme desteğinin artırılması
		10.4. Özellikle mali, ücret ve sosyal koruma politikaları olmak üzere politikaların benimsenmesi ve eşitliğin giderek daha çok sağlanması
		11.3. 2030'a kadar bütün ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için kapasitenin güçlendirilmesi
		11.6. 2030'a kadar hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine özel önem göstererek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması
		11.a. Ulusal ve bölgesel kalkınma planlamasını güçlendirerek kentsel, kent çevresindeki ve kırsal alanlar arasındaki olumlu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantıların desteklenmesi

Tablo 7. Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri İlişkisi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Modern Tarım Yatırımları ve Modern Seracılık Faaliyetleri Artırılacaktır.		2.3. 2030'a kadar tarımsal verimliliğin ve özellikle kadınlar, yerli halklar, çiftçilikle uğraşan aileler, göçebe çobanlar ve balıkçılar olmak üzere küçük çaplı gıda üreticilerinin toprağa, diğer verimli kaynaklara ve girdilere, bilgiye, finansal hizmetlere, piyasalara ve değer temini ve tarım dışı istihdam olanaklarına güvenli ve eşit erişiminin sağlanması aracılığıyla gelirlerinin iki katına çıkarılması
		2.4. 2030'a kadar sürdürülebilir gıda üretimi sistemlerinin güvence altına alınması ve üretimi ve üretkenliği artıran, ekosistemlerin sürdürülmesine yardımcı olan, iklim değişikliğine, aşırı hava koşullarına, kuraklığa, sellere ve diğer felaketlere uyum sağlama kapasitesini güçlendiren ve toprak kalitesini devamlı olarak artıran dayanıklı tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi
		2.5. 2020'ye kadar tohumların, kültür bitkilerinin, çiftlik hayvanlarının ve evcilleştirilmiş hayvanların ve onların vahşi türlerinin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde etkin bir biçimde yönetilen ve çeşitlendirilen tohum ve bitki bankaları aracılığıyla genetik çeşitliliğinin sürdürülmesi ve uluslararası olarak üzerinde anlaşmaya varıldığı üzere, genetik kaynakların ve ilgili geleneksel bilginin kullanımından elde edilen kazanımlara erişimin ve bu kazanımların adil ve hakkaniyetli biçimde paylaşılmasının desteklenmesi
		2.a. Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretim kapasitesinin artırılması için geliştirilmiş uluslararası işbirliği aracılığıyla, kırsal altyapı, tarımsal araştırma ve yayım hizmetleri, teknoloji geliştirme ve bitki ve hayvan gen bankaları alanlarına yatırımın artırılması
		3.9. 2030'a kadar zararlı kimyasallardan ve hava, su ve toprak kirliliğinden kaynaklanan hastalıkların ve ölümlerin sayısının büyük ölçüde azaltılması
		4.4. 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimciliğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması
		7.2. 2030'a kadar yenilenebilir enerjinin küresel enerji kaynakları içindeki payının önemli ölçüde artırılması

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
		7.a. 2030'a kadar yenilenebilir enerjiyi, enerji verimliliğini ve gelişmiş ve daha temiz fosil yakıt teknolojilerini kapsayan temiz enerji araştırmaları ve teknolojilerine erişimi kolaylaştırmak için uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve enerji altyapısı ve temiz enerji teknolojisi alanlarına yatırımın teşvik edilmesi
		15.a Biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumak ve sürdürülebilir biçimde kullanmak için bütün kaynaklardan elde edilen finansal kaynakların seferber edilmesi ve önemli ölçüde artırılması
Zeytincilik Faaliyetlerinde Üretim Miktarı ve Kalite Artırılacaktır.		2.4. 2030'a kadar sürdürülebilir gıda üretimi sistemlerinin güvence altına alınması ve üretimi ve üretkenliği artıran, ekosistemlerin sürdürülmesine yardımcı olan, iklim değişikliğine, aşırı hava koşullarına, kuraklığa, sellere ve diğer felaketlere uyum sağlama kapasitesini güçlendiren ve toprak kalitesini devamlı olarak artıran dayanıklı tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi
		2.5. 2020'ye kadar tohumların, kültür bitkilerinin, çiftlik hayvanlarının ve evcilleştirilmiş hayvanların ve onların vahşi türlerinin ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde etkin bir biçimde yönetilen ve çeşitlendirilen tohum ve bitki bankaları aracılığıyla genetik çeşitliliğinin sürdürülmesi ve uluslararası olarak üzerinde anlaşmaya varıldığı üzere, genetik kaynakların ve ilgili geleneksel bilginin kullanımından elde edilen kazanımlara erişimin ve bu kazanımların adil ve hakkaniyetli biçimde paylaşılmasının desteklenmesi
		2.c. Gıda ham madde piyasalarının ve türevlerinin etkin bir biçimde işlemelerini sağlamak için önlemler alınması ve gıda fiyatlarındaki aşırı değişkenliği sınırlandırmaya yardımcı olmak için gıda rezervleriyle ilgili bilgileri de kapsayan piyasa bilgilerine zamanında erişimin kolaylaştırılması
		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		9.b. Sanayi çeşitliliği ve sanayi ürünlerinde değer artırmayı için uygun bir politika ortamının yaratılması aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerde yurt içi teknoloji gelişiminin, araştırma ve yenilikçiliğin desteklenmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
		9.5. Özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bütün ülkelerde, 2030'a kadar yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve her 1 milyon kişi içindeki araştırma-geliştirme alanında çalışan kişi sayısının, kamu araştırmalarının, özel araştırmaların ve hükümet harcamalarının önemli ölçüde artırılması yoluyla bilimsel araştırmanın geliştirilmesi ve sanayi sektörlerinin teknolojik yetkinliklerinin genişletilmesi
		17.7. Çevresel açıdan sağlam teknolojilerin gelişmekte olan ülkelere üzerinde ortak olarak anlaşmaya varıldığı üzere ayrıcalıklı ve öncelikli koşullar da dâhil olmak üzere uygun koşullarda gelişiminin, transferinin ve yayılmasını desteklenmesi
		17.17. Ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejileri paydasına dayanan kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi
		2.4. 2030'a kadar sürdürülebilir gıda üretimi sistemlerinin güvence altına alınması ve üretimi ve üretkenliği artıran, ekosistemlerin sürdürülmesine yardımcı olan, iklim değişikliğine, aşırı hava koşullarına, kuraklığa, sellere ve diğer felaketlere uyum sağlama kapasitesini güçlendiren ve toprak kalitesini devamlı olarak artıran dayanıklı tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi
Hayvancılıkta Kalite, Verim ve Kârlılık Artırılacaktır.		4.4. 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması
		14.7. 2030'a kadar balıkçılık, su ürünleri yetiştiriciliği ve turizmin sürdürülebilir yönetimi yoluyla deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımından elde edilerek gelişmekte olan küçük ada devletlerine ve en az gelişmiş ülkelere sunulan ekonomik yararların artırılması
		14.b Küçük çaplı balıkçıların deniz kaynaklarına ve piyasalarına erişimlerinin sağlanması
		15.a Biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumak ve sürdürülebilir biçimde kullanmak için bütün kaynaklardan elde edilen finansal kaynakların seferber edilmesi ve önemli ölçüde artırılması
		17.17. Ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejileri paydasına dayanan kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Tarımda Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.		2.a. Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretim kapasitesinin artırılması için geliştirilmiş uluslararası işbirliği aracılığıyla, kırsal altyapı, tarımsal araştırma ve yayım hizmetleri, teknoloji geliştirme ve bitki ve hayvan gen bankaları alanlarına yatırımın artırılması
		4.4. 2030'a kadar istihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimcilğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması
		10.b. Özellikle en az gelişmiş ülkeler, Afrika ülkeleri, gelişmekte olan küçük ada devletleri ve karayla çevrili gelişmekte olan ülkeler olmak üzere ihtiyacın en fazla olduğu ülkelere, ulusal plan ve programlarına göre, doğrudan yabancı yatırımı da kapsayan nakit akışlarının ve resmi kalkınma yardımlarının teşvik edilmesi
		17.17. Ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejileri paydasına dayanan kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi
Kırsal Turizm Faaliyetleri Geliştirilecektir.		1.a. Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerin yoksulluğu bütün boyutlarıyla sona erdirmek adına programlar ve politikalar uygulayabilmeleri için onlara yeterli ve öngörülebilir araçlar sunmak amacıyla, geliştirilmiş kalkınma işbirliği aracılığıyla, çeşitli kaynaklardan kaynakların yönlendirilmesinin büyük ölçüde sağlanması
		2.3. 2030'a kadar tarımsal verimliliğin ve özellikle kadınlar, yerli halklar, çiftçilikle uğraşan aileler, göçebe çobanlar ve balıkçılar olmak üzere küçük çaplı gıda üreticilerinin toprağa, diğer verimli kaynaklara ve girdilere, bilgiye, finansal hizmetlere, piyasalara ve değer temini ve tarım dışı istihdam olanaklarına güvenli ve eşit erişiminin sağlanması aracılığıyla gelirlerinin iki katına çıkarılması 2.4. 2030'a kadar sürdürülebilir gıda üretimi sistemlerinin güvence altına alınması ve üretimi ve üretkenliği artıran, ekosistemlerin sürdürülmesine yardımcı olan, iklim değişikliğine, aşırı hava koşullarına, kuraklığa, sellere ve diğer felaketlere uyum sağlama kapasitesini güçlendiren ve toprak kalitesini devamlı olarak artıran dayanıklı tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
		8.9. 2030'a kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması
		11.4. Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması
		12.b. İstihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir bir turizm için sürdürülebilir kalkınma etkilerini denetlemeye olanak sağlayan araçlar geliştirilmesi ve uygulanması
		15.4. 2030'a kadar sürdürülebilir kalkınma açısından çok önemli bir rol oynayan yararların sağlanması adına kapasite geliştirmek için dağ ekosistemlerinin ve biyoçeşitliliğinin korunmasının güvence altına alınması

Tablo 8. Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma Hedefler İlişkisi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Sanayi Sektörünün Rekabetçiliği Artırılacaktır.		2.3. 2030'a kadar tarımsal verimliliğin ve özellikle kadınlar, yerli halklar, çiftçilikle uğraşan aileler, göçebe çobanlar ve balıkçılar olmak üzere küçük çaplı gıda üreticilerinin toprağa, diğer verimli kaynaklara ve girdilere, bilgiye, finansal hizmetlere, piyasalara ve değer temini ve tarım dışı istihdam olanaklarına güvenli ve eşit erişiminin sağlanması aracılığıyla gelirlerinin iki katına çıkarılması
		2.a. Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretim kapasitesinin artırılması için geliştirilmiş uluslararası işbirliği aracılığıyla, kırsal altyapı, tarımsal araştırma ve yayım hizmetleri, teknoloji geliştirme ve bitki ve hayvan gen bankaları alanlarına yatırımın artırılması
		2.b. Tarımsal ihracat sübvansiyonlarının her türünün ve eş etkili mali yüklerle birlikte bütün ihracat önlemlerinin paralel olarak ortadan kaldırılması yoluyla, Doha Kalkınma Turu'na uygun olarak, dünya tarım piyasalarındaki ticari kısıtlamalar ve aksaklıkların düzeltilmesi ve önlenmesi
		9.1. Herkes için uygun fiyatlı ve eşitliğe dayalı bir erişime vurguda bulunarak ekonomik kalkınmayı ve insanların esenliğini desteklemek için bölgesel ve sınırlararası altyapıyı kapsayan kaliteli, güvenilir, sürdürülebilir ve dayanıklı altyapıların oluşturulması
		9.2. Kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi ve 2030'a kadar sanayinin istihdam ve gayri safi yurt içi hasıla payının ulusal koşullarla uyumlu olarak önemli ölçüde artırılması ve en az gelişmiş ülkelerde bu payın iki katına çıkarılması
		11.c. En az gelişmiş ülkelerin finansal ve teknik yardım aracılığıyla yerel malzemeler kullanarak sürdürülebilir ve dayanıklı binalar inşa etmelerinin desteklenmesi
		12.2. 2030'a kadar doğal kaynakların sürdürülebilir yönetiminin ve etkin kullanımının sağlanması
		12.3. 2030'a kadar perakende ve tüketici düzeylerinde kişi başına düşen küresel gıda atığının yarıya indirilmesi ve hasat sonrası kayıplar dâhil üretimdeki ve tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması
		17.19. 2030'a kadar gayri safi yurtiçi hasılayı tamamlayan sürdürülebilir kalkınmanın ilerletilmesine yönelik önlemlerin geliştirilmesi için mevcut girişimlerin üzerine eklemeler yapılması ve gelişmekte olan ülkelerde istatistiki kapasite geliştirme çabalarının desteklenmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Girişimcilik, Ar - Ge ve Yenilikçilik, Markalaşma Potansiyeli Artırılacaktır.		8.2. Yüksek katma değerli ve emek-yoğun sektörlerle odaklanarak ve çeşitlendirme, teknoloji geliştirme ve yenilik getirme aracılığıyla ekonomik verimliliğin daha yüksek seviyelere çekilmesi
		9.4. 2030'a kadar her ülkenin kendi kapasitesine uygun olarak harekete geçmesiyle, kaynakların daha verimli kullanımının artırılması ve temiz ve çevresel açıdan daha sağlam teknolojiler ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapının ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilir hale gelecek biçimde geliştirilmesi
		9.5. Özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere bütün ülkelerde, 2030'a kadar yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve her 1 milyon kişi içindeki araştırma-geliştirme alanında çalışan kişi sayısının, kamu araştırmalarının, özel araştırmaların ve hükümet harcamalarının önemli ölçüde artırılması yoluyla bilimsel araştırmanın geliştirilmesi ve sanayi sektörlerinin teknolojik yetkinliklerinin genişletilmesi
		9.c. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin önemli ölçüde artırılması ve 2020 yılına kadar en az gelişmiş ülkelerde evrensel ve uygun fiyatlı internet hizmetlerine erişimin sağlanması için çaba gösterilmesi
		16.6. Her düzeyde etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar kurulması
		16.7. Her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve temsil edici karar verme mekanizmalarının oluşturulması
Madencilik Sektörü Geliştirilecektir.		7.2. 2030'a kadar yenilenebilir enerjinin küresel enerji kaynakları içindeki payının önemli ölçüde artırılması
		7.3. 2030'a kadar küresel enerji verimliliği ilerleme oranının iki katına çıkarılması
		8.2. Yüksek katma değerli ve emek-yoğun sektörlerle odaklanarak ve çeşitlendirme, teknoloji geliştirme ve yenilik getirme aracılığıyla ekonomik verimliliğin daha yüksek seviyelere çekilmesi
		9.b. Sanayi çeşitliliği ve sanayi ürünlerinde değer artırımı için uygun bir politika ortamının yaratılması aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerde yurt içi teknoloji gelişiminin, araştırma ve yenilikçiliğin desteklenmesi

Bölge Planı Hedefi	Sürdürülebilir Kalkınma Ana Hedefleri	Sürdürülebilir Kalkınma Alt Hedefleri
Turizm Sektörü Geliştirilecek ve Bölge Dört Mevsim Turizm Yapılabilir Hale Getirilecektir.		3.c. Özellikle en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde sağlık hizmeti finansmanının ve sağlık işgücü istihdamının, geliştirilmesinin, eğitilmesinin ve devamlılığının önemli ölçüde artırılması
		8.9. 2030'a kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar oluşturulması ve uygulanması
		11.4. Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması
		11.a. Ulusal ve bölgesel kalkınma planlamasını güçlendirerek kentsel, kent çevresindeki ve kırsal alanlar arasındaki olumlu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantıların desteklenmesi
		17.14. Sürdürülebilir kalkınma için politika tutarlılığının geliştirilmesi

7. PLANIN İZLENMESİ

TR22 Bölgesinin sosyoekonomik kalkınması amacıyla hazırlanan stratejik öncelikler, hedef ve tedbirleri içeren 2024 - 2028 Güney Marmara Bölge Planı, kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının plan döneminde gerçekleştireceği faaliyet ve projelerine yol gösterici olması amacıyla tasarlanmıştır. Üst ölçekli planlarda yer alan kalkınma hedefleri bütüncül bir yaklaşımla incelenmiş ve alt ölçekli planlara yol gösterici olması açısından uzun dönemli bir bakış açısı kullanılmıştır.

Planın hazırlanmasından sorumlu olan Ajans, hedef ve tedbirlerin hayata geçmesi hususunda izleme ve değerlendirme sürecini de yönetecektir. Bu noktada Ajans ilk olarak kendi faaliyetlerini ve destek programlarını Bölge Planı'nda belirlenen stratejik öncelikler, hedefler ve tedbirler doğrultusunda yürütecektir. Sonuç odaklı programlar, yıllık çalışma programları ile Ajansın sağladığı mali ve teknik destekler plan doğrultusunda kurgulanacaktır.

Planın izleme sürecinde gerçekleştirilecek diğer bir husus yerel kurumlar tarafından planın sahiplenilmesini sağlamaktır. Bu noktada Bölge Planı'nın Bölge aktörlerine tanıtımı yapılacak, benimsenmesi ve uygulamaya konulması yönünde koordinasyon çalışmaları yürütülecektir. Bu amaçla plan hedeflerine ilişkin ilerlemelerin görüldüğü Bölgede yer alan paydaşların geniş katılım sağladığı yıllık Bölge Planı izleme çalışmaları gerçekleştirilecektir. Kurum/kuruluşlardan alınan geri bildirimler ile plan performans göstergelerinde sağlanan ilerleme takip edilecektir. Ajans Kalkınma Kurulu ve Yönetim Kurulu'nda da belirli aralıklarla plan ilerlemeleri gözden geçirilecektir.

Bölge Planı izlenmesi süreci iş birliği ve katılımcılık göz önünde bulundurularak çözüm odaklı şekilde gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere ilgili paydaşlar ile yakın iş birliğine devam edilecektir. Ulusal ve bölgesel güncel gelişmeler takip edilerek, planı etkileyen hususlar değerlendirilecek ve gerekirse Bölge Planı güncellenecektir. Aynı şekilde planın hayata geçmesi açısından var olabilecek riskler ve tehditler de göz önüne alınarak gerekli aksiyonlar alınacaktır.

7.1. Performans Göstergeleri

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
1	Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi	Kadınların iş gücüne katılım oranı	Kadın iş gücünün kurumsal olmayan kadın nüfus içindeki oranıdır.	Yüzde	33,1	50	TÜİK, İş Gücü Göstergeleri, 2021
		Gençlerin iş gücüne katılım oranı	Genç iş gücünün kurumsal olmayan genç nüfus içindeki oranıdır.	Yüzde	43,7	60	TÜİK, İş Gücü Göstergeleri, 2021
		İş gücüne katılım oranı	İş gücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır.	Yüzde	49,4	60	TÜİK, İş Gücü Göstergeleri, 2021
		Yüksekokul veya Fakülte mezunu nüfus oranı	Toplam nüfus içindeki yüksekokul veya fakülte mezunu nüfusun oranıdır.	Yüzde	18,56	25	TÜİK, Eğitim Göstergeleri, 2021-2022
		Hastane Sayısı	Bölgede yer alan kamu + özel hastane sayısıdır.	Adet	39	45	TÜİK, Sağlık Göstergeleri, 2020
1.1	Yenilikçi Model ve Yöntemler Kullanılarak Eğitim Kalitesi Yükseltilecektir.	Okul öncesi okullaşma oranı (3-5 Yaş)	Örgün eğitim istatistiklerine göre; okul öncesi eğitim seviyesinde 3-5 yaş net okullaşma oranı	Yüzde	53,64	70	TÜİK, Eğitim Göstergeleri, 2021-2022
1.2	Sektörlerin İhtiyaç Duyduğu Alanlarda Nitelikli Eleman Yetiştirilmesi ve Mesleki Eğitim	Mesleki eğitim okullaşma oranı	Meslek liselerine kayıtlı tüm öğrencilerin, ait olduğu eğitim düzeyindeki	Yüzde	36,94	45	TÜİK, Eğitim Göstergeleri, 2021-2022

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
			nüfusa oranıdır.				
	Kurumları İle Özel Sektör Entegrasyonunu Sağlanacaktır.	Mesleki eğitim almış kişilerin istihdam oranı	Bölgede istihdam edilenler arasında meslek lisesi mezunu olanların oranıdır.	Yüzde	24,81	40	TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2021
1.3	Sanatsal, Kültürel ve Sportif Faaliyetler Çeşitlendirilerek Sosyal Hayat Canlandırılacaktır	Bölgede yer alan sinema sayısı	Referans yılı içerisinde faaliyet gösteren tüm sinema salonlarıdır.	Adet	53	80	TÜİK, Kültür İstatistikleri, 2021
		Bölgede yer alan tiyatro sayısı	Referans yılı içerisinde faaliyet gösteren tüm tiyatro sayısıdır.	Adet	15	20	TÜİK, Kültür İstatistikleri, 2021
1.4	Sağlık Hizmetleri Altyapısı Geliştirilecektir.	Yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı	Referans yılı içerisinde faaliyet gösteren hastane sayısının yüz bin kişiye düşen sayısıdır.	Adet	283	320	TÜİK, Sağlık İstatistikleri, 2020
		Hekim başına kişi sayısı	Referans yılı içerisinde hizmet veren bir hekime düşen hasta sayısıdır	Adet	559,5	480	TÜİK, Sağlık İstatistikleri, 2020
1.5	Dezavantajlı Kesimlerin Dirençliliğinin Artırılarak Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hayata Katılımları Artırılacaktır.	Kadın kooperatifi sayısı	Bölgemizde kurulu bulunan kadın kooperatifi (üretim ve tarım kooperatifi) sayısıdır.	Adet	38	40	Ticaret İl Müdürlükleri, 2022
		Kooperatife üye kadın sayısı	Kurulu üretim ve tarım kooperatiflerinin toplam ortak sayısıdır.	Adet	224	280	Ticaret İl Müdürlükleri, 2022
		Dezavantajlı gruplara yönelik açılan hizmet merkezi sayısı	Hizmet vermekte olan huzurevi, kadın konuk evi, çocuk evi, engelli bakım merkezi sayıları toplamıdır.	Adet	48	60	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022
		İşe Yerleştirilen Engelli Sayısı	Bölgede engelli işçi kadrolarına Türkiye İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından yapılan işe yerleştirmelerdir	Adet	405	750	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, 2021
2	İklim Değişikliği ile Mücadele	Bölgede yenilenebilir	Enerji ve Tabii Kaynaklar	Gwh	7.784	15.000	T.C. Enerji ve Tabii

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
	Edilmesi ve Çevrenin Korunması	enerji kaynaklarından üretilen enerji miktarı	Bakanlığı'nın illere Göre Kaynak Bazlı Üretim istatistiklerinde rüzgâr, güneş, biyokütle ve jeotermal toplamını ifade etmektedir.				Kaynaklar Bakanlığı
		Bölgede yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen enerjinin oranı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın illere Göre Kaynak Bazlı Üretim istatistiklerinde rüzgâr, güneş, biyokütle ve jeotermal toplamını ifade etmektedir.	Yüzde	13	15	T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
		Sıfır atık geri kazanım miktarı	Sıfır atık bilgi sistemine göre kazanımı yapılan toplam atık miktarını 1000 ton cinsinden ifade etmektedir.	Bin ton	9,5 milyon	10,5 milyon	Sıfır Atık Bilgi Sistemi
2.1	Geri Dönüşüm Ekosistemi Güçlendirilecektir	Bölgede kurulu kompost tesis sayısı	Katı atık yönetim sistemi kapsamında kurulmuş olan tesislerdeki kompost bileşenlerini ifade etmektedir.	Adet	2	2	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
		Maden atığı bertaraf tesis sayısı	Atık işleme tesisi sayılarında maden atığı bertaraf tesisi niteliğinde olan tesisleri ifade etmektedir.	Adet	6	8	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
		Gelişmiş arıtma tesisi sayısı	Belediye atık su istatistikleri atık su arıtma tesisi sayılarında tesis tipi gelişmiş arıtma olan tesisleri ifade etmektedir.	Adet	9	12	TÜİK
2.2	Doğal Kaynaklar, Çevresel Değerler ve Biyoçeşitlilik Korunacaktır.	Çöp depolama sahalarında bertaraf edilen belediye atık miktarı	Belediye atık istatistiklerinde çöp depolama sahalarında bertaraf edilen belediye atık miktarıdır.	Bin ton	752	900	TÜİK
2.3	Yenilenebilir Enerji Potansiyeli Etkin Şekilde Kullanılacaktır.	Bölgede kurulu Biyogaz gücü	Yenilenebilir enerji üretim verilerinde lisanslı ve	MW	99	110	Enerji Atlası

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
			lisanssız üretim toplamını ifade etmektedir.				
		Bölgede kurulu RES Gücü	Yenilenebilir enerji üretim verilerinde lisanslı ve lisanssız üretim toplamını ifade etmektedir.	MW	2340	3500	TÜREB
		Bölgede kurulu GES Gücü	Yenilenebilir enerji üretim verilerinde lisanslı ve lisanssız üretim toplamını ifade etmektedir.	MW	134	250	Enerji Atlası
		Bölgede kurulu JES Gücü	Yenilenebilir enerji üretim verilerinde lisanslı ve lisanssız üretim toplamını ifade etmektedir.	MW	31	40	Enerji Atlası
2.4	Enerji Verimliliği ve Kaynak Verimliliği Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır.	Kişi başı elektrik tüketimi	Enerji istatistiklerinde kişi başı elektrik tüketimi verilerinde sanayi ve mesken toplamını ifade etmektedir.	Kwh	3.844	3.500	TÜİK
		Verimliliği Artırma Programı desteklerinden yararlanan firma sayısı	Endüstriyel işletmelerde; enerji etüt çalışması ile belirlenen önlemlerin uygulanması ve enerji tasarruf potansiyelinin geri kazanılması için hazırlanan ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na sunulan projeleri ifade etmektedir.	Adet	12	17	T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığı
3	Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi	Onaylanan İmar Planı Sayısı	İlgili kurumlarca onaylanarak yürürlüğe girmiş planları ifade etmektedir.	Adet	1627	1.800	T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
		Onaylanan Ulaşım Master Planı Sayısı	İlgili kurumlarca onaylanarak yürürlüğe girmiş planları ifade etmektedir.	Adet	0	2	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Onaylanan / Revize Edilen Çevre	İlgili kurumlarca onaylanarak yürürlüğe	Adet	1	1	T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
		Düzeni Planları	girmiş planları ifade etmektedir.				Değişikliği Bakanlığı
		Onaylanan / Revize Edilen Bütünleşik Kıyı Alanları Planları	İlgili kurumlarca onaylanarak yürürlüğe girmiş planları ifade etmektedir.	Adet	1	1	T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
		Onaylanan Turizm Master Planı	İlgili kurumlarca onaylanarak yürürlüğe girmiş planları ifade etmektedir.	Adet	0	1	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
		SEGE Birinci Kademe Gelişmiş İlçe Sayısı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi Araştırmasında ilçelerin gelişmişlik düzeylerini ifade etmektedir.	Adet	2	4	T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
		Dijital Şehir İkizleri - 3 Boyutlu Model Oluşturulan İl Sayısı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından şehirlerdeki değişimlerin ve gelişmelerin izlenmesi amacı ile oluşturulmuştur	Adet	0	2	T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
3.1	Planlı ve Afet Risklerini Dikkate Alan Kentleşme Modellerinin Uygulanması Sağlanacaktır	Orman ve Yarı Doğal Alanlar	Orman, maki, otsu bitkiler ve bitki olmayan veya az bitkili açık alanlardan oluşan alanlardır.	Ha	1.234	1.400	T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
		Toplanma alanları	Afet ve acil durumlar sonrasında geçici barınma merkezleri hazır olana kadar geçecek süre içerisinde yaşanacak paniği önlemek ve sağlıklı bilgi alışverişini sağlamak amacıyla halkın toplanabileceği güvenli alanlardır.	Adet	1.747	2.000	AFAD
3.2	Bölgede Ulaşım Hizmetleri ve Erişilebilirlik	Ulaşım altyapısına yapılan	T.C. İçişleri Bakanlığı İl Yatırım Takip	Milyon TL	3.599 TL	4.739 TL	T.C. İçişleri Bakanlığı İl Yatırım Takip

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
		yatırım miktarı	Sistemi (İLYAS) üzerinden il bazında Ulaştırma ve Haberleşme yatırımlarının TR22 Bölgesi için toplam harcama tutarını (mevcut) ve toplam proje tutarını (7 sene içinde devam eden) ifade etmektedir.				Sistemi (İLYAS)
		Toplam otoyol uzunluğu	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın İllere Göre Karayollarının Türü ve Uzunlukları istatistiklerinde TR22 Bölgesi'nden geçen otoyolun km cinsinden toplam uzunluğunu ifade etmektedir.	Km	104	322	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
	Geliştirilecektir.	Hava yolu seferi düzenlenen yurt içi ve yurt dışı şehir sayısı	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın DHMİ istatistiklerinde TR22 Bölgesinde aktif kullanılan havalimanlarından direkt uçuş yapılan destinasyonların toplamını ifade etmektedir.	Adet	5	10	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Demir yolu ile taşınan yük miktarı	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın İllere Göre Demir yolu Anahat Yük Taşıma İstatistiklerinin Netton cinsinden giden ve gelen yük miktarının toplamının TR22 Bölge değerini ifade etmektedir.	Netton	1.431.12	2.500.000	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Demir yolu ile taşınan yolcu sayısı	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın	Kişi (Bin)	115	250	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
			İllere Göre Demir yolu Anahat Giden ve Gelen Yolcu Sayısının toplamının TR22 Bölge değerini ifade etmektedir.				
		Demir yolu hattı uzunluğu	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın İllere Göre Demir yolu Hat Uzunlukları istatistiklerinde TR22 Bölgesinden geçen demir yolunun km cinsinden toplam uzunluğunu ifade etmektedir.	Km	280	375	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Limanlarda elleçlenen yük miktarı	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın Liman Başkanlıkları Bazında Limanlarda Gerçekleşen Toplam Yük Elleçleme İstatistiklerinin TR22 Bölgesi için toplamını ifade etmektedir.	Milyon Ton	26	30	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Deniz yoluyla taşınan yolcu sayısı	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın Liman Başkanlıkları ve İskeleler bazında gerçekleşen Kabotajda taşınan yolcu sayısının TR22 Bölgesi için toplamını ifade etmektedir.	Kişi (Bin)	7.046	10.000	T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
3.3	Kentsel ve Kırsal Hizmet Altyapısının Geliştirilme Çalışmaları Yapılacaktır.	Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı	Çevre istatistiklerinde belediye atıksu verilerinin hizmet oranını ifade etmektedir.	Yüzde	76	80	TÜİK
		Yerel yönetimlerce katı atık	Çevre istatistiklerinde yerel	Yüzde	90	93	TÜİK

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
		bertaraf hizmeti verilen nüfusun toplam nüfusa oranı	yönetimlerin katı atık bertarafına yönelik sağlanan hizmeti ifade eder.				
		Taşkın koruma tesisi sayısı	Tarım arazilerini ve yerleşim yerlerini ani sel baskınlarında korumak için yapılan imalatlardır.	Adet	291	314	Devlet Su İşleri
		Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu Sayısı	Hava kalitesi kirlenmelerine yönelik yapılan çalışmalara veri sağlamaktadır.	Adet	10	12	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
		Doğal gaz abone sayısı	Doğalgaz hizmeti ulaşan arzı ifade etmektedir.	Adet	399.488	450.000	EPDK
4	Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması	Tarımın bölge GSYİH içi payı	Bölge içinde üretilen ekonomik değer içinde tarımsal ürünlerin payı	Yüzde	12,5	14	TÜİK
		Bölge tarımının GSYİH ülke içindeki payı	Bölgede üretilen tarımsal değerın ülkede üretilen değer içindeki payı	Yüzde	4,3	5	TÜİK
4.1	Modern Tarım Yatırımları ve Modern Seracılık Faaliyetleri Artırılacaktır.	Seracılık yapılan alan	Bölgedeki toplam örtü altı tarım alanı	Dekar	4.236	8.000	TÜİK
		Süs bitkisi yetiştiriciliği miktarı	Bölgede yıllık yetiştirilen süs bitkisi miktarı	Milyon Adet	5,7	10	TÜİK
		İhracatı gerçekleştirilen meyve sebze miktarı	Bölge illerinin yıllık toplam meyve sebze ihracatı	Milyon Dolar	55,7	100	Türkiye İhracatçılar Meclisi
4.2	Zeytincilik Faaliyetlerinde Üretim Miktarı ve Kalite Artırılacaktır.	İhracatı gerçekleştirilen zeytin ve zeytin ürünleri miktarı	Bölge illerinin yıllık toplam zeytin ve zeytinyağı ihracatı	Milyon Dolar	17,3	30	Türkiye İhracatçılar Meclisi
		Zeytin ağacı başına üretim miktarı	Bölgede meyve veren yaştaki zeytin ağaçları için saptanan verim	Kg/Meyve veren ağaç	12	16	TÜİK
4.3	Hayvancılıkta Kalite, Verim ve Kârlılık Artırılacaktır	Toplam süt üretimi	Bölgede üretilen toplam büyükbaş ve küçükbaş hayvan süt miktarı	Bin Ton	1.079	1.400	TÜİK
		Toplam arı ürünleri	Bölgede arıcılık faaliyeti yapan	Bin Ton	4.778	6.000	TÜİK

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
		Üretimi	Üreticilerin ürettiği toplam arı ürünleri				
4.4	Tarımda Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.	Tarımsal ihracat geliri	Bölge illerinin yıllık toplam tarımsal ürün ihracatı	MilyonABD Doları	336	600	Türkiye İhracatçıları Meclisi
		Kurulan lisanslı depo sayısı	Ticaret Bakanlığı'ndan kuruluş izni alan lisanslı depo sayısı	Adet	10	20	T.C. Ticaret Bakanlığı
		Tarımsal üretim kooperatifi sayısı	Bölgede kurulu toplam tarımsal üretim kooperatifi sayısı	Adet	772	1.500	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri
4.5	Kırsal Turizm Faaliyetleri Geliştirilecektir.	Baskın kırsal ilçelerde geceleme sayısı	Baskın kırsal statüsündeki ilçelerdeki yıllık toplam geceleme sayısı	Adet	280.940	500.000	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
		Baskın kırsal ilçelerde geceleme süresi	Baskın kırsal statüsündeki ilçelerdeki ortalama geceleme süreleri	Gün	1,94	2,2	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
		Karanlık Gökyüzü Parkı kurulması	International Dark Sky Association tarafından tescil edilmiş park sayısı	Adet	0	2	International Dark Sky Association
5	Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi	İhracat miktarı	Bölgeden gerçekleştirilen toplam ihracat tutarı	Milyar ABD \$	1,05	1,5	TÜİK
		İhracatın ithalatı karşılama oranı	Bölgeden gerçekleştirilen ihracatın tutarının, Bölgeye yapılan ithalat oranına oranı	Yüzde	1,54	2	TÜİK
		Bölgede geceleme süresi	Bölgeye gelen turistlerin geceleme süreleri	Gün	2,42	4	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
		Bölgede yer alan OSB sayısı	Bölgede faaliyet gösteren OSB sayısı	Adet	11	15	OSBÜK
		Teşvik belgesi sayısı	Yatırım teşvik uygulamalarından faydalanan işletme sayısı	Adet	70	200	T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
5.1	Sanayi Sektörünün Rekabetçiliği Artırılacaktır.	OSB'lerin doluluk oranları	Bölgede faaliyet gösteren OSB'lerdeki parsellerin tahsis oranı	Yüzde	89	100	GMKA
		Kurulan küme sayısı	Aynı ya da benzer iş kolunda faaliyet	Adet	1	4	GMKA

Stratejik Öncelik / Hedef Sırası	Stratejik Öncelik / Hedef Tanımı	Performans Göstergesi	Verinin Tanımı	Birim	2023* (Mevcut Durum)	2028 (Hedef Yılı)	Veri Kaynağı
			gösteren işletmelerin oluşturduğu çalışma modeli				
		Birden fazla ulaşım alternatifine sahip OSB sayısı	Kara yolu, demir yolu, deniz yolu gibi direkt olarak birden fazla erişim olanağı bulunan OSB sayısı	Adet	1	3	GMKA
5.2	Girişimcilik, Ar - Ge ve Yenilikçilik, Markalaşma Potansiyeli Artırılacaktır.	Kurulan şirket sayısı	Bölgede kurulan şirket sayısı	Adet	1289	2000	TOBB
		Patent, marka, faydalı model sayısı	Bölge genelinde gerçekleştirilen patent, marka ve faydalı model başvuru sayısı	Adet	160	250	Türk Patent ve Marka Kurumu
		Kurulan Ar - Ge merkezi sayısı	Özel Sektör tarafından işletmelerde kurulan Ar - Ge merkezi sayısı	Adet	12	25	T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
5.3	Madencilik Sektörü Geliştirilecektir.	Maden ihracat miktarı	Bölgeden çıkarılan maden ve maden ürünlerinin ihracat tutarı	Milyon Ton	58,2	40	GMKA
		Borlu katkılı çimento üretim miktarı	Bor katkılı çimento üretimi miktarı	Bin Ton	-	500	GMKA
5.4	Turizm Sektörü Geliştirilecek ve Bölgenin Dört Mevsim Turizm Yapılabilir Hale Getirilecektir.	Ören Yeri Sayısı	Bölgede yer alan antik yerleşim alanlarından ören yeri statüsü kazandırılan alan sayısı	Adet	4	10	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
		Termal tesis sayısı	Bölgede yer alan termal niteliği sahip turizm işletmesi sayısı	Adet	11	20	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
		Alt ölçekli planlaması yapılan turizm merkezi sayısı	Bölgede yer alan turizm merkezi olarak ilan edilen alanlarda yapılan alt ölçekli planlama	Kişi	2	10	T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
		Bölgeyi ziyaret eden yabancı turist sayısı	Bölgede turizm faaliyetlerine katılan yabancı turist sayısı	Milyon Kişi	28,5	40	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

8.EKLER

EK 1. Örnek Yatırım Fırsatı ve Proje Fikri Künyeleri

EK-1 Örnek Yatırım Fırsatları ve Proje Künyeleri¹

KÜNYE 1

Proje adı	Ezine Gıda İhtisas OSB Gıda Teknolojileri Mesleki Eğitim Merkezi
Proje konusu	Eğitim
Projenin özeti	Bölgede gıda imalat sanayisinin organize sanayi bölgesinde kümelenmesiyle birlikte ihtiyaç duyulan kalifiye insan kaynağının oluşturulması amacıyla bir eğitim merkezi kurulacaktır.
Sektör	P - 85 - Eğitim
Projenin amacı	Proje kapsamında Ezine, Ayvacık ve Bayramiç ilçelerinde bulunan gıda işletmelerinin ihtiyaç duyduğu Ar-Ge, üretim kalitesi ve duyuşsal analiz faaliyetleri alanında iş gücü niteliğinin artırılması ve teknolojinin getirmiş olduğu imkanları ürün ve süreçlerine uygulayabilen gıda işletmeleri haline gelmesi, müşterilerin beklentilerine uygun yeni ürünleri ile farklılaşarak rekabet avantajı kazanmaları amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	TR22 bölgesi; tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi sektörlerinde önde gelen bölgeler arasında yer almaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı istatistiklerine göre Çanakkale ilinin faal nüfusunun %32'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Proje söz konusu alanlarda özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde nitelikli personel yetiştirilmesi, mesleki eğitime erişime güçlük çeken dinamik ve üretken nüfusun da iş hayatına katılımının artırılması amacıyla uygulanacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	900 m ² 5 Atölye, 1 Gıda Analiz Laboratuvarı, 10 Derslik
Proje yürütücüsü	OSB ve Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale / Ezine
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	2.343.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 5 Sürekli İstihdam: 5
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Kuruluş çalışmaları tamamlanmış olan Ezine Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nde yer alacak 91 adet gıda işletmesi, TR22 Bölgesi'nde gıda sektöründe faaliyet gösteren diğer işletmeler ve bu işletmelerde istihdam edilme potansiyeli olan genç işsizler.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	4. Nitelikli Eğitim
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Hedef 2: Sektörlerin ihtiyaç duyduğu alanlarda nitelikli eleman yetiştirilmesi ve mesleki eğitim kurumları ile özel sektör entegrasyonunu sağlanacaktır.

¹Bu proje fikirleri bölge planı kapsamında yapılan sosyo ekonomik analizler ve saha çalışmaları çerçevesinde ilgili paydaşlarla örnek olarak geliştirilmiş olup bölge planlarının hayata geçirilmesi için gereken bütün projeleri kapsamamaktadır. Ayrıca bu projeler, proje konusunun tabi olduğu mevzuat çerçevesinde izin, onay, görüş ve ruhsat gibi gerekli ön koşulların yerine getirilmesi halinde uygulanabilecektir.

KÜNYE 2

Proje adı	Edremit Körfez Bölgesi Palyatif Bakım Merkezi
Proje konusu	Sosyal kalkınma, bakım merkezi kurulumu
Projenin özeti	Palyatif ve yaşlı bakım merkezi ile mevcut hastalıkları nedeni ile tam olarak iyileşemeyen veya yaşam sonunda desteğe ihtiyacı olan hastalara bakım hizmeti verilmesi planlanmaktadır.
Sektör	Q - 87 - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	Bölge illerinde yaşlı nüfusun oranı ülke geneline göre yüksektir. Bu sebeple yaşlı ve hasta bakımı konusunda sağlık sisteminde öne çıkan uygulamalardan geriatri hizmetlerinin ve palyatif bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	TÜİK 2023 Yılı verilerine göre Türkiye 65 yaş üstü yaşlı bağımlılık oranı 14,95 iken Bölgede 24,82; 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı Türkiye genelinde %10 iken Bölgede ise bu oran %17 olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenle Bölgede yaşlı nüfusun Türkiye ortalamasının üzerinde olmasından dolayı, yaşlı bakımı konusunda sağlık sistemi ve gümüş ekonomiye yönelik faaliyetlerden geriatri hizmetlerinin ve palyatif bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması Bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	Minimum 50 yatak kapasiteli 2.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Edremit
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	2.343.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 5 Sürekli İstihdam: 15
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Palyatif ve yaşlı bakım merkezi ile mevcut hastalıkları nedeni ile tam olarak iyileşemeyen veya yaşam sonunda desteğe ihtiyacı olan hastalar.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Hedef 4: Sağlık hizmetleri altyapısı geliştirilecektir.

KÜNYE 3'

Proje adı	Gönen Kaplıcalı Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi
Proje konusu	Sosyal kalkınma, merkez kurulumu
Projenin özeti	Dünyada ve Türkiye’de hızlı bir şekilde artan yaşlı nüfusun termal sağlık sektöründe bir talep artışı yaratacağı öngörülmektedir. Proje kapsamında kurulacak yeni Kür Merkezi 7.000 metrekare kapalı alanda günlük 100 hasta ve 125 günübirlik kaplıca ziyaretçisi olmak üzere günlük 225 kişiye hizmet verebilecektir. Tesisin faaliyete geçmesi ile Gönen’in sahip olduğu mevcut ziyaretçi kapasitesine hastalar ve esenlik amaçlı Gönen’i ziyaret edenlerin eklenmesi ve yatak talebinin artması planlanmaktadır.
Sektör	I - 55 - Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	Gönen termal kaynaklarından çıkan suyun sıcaklığı 76-82 derece arasında olup bu şifalı ılıca suyunun, kas ve iskelet sistemi rahatsızlıklarının tedavi ve rehabilitasyonunda da faydalı olduğu bilinmektedir. Tesisin faaliyete geçmesi ile Gönen’in sahip olduğu mevcut ziyaretçi kapasitesine hastalar ve wellness amaçlı Gönen’i ziyaret edenler eklenecek ve yatak talebi artacaktır.
Projenin bölge için önemi	Dünyada yaşlı nüfusun ve yaşlı nüfus oranının arttığı, benzer artışın Türkiye’de de gözlenmekte olduğu ve önümüzdeki 30 yılda yaşlı nüfus oranının 2-3 kat yükseleceği, böylece dünyada termal sağlık sektörünün öneminin de her geçen gün artacağı öngörülmektedir. Bu öngörü doğrultusunda Gönen ilçesinde yer alan jeotermal potansiyelin sağlık alanında uluslararası standartlara kavuşmuş bir tesis ile hizmet vererek katma değerinin artırılması amaçlanmaktadır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	25 odalı otel, 200 kişi kapasiteli kaplıca alanı
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	T22/ Balıkesir / Gönen
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	4.685.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 40 Sürekli İstihdam: 102
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölge halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Hedef 4: Sağlık hizmetleri altyapısı geliştirilecektir.

¹Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 4'

Proje adı	Balıkesir Geriatri Turizm Tesisi
Proje konusu	Sosyal kalkınma, tesis kurulumu
Projenin özeti	Balıkesir, Marmara ve Ege'de uzanan kıyıları, sahip olduğu jeotermal kaynakları, biyolojik çeşitliliği ve tarihsel atmosferi bir arada yaşatan, geriatri veya yaşlı turizmi için gerekli olan tüm altyapı ve doğal özelliklere sahip bir ildir. Edremit İlçesi'nde inşa edilmesi planlanan geriatri turizm tesisi, yıl boyunca hizmet verebilecek donanım, mekân ve personele sahip olacak bir sağlık merkezi olacak şekilde planlanmaktadır. Merkezde tesis içi spa, sağlıklı yaşam merkezi ve organik restoran, atölye çalışmaları, konferanslar, müzik performansları, özel etkinlikler ve sosyal deneyimler, aktif bir yaşam tarzı sağlamak için tasarlanacaktır.
Sektör	Q - 87 - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	2023 Yılı TÜİK verilerine göre 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı Türkiye genelinde %10 iken Bölge genelinde bu oran %17 olarak gerçekleşmektedir. Bölgede illerinde yaşlı nüfusun oranı ülke geneline göre oldukça yüksektir. Bu sebeple yaşlı ve hasta bakımı konusunda sağlık sisteminde öne çıkan uygulamalardan geriatri hizmetlerinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte yabancı turistlerin de geriatri turizmi için ülkemizi tercih etmeleri amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı Türkiye genelinde %10 iken Bölge genelinde bu oran %17 olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle yaşlı bakımı konusunda sağlık sistemi ve gümüş ekonomiye yönelik faaliyetlerden geriatri hizmetlerinin yaygınlaştırılması Bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	1.200 Kişi/Yıl 9.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Edremit
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	7.028.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 20 Sürekli İstihdam: 35
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölge halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Hedef 4: Sağlık hizmetleri altyapısı geliştirilecektir.

KÜNYE 5

Proje adı	Çanakkale Geriatri Turizm Tesis
Proje konusu	Sosyal kalkınma, tesis kurulumu
Projenin özeti	Çanakkale’de inşa edilmesi planlanan geriatri turizm tesisi, yıl boyunca hizmet verebilecek donanım, mekân ve personele sahip olacak bir sağlık merkezi olacak şekilde planlanmaktadır. Merkezde tesis içi spa, sağlıklı yaşam merkezi ve organik restoran, atölye çalışmaları, konferanslar, müzik performansları, özel etkinlikler ve sosyal deneyimler, aktif bir yaşam tarzı sağlamak için tasarlanacaktır.
Sektör	Q - 87 - İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	Bölge illerinde yaşlı nüfusun oranı ülke geneline göre yüksektir. Bu sebeple yaşlı ve hasta bakımı konusunda sağlık sisteminde öne çıkan uygulamalardan geriatri hizmetlerinin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte yabancı turistlerin de geriatri turizmi için ülkemizi tercih etmeleri amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	2023 Yılı TÜİK verilerine göre 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı Türkiye genelinde %10 iken Bölge genelinde bu oran %17 olarak gerçekleşmektedir. Bölgede yaşlı nüfusun Türkiye ortalamasının üzerinde olmasından dolayı, yaşlı bakımı konusunda sağlık sistemi ve gümüş ekonomiye yönelik faaliyetlerden geriatri hizmetlerinin yaygınlaştırılması Bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	1200 Kişi/Yıl 6.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale/ Ayvacık
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	5.586.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 20 Sürekli İstihdam: 50
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölge halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Sosyal ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi Hedef 4: Sağlık hizmetleri altyapısı geliştirilecektir.

KÜNYE 6¹

Proje adı	Balıkesir İli Biyogaz Tesisi
Proje konusu	Yenilebilir enerji tesisi kurulumu
Projenin özeti	Balıkesir ili, il genelinde 35 milyona varan hayvan varlığı ve 310 TEP enerji potansiyeli barındıran yaklaşık 7 milyon ton hayvansal atık kapasitesiyle biyogaz yatırımlarına oldukça elverişli bir potansiyele sahiptir. Bigadiç ilçesi gerek hayvan sayısı gerek atık miktarı ile il genelinde ilk beşte yer alıp yatırıma yönelik uygun bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu atıkların değerlendirilip enerjiye dönüşmesini sağlayacak ve üreticilere yönelik de gübre ihtiyacını karşılayacak bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	D - 35 - Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
Projenin amacı	Hayvan varlığı konusunda önde gelen illerden olan Balıkesir aynı zamanda hayvansal atık konusunda da 310 TEP enerji potansiyeli barındırmaktadır. Bu potansiyelin ekonomik katma değere dönüşmesi ve atıkların bertaraf edilmesine yönelik modern bir tesis ve yönetim anlayışı oluşturulması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir ilinde 6,9 milyon ton hayvansal atık miktarı ve bu atıkların enerji eşdeğeri 310 bin TEP; Bigadiç'te ise 800 bin ton hayvansal atık ve bu atıkların enerji değeri ise 478 TEP olarak gerçekleşmektedir. Bu potansiyelin sürdürülebilir çevre anlayışı ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı bakımından çiftlik tipi biyogaz tesislerinde değerlendirilmesi Bölgemiz için büyük önem taşımaktadır. Bu durum enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına, hayvancılığın teşvik edilmesine ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının kullanılmasına öncülük edecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	24 MWH enerji üretimi 32.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama yeri	TR 22 / Balıkesir / Bigadiç
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	4.451.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 15 Sürekli İstihdam: 21
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Tesiste üretilen elektriğin en önemli pazarı ulusal şebekedir.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	7. Erişilebilir ve Temiz Enerji
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 3: Yenilenebilir enerji potansiyeli etkin şekilde kullanılacaktır.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 7¹

Proje adı	Marmara Adası Mermer Atıkları Mikronize Öğütme Tesisi
Proje konusu	Madencilik, tesis kurulumu
Projenin özeti	Mermer parça ve tozlarının gerekli işlemlerden geçirilerek katma değeri yüksek bir ham maddeye çevrileceği bir tesis kurulacaktır.
Sektör	C - 23 - İmalat
Projenin amacı	Balıkesir Marmara Adası, Türkiye’de mermer rezervleriyle öne çıkmaktadır ve mermer işletmeleri oldukça faaldir. Bu kapsamda kurulacak mermer atıkları mikronize öğütme tesisi ile hurda mermer öğütüldükten sonra kaplama işlemine tabi tutulacak ve atıklar değerlendirilecektir.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir, maden çeşitliliği ve rezerv bakımından zengin yatakları ile yatırımcılar için cazibe merkezi niteliğindedir. Yatırıma konu maden olan mermer rezervi incelendiğinde ise ilde işletilebilir 1.300.000.000 m ³ mermer rezervi bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de en fazla mermer ocağı %27’lik oranla Balıkesir’de bulunmaktadır. Bu rezervin işlenmesi esnasında ortaya çıkan atıkların işlenerek katma değerli hale getirilmesi ve farklı sektörlerde girdi olarak kullanılmasına imkan sağlayacak bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	1 Mikron Kaplanmış Kalsit 3.156,00 Ton 2 Mikron Kaplanmış Kalsit 4.734,00 Ton 5 Mikron Kaplanmış Kalsit 9.555,00 Ton 10 Mikron Kaplanmış Kalsit 12.555,00 Ton
Proje yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama yeri	TR 22/ Balıkesir / Marmara
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 150 Sürekli İstihdam: 65
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	- Kâğıt, duvar kâğıdı ve karton üreticileri, - Plastik sektörü üreticileri, - Yapıştırıcılar, çiklet, yem sanayi, diş macunu, seramik, halı tabanı ve muşamba, sünger, kauçuk, mermer vb. sektör üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 1: Geri dönüşüm ekosistemi güçlendirilecektir.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 8¹

Proje adı	Ezine Biyogaz Tesisi
Proje konusu	Yenilenebilir enerji tesisi kurulumu
Projenin özeti	Çanakkale ili, il genelinde 7,5 milyona varan hayvan varlığı yaklaşık 1,5 milyon ton hayvansal atık kapasitesiyle biyogaz yatırımlarına oldukça elverişli bir potansiyele sahiptir. Ezine ilçesi gerek hayvan sayısı gerek atık miktarı ile il genelinde ilk sıralarda yer alıp yatırıma yönelik uygun bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu atıkların değerlendirilip enerjiye dönüşmesini sağlayacak ve üreticilere yönelik de gübre ihtiyacını karşılayacak bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	D - 35 - Elektrik, Gaz; Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
Projenin amacı	Çanakkale Ezine ilçesi büyükbaş hayvan varlığı ve hayvan çiftliklerinin yakın konumlanması nedeniyle biyogaz tesisi kurulumu için uygun bir noktadır. Bu nedenle Ezine’de bir biyogaz üretim tesisi kurulması ve hayvansal atıkların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Çanakkale ilinde 2,7 milyon ton hayvansal atık miktarı ve bu atıkların enerji eşdeğeri 15 bin TEP; Ezine, Bayramiç ve Ayvacık ilçelerinde ise toplam 620 bin ton hayvansal atık ve bu atıkların enerji değeri ise 1510 TEP olarak gerçekleşmektedir. Bu potansiyelin sürdürülebilir çevre anlayışı ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı bakımından çiftlik tipi biyogaz tesislerinde değerlendirilmesi Bölgemiz için büyük önem taşımaktadır. Bu durum enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına, hayvancılığın teşvik edilmesine ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının kullanılmasına öncülük edecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	17 MWH enerji üretimi 20.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama yeri	TR 22 / Çanakkale / Ezine
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	4.685.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 15 Sürekli İstihdam: 20
Proje uygulama süresi	30 Ay
Projenin hedef kitlesi	Tesiste üretilen elektriğin en önemli pazarı ulusal şebekedir.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	7. Erişilebilir ve Temiz Enerji
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 3: Yenilenebilir enerji potansiyeli etkin şekilde kullanılacaktır.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 9

Proje adı	Bandırma Yeşil Hidrojen Üretim Tesisi
Proje konusu	Yenilenebilir enerji tesisi kurulumu
Projenin özeti	Türkiye'nin en büyük kapasiteli yerli PEM elektrolizörünün geliştirilmesi ile Türk sanayisinin ilk yerli yeşil hidrojen tesisi üretimine başlayacaktır. Bandırma'da Türkiye'nin İlk Yenilenebilir Enerji Parkı hayata geçirilecektir. Türkiye'nin en geniş katılımlı ilk hidrojen platformu kurulacaktır.
Sektör	C - 20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin amacı	Bu yatırım ile Türkiye'nin ilk ticari Yeşil Hidrojen Tesisi kurulması amaçlanmaktadır. Bu tesiste üretilen yıllık minimum 500 ton yeşil hidrojenin seramik, kimya (Hidrojen Peroksit), Bor Hidrür ile Hidrojen depolanması ve cam üretim süreçlerinde kullanılması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Kara yolu, demir yolu, deniz yolu gibi tüm lojistik hatların kesişiminde bulunan ve yenilenebilir enerji üretiminde yüksek kapasiteye sahip Bandırma ilçesinde ülkemizin 2053 yılı net sıfır emisyonu hedefine katkı sağlayacak Türkiye'nin ilk ticari Yeşil Hidrojen Tesisi kurulması amaçlanmaktadır. Bu tesiste üretilen yıllık minimum 500 ton yeşil hidrojenin tüp treylerlere doldurularak seramik, kimya (Hidrojen Peroksit), bor hidrür ile hidrojen depolanması ve cam üretim süreçlerinde kullanılmak üzere ilgili sahalara taşınması amaçlanmaktadır. Bu alanlarda hâlihazırda hidrojen üretim kaynağı ya da enerji kaynağı olarak doğal gaz kullanılmaktadır. Bu projenin hayata geçmesi ve doğal gaz yerine yeşil hidrojen kullanılmasıyla yıllık yaklaşık olarak 2.8 milyon m ³ daha az doğal gaz tüketilmesi ve yaklaşık 6.187 ton CO ₂ salınımı azaltılması öngörülmektedir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	500 ton/yıl Yeşil Hidrojen 600 m ²
Proje yürütücüsü	Güney Marmara Hidrojen Kıyısı Platformu
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Bandırma
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	10.793.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 70 Sürekli İstihdam: 10
Proje uygulama süresi	60 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22 Bölgesi
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 7: Erişilebilir ve Temiz Enerji
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 3: Yenilenebilir enerji potansiyeli etkin şekilde kullanılacaktır.

KÜNYE 10

Proje adı	Hidrojen Yakıtı Uyumlu Tek Katlı Rulolu Hibrit Seramik Fırını İmalatı
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Nötr iklim kavramı çevresinde gelişen, AB'deki karbon emisyonlarının 2030 yılına kadar %55 azalma hedefleri, sektörü karbon bazlı yakıtlara alternatif yakıtlar aramaya itmiştir. Bu doğrultudaki hedeflere ulaşmak amacıyla Türkiye'nin ilk hidrojen yakıt uyumlu rulolu seramik fırını imalatını gerçekleştirecektir.
Sektör	C - 23 - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin amacı	Proje ile hidrojen-doğalgaz karışımı hibrit yakıtlar kullanılarak karbon emisyonlarındaki azalma hedefine yaklaşılmaya planlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Ülkemizde seramik rulolu fırın tasarım ve imalatı yapılmamaktadır. Seramik fırın üretimi konusunda lider İtalyan ve Çin'li firmalardan ülkemize çok sayıda fırın ithalatı yapılmaktadır. Proje kapsamında, tümüyle yerli imalatçılarla birlikte, Çanakkale ilinin Çan ilçesinde bulunan seramik üreticilerinin bilgi birikimini kattığı yeni bir rulolu seramik fırını imalatının gerçekleştirilmesi ile sanayide yerleşme oranına katkı sağlayacaktır. Bu sayede diğer yerel firmaların da bu proje kapsamında, sanayi kümelenmesi yaratması ve yerli seramik rulolu fırınların üretilebileceği bir ortamın ve know-how'ın kazanılması sağlanacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	min:833.333 m2/yıl ; maks:2.100.000 m2/yıl 500 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR 22 / Çanakkale
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	3.790.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 25 Sürekli İstihdam: 10
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22 Bölgesi/Çanakkale
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 1: Geri dönüşüm ekosistemi güçlendirilecektir.

KÜNYE 11

Proje adı	Termik Santral Uçucu Küllerinden Değerli Bileşenlerin Ayrıştırılması
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Çanakkale’de bulunan 5 adet termik santral faaliyeti sonucunda ortaya çıkan uçucu küllerden değerli bileşenlerin ayrıştırılması için gerekli tesislerin kurulması
Sektör	C - 20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin amacı	Kömürün termik santrallerde yakıt olarak kullanılması sonucunda ortaya çıkan uçucu küllerden değerli bileşenlerin ayrıştırılması konusu hem çevre açısından hem de ekonomik açıdan önem arz etmektedir. Bu özellikleri dolayısıyla ileri teknoloji ürünlerinde sıklıkla tercih edilmekte ve çağımızın vazgeçilmez stratejik elementleri olarak değer görmektedir. Sağlık hizmetlerinden savunma sanayiine, temiz enerjiden telekomünikasyon sistemlerine teknolojinin pek çok alanında kullanılan bu maddelerin geri kazanılması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Kömür uçucu küllerinin birçok element ve içerik bakımından, özellikle de nadir toprak elementleri (NTE) açısından zengin bir ikincil kaynak olduğu bilinmektedir. Uçucu küllerden değerli bileşenlerin ayrıştırılması konusu hem çevre açısından hem de ekonomik açıdan önem arz etmektedir. Yaklaşık 20 milyar ton kömür rezervi olan ülkemizde kömürle çalışan termik santrallerde kömürün yakılması sonrasında her yıl yaklaşık 20 milyon ton kül açığa çıkmaktadır. Yapılan çalışmalara göre ülkemizde kömür atık ve küllerinde ortalama 130 ppm NTE içeriği olduğu göz önünde bulundurulduğunda yıllık geri kazanılabilecek NTE miktarı yaklaşık olarak 3.000 ton olarak hesaplanmaktadır. Tıbbi cihaz üretiminden savunma sanayiindeki uygulamalarına kadar birçok konuda geniş kullanım alanları bulunan bu ürünlerin geri kazanımı yüksek katma değer sağlayacaktır. Çanakkale ilindeki termik santrallerin atıklarının bu yolla geri kazanımı sonrasında gerek çevresel gerekse ekonomik kazanımlar elde edilecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	5.000.000 ton kül / yıl 5 . 0 0 0 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR 22 / Balıkesir / Çanakkale
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	10.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 25 Sürekli İstihdam: 20
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22 Bölgesi/Çanakkale
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 1: Geri dönüşüm ekosistemi güçlendirilecektir.

KÜNYE 12

Proje adı	Endüstriyel Atıklardan Nanoselüloz Üretimi
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Bölgemizde yer alan endüstrilerin elyaf ve selülozik atıklarından nanoselüloz eldesi, endüstriyel atıkların ham madde olarak değerlendirilmesidir.
Sektör	C-20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin amacı	Nanoteknoloji, son yıllarda yeni nesil kompozit malzemelerin, biyokompozitlerin ve nanokompozitlerin geliştirilmesinde büyük rol oynamıştır. Geliştirilen bu inovatif malzemeler geleneksel malzemelerin yerini almakta ve geleneksel üretim tekniklerinin de kendini güncellemesini sağlamaktadır. Nanoselüloz ağaç malzemeye mekaniksel gücünü veren doğal, yenilenebilir mucizevi bir polimerdir ve günümüzde otomotiv, elektronik, inşaat ve ambalajlama gibi sektörlerde kullanılmasına olanak sağlamaktadır.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir ilinde mevcut olan kâğıt ve kereste sektörü başta olmak üzere birçok alandaki endüstriyel simbiyoz fırsatlarının değerlendirilmesi sonrasında elde edilecek olan atıkların nanoselüloz üretiminde değerlendirilmesi ve katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi bölgesel kalkınma ve ülke ekonomisi hususunda kritik öneme sahiptir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	30000 ton/yıl 5 . 0 0 0 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 15 Sürekli İstihdam: 20
Proje uygulama süresi	20 Ay
Projenin hedef kitlesi	Potansiyel Yatırımcılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabacaktır.

KÜNYE 13

Proje adı	Çanakkale Aktif Karbon Üretim Tesisi
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Çanakkale ilinde tarımsal faaliyetlerin çeşitliliği nedeniyle ortaya çıkan tarımsal atıkların çevresel sürdürülebilirliği de katkı sağlayarak dışa bağımlı olunan aktif karbon üretiminde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.
Sektör	C-20- Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin amacı	Ülkemizde ticari olarak üretilmeyen ve ithal edilen aktif karbonun savunma sanayi başta olmak üzere birçok stratejik sektörde kullanılmasının yaygınlaşmasından dolayı, yerli teknoloji ile üretilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Aktif karbon çeşitli bitkisel materyallerin işlem görmesi ile elde edilebilecek bir üründür. Bu kapsamda kullanılabilecek ürünler arasında zeytin çekirdeği de bulunmaktadır. Çanakkale'de 2023 yılında 32.799 ha (%9,9) işlenebilir zeytin arazisi bulunmaktadır. İlin 2023 yılı zeytin alanının ülke içi işlenebilir arazi içerisindeki payı %3,63'tür. İlde toplamda 10.308 zeytin üreticisi bulunmaktadır. Çanakkale 2023 yılı verilerine göre 85.652 ton yağlık zeytin üretimiyle Türkiye yağlık zeytin üretiminin %5,62'sine sahip olup bu alanda ülkede 8'inci sırada yer almaktadır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	500 ton/yıl 10.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22/Çanakkale/Ezine
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	7.000.0000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 15 Sürekli İstihdam: 20
Proje uygulama süresi	18 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22 /Çanakkale
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 7: Erişilebilir ve Temiz Enerji
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 2: İklim Değişikliği ile Mücadele Edilmesi ve Çevrenin Korunması Hedef 3: Yenilenebilir enerji potansiyeli etkin şekilde kullanılacaktır.

KÜNYE 14

Proje adı	İDARAY Körfez Raylı Sistem Projesi
Proje konusu	Ulaştırma
Projenin özeti	TR22 Bölgesi Edremit Körfez Bölgesi'nin kentsel yaşantısını sağlıklı ve çevreci olarak sürdürebilmesi, kentlilere çağdaş bir kent yaşamı ve kentsel ulaşım imkânları sunulabilmesi için Ayvalık-Küçükköy ile Ayvacık-Küçükkuyu arasında yaklaşık 80 km hat uzunluğu ile hem Körfez Bölgesi'nin ulaşım bağlantısını hem de TR22 Bölgesi'nin Bölge içi ulaşım bağlantısını güçlendirerek turizm destinasyon noktalarını birbirine bağlayacak bir raylı sistem projesi geliştirilecektir.
Sektör	O - 84 -Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik
Projenin amacı	Edremit Körfez Bölgesi'nin kentsel yaşantısını sağlıklı ve çevreci olarak sürdürmesi, kentlilere çağdaş bir kent yaşamı ve kentsel ulaşım imkânları sunması, Bölgenin doğal ve tarihi özelliklerinin korunması için çevreyi kirletmeyen raylı sistem toplu taşıma sistemi kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Proje ile birlikte Körfez Bölgesi'nde oluşan kara yolu trafik hacmi azaltılacak ve çevreye duyarlı sistem olması ile birlikte Bölge'de yer alan zeytinlikler başta olmak üzere doğal ve kültürel alanlar korunmuş olacaktır. Ayrıca Edremit Havalimanı'nın ulaşım bağlantısı raylı sistem ile entegre edilerek güçlenecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	Ayvalık Küçükköy-Ayvacık Küçükkuyu arasında yaklaşık 80 km raylı sistem çalışması yapılacaktır.
Proje yürütücüsü	İlgili Kamu Kurumları
Uygulama yeri	TR 22 / Balıkesir / Çanakkale
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	9.370.425.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 250 Sürekli İstihdam: 70
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22 Bölgesi
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi Hedef 2: Bölgede ulaşım hizmetleri ve erişilebilirlik geliştirilecektir.

KÜNYE 15¹

Proje adı	Balıkesir İli Konaklama Yatırımı
Proje konusu	Konaklama tesisi, turizm
Projenin özeti	TR22 Bölgesi kıyı turizminden termal turizme, kültür turizminden doğa turizmine çok çeşitli turizm faaliyetlerine ev sahipliği yapmaktadır. Sektörün hızlı toparlanma karakteri, son üç yılda Balıkesir'i ziyaret eden turist sayısındaki artış ve buna bağlı olarak nitelikli turizm hizmetlerine olan gereksinim ile il merkezinde beş yıldızlı otel yapılması planlanmaktadır.
Sektör	I - 55 - Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	Balıkesir ili kent merkezinin sahip olduğu doğal güzellikler, tarihi ve kültürel zenginlikler, modern altyapı ve ulaşım olanakları ile birlikte ele alındığında kongre turizmi için cazip bir ortam oluşturacağı düşünülmektedir. İl merkezinde büyük çaplı bir kongrenin yapılabileceği gerek salon gerek konaklama hizmetlerinin bu tesisle sağlanması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir ili metropollere yakınlığı ve sahip olduğu doğal güzellikleri ile kongre katılımcılarının kolaylıkla erişim sağlayabileceği ve farklı turistik aktivitelere de katılım sağlayabileceği bir lokasyonda bulunmaktadır. Ancak Edremit Körfez Bölgesinde ortalama kalış süresi 2,35 iken kent merkezine gelindiğinde bu oran 1,76'ya düşmektedir. Bu oranın düşük seyretmesinin bir sebebi de il merkezinde büyük organizasyonlara ev sahipliği yapacak nitelikli karmaşık, kongre merkezi ya da otel varlığının kısıtlı olmasıdır. Bu nedenle il merkezinde yapılacak bir beş yıldızlı otel yatırımı ilde yer alan birçok sektörün rekabetçilik seviyesini artıracaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	162 oda 333 yatak 12.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Merkez ilçeler
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	11.713.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 60 Sürekli İstihdam: 82
Proje uygulama süresi	12 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölge halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kentsel Gelişme, Erişilebilirlik ve Altyapının İyileştirilmesi Hedef 3: Kentsel ve kırsal hizmet altyapısının geliştirilme çalışmaları yapılacaktır.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 16

Proje adı	Tıbbi Aromatik Bitki Doku Kültürü Laboratuvarı
Proje konusu	Kırsal kalkınma, laboratuvar kurulumu
Projenin özeti	Proje ile biyolojik ve endüstriyel kaynaklar olarak kullanılan ve son yıllarda talebi de oldukça artmış tıbbi aromatik bitkilerin yoğun olarak yetiştirildiği Bölgede, ihtiyaç duyulan tıbbi aromatik bitki fidelerinin bilimsel koşullara uygun şekilde üretilebileceği bir doku kültür laboratuvarı kurulacaktır.
Sektör	A - 01 - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
Projenin amacı	Tıbbi ilaç üretiminden kozmetiğe, temizlik malzemeleri imalatına varana kadar birçok sektörde tıbbi aromatik bitkiler yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda tıbbi aromatik bitki fidelerinin bilimsel koşullara uygun şekilde üretilebileceği bir doku kültür laboratuvarı kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	2023 yılında sisteme kayıtlı 44 bine yakın çiftçi sayısı ile tarım sektöründe öne çıkan Balıkesir ili için kırsal ekonomik hareketliliğin artırılması rekabet avantajı yaratacaktır. Günümüz koşullarında piyasa talebi giderek artan tıbbi aromatik bitki pazarından pay almak ve kurulacak olan yapı ile genetik ve ıslah çalışmaları yapılmış, hastalık ve zararlılara karşı dirençli, verimli ve kaliteli sürdürülebilir tarım uygulamaları ile Bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	5 dekar fide üretim serası 300 m ² alana kurulmuş ortam hazırlama laboratuvarları, kültür odaları, tohum odası ile tohum test ve bitki koruma laboratuvarı
Proje yürütücüsü	Yerel Yönetimler
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir /Burhaniye
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	938.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 10 Sürekli İstihdam: 16
Proje uygulama süresi	12 ay
Projenin hedef kitlesi	İlaç ve kozmetik sektörü, bölge halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 4: Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması Hedef 1: Modern tarım yatırımları ve modern seracılık faaliyetleri artırılabilecektir.

KÜNYE 17¹

Proje adı	Balıkesir İli Jeotermal Sera Yatırımı
Proje konusu	Kırsal kalkınma, jeotermal seracılık
Projenin özeti	Topraksız tarım üretiminden geleneksel tarıma oranla iki kat fazla verim alınması ve ürün kalitesindeki belirgin farklar oluşturması ile Bölge genelinde yaygın olan jeotermal kaynakların sürdürülebilir tarım uygulamalarında kullanılması amacıyla ve işletme maliyetlerini minimize etmeye yönelik tarıma dayalı modern bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	A - 01 - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
Projenin amacı	Bitkinin ihtiyaç duyduğu sıcaklığı sağlamanın yanı sıra aşırı sıcak dönemler hariç üretimin kesintiye uğramadan yılın her döneminde yapılabilmesine imkan tanıdığı için Sındırgı'da yer alan jeotermal potansiyelinin tarımsal üretimde kullanılması amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir ili tektonik hareketlerin yoğunluğu sebebiyle her ilçesinde jeotermal kaynakların olduğu bir ildir. Bölgede bulunan jeotermal kaynakların sıcaklıkları 30°C ile 98°C arasında değişmekte ve aralarında mineral bakımından zengin sular da bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu jeotermal kaynak varlığını barındıran 16 alan olduğu tespit edilmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2020 yılında yayınlanan Jeotermal Seracılık Fizibilite Raporu ve Yatırımcı Rehberi'nde seracılıkta yenilenebilir enerji kullanımının karlılık oranının %33,3 olduğu için ilimizde tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılarak tarımsal sürdürülebilirliğin sağlanması kaynak verimliliği açısından önemlidir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	764 Ton / Yıl 6.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Sındırgı
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	2.109.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 12 Sürekli İstihdam: 17
Proje uygulama süresi	6 Ay
Projenin hedef kitlesi	Balıkesir İli
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	7: Erişilebilir ve Temiz Enerji 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 4: Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması Hedef 1: Modern tarım yatırımları ve modern seracılık faaliyetleri artırılabacaktır.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 18¹

Proje adı	Gökçeada Agro-turizm Tesis
Proje konusu	Turizm, tesis kurulumu
Projenin özeti	Proje, 50 odalı konaklama tesisinin yanında üzüm bağlarının, zeytinliklerin, kekik ekinlerinin, bu ekilen ürünlerin nihai ürünlere dönüştürülmesi için üretim atölyelerinin ve depolarının, hayvan barınaklarının ve doğayla uyumlu restoranların bulunduğu bir agro-turizm tesisidir. Bu tesisin toplam alanının yaklaşık 10.000 m ² olması planlanmaktadır. Bu kapsamda tesisin 12 ay hizmet verebilmesi için ürün çeşitliliği geniş tutulmuş ve yatırım için önerilen alanlar denize yakın alanlar tercih edilerek yaz sezonunda da tesisin aynı zamanda deniz turizmi için hizmet verebilmesi planlanmıştır.
Sektör	I - 55 - Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyeti
Projenin amacı	Gökçeada'nın Cittaslow kimliği güçlendirilerek konaklama kapasitesine ve ortalama geceleme sürelerine önemli katkılar sağlayacak bir tesis kazandırılacak, tesiste gerçekleştirilecek zirai faaliyetler ile de üretim kapasitesi güçlendirilecektir.
Projenin bölge için önemi	Anakardan 28 km uzaklıktaki Gökçeada'nın Cittaslow ağına dâhil olması ve kendine has doğasından elde edilen tarımsal ürünlerin turizme kazandırılması adına bölgede diğer tesislere iyi uygulama örneği oluşturabilecek bir agro-turizm tesis yatırımının gerçekleştirilmesinin kalkınmaya önemli etkileri olacağı değerlendirilmiştir.
Yatırımın/tesisnin ölçeği (Kapasite)	Zeytin: Yılda 1800 kg Zeytinyağı: Yılda 350 kg Şarap: Yılda 1800 adet (70 cl) Sirke: Yılda 1800 adet (1 lt) Kekik: Yılda 1800 kg Süt: Yılda 1800 lt 200 kişi kapasiteli restoran 50 odalı konaklama tesis 1.500 m ²
Proje yürütücüsü	Yerel Yönetimler
Uygulama yeri	TR22 /Çanakkale / Gökçeada
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	2.108.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 15 Sürekli İstihdam: 30
Proje uygulama süresi	12 ay
Projenin hedef kitlesi	Gökçeada halkı ve Bölgeye gelen turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 4: Tarım Sektörünün Geliştirilmesi ve Kırsalın Kalkındırılması Hedef 5: Kırsal turizm faaliyetleri çeşitlendirilecektir.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 19

Proje adı	İdada Park
Proje konusu	Kazdağları'nda macera parkı kurulumu
Projenin özeti	Balıkesir turizminin 12 aya yayılmasını sağlayarak, macera turizmi potansiyelinin artırılması, doğrudan ve dolaylı istihdamın artırılması ve turizmden sağlanan dövizin artırılmasına olanak sağlayan proje ile teleferik, telesiyej, dağ kızıağı ve izleme kulesi içeren bir macera parkının kurulması planlanmaktadır.
Sektör	O - 84 -Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik
Projenin amacı	Balıkesir'de alternatif turizm faaliyetlerinin desteklenerek turizmin yıl boyunca yayılmasının sağlanması hedeflenmektedir.
Projenin bölge için önemi	İl genelinde yaz turizmi odağında öne çıkan Edremit körfez bölgesinde ve Bölgenin flora ve fauna açısından zengin bir potansiyel barındıran özellikle de bitki örtüsünün taşıdığı biyolojik çeşitliliğiyle ana kaynak değerini oluşturan Kazdağlarında turizm faaliyetlerini çeşitlendirerek turizmin sezonunun uzatılması, faaliyet gelirlerinin artırılması ve Bölge ekonomisine katkı sağlaması hedeflenmektedir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	2.665 m uzunluğunda teleferik, 1.141 m uzunluğunda telesiyej, 2.650 m uzunluğunda dağ kızıağı, 3.000 m ² toplam alanda lokanta ve kafeterya, 1.000.000 kişi/yıl
Proje yürütücüsü	Kamu - Özel Sektör İşbirliği
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir / Edremit
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	7.028.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 200 Sürekli İstihdam: 40
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölgeyi ziyaret edecek turistler, Bölge halkı, turizm acenteleri, tur şirketleri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 4: Turizm sektörü geliştirilecek ve bölge dört mevsim turizm yapılabilir hale getirilecektir.

KÜNYE 20

Proje adı	Çanakkale Rüzgâr Türbini- Generatör ve Nacelle Üretim Tesisi
Proje konusu	Yenilenebilir enerji, üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Çanakkale, 13.013 MW'lık teorik potansiyeli ile Balıkesir'den sonra Türkiye'nin rüzgâr enerji potansiyeli en yüksek olan ildir. Mevcut durumda ilde toplam 870 MW Kurulu güç bulunmaktadır. Çanakkale'nin RES potansiyeli, yatırım açısından rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Bununla birlikte yatırım konusu ürünler için oldukça önemli olan liman bağlantısı, kara yolu ve demir yolu ulaşım araçlarının da kullanılabilmesi ve ülkenin ticaret merkezlerine olan yakınlığı ile Çanakkale avantajlı konumdadır. Bütün bu avantajı kullanmak adına henüz ülkemizde üretimi olmayan Naselin ve Rüzgâr Türbinlerinin bir diğer kritik ekipmanı olan Generatörü üretecek bir tesisin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	C - 28 - İmalat
Projenin amacı	Çanakkale ilinde ilan edilen gerek karasal gerekse deniz üstü yenilenebilir enerji kaynak alanlarında kurulumu gerçekleştirilecek olan santrallerde yerli üretim makine ve ekipmanların kullanılması amacıyla türbin ekipmanlarının imalatını gerçekleştirecek tesislerin kurulması amaçlanmaktadır. Böylelikle ülke genelinde de daha yüksek oranda yerli ekipman kullanım oranı artırılabilecektir.
Projenin bölge için önemi	Çanakkale, Türkiye'nin Avrupa ile Asya arasında önemli bir köprü konumundadır. Bu stratejik konum, üretim tesislerinin lojistik avantajlara sahip olmasını sağlayarak hem yerel pazarlara hem de uluslararası pazarlara ürün tedarik ederek ihracat fırsatları yaratacaktır. Bununla birlikte Çanakkale, sahip olduğu düzenli rüzgâr akımlarıyla rüzgâr enerjisi potansiyeli yüksek bir ildir. TÜREB 2023 Temmuz ayı raporuna göre 883,50 MWm ile Türkiye'de işletmedeki Res'lerin illere göre dağılımında 3. sıradadır. Türbin üretim tesislerinin bu bölgede kurulması, üretim ve dağıtım maliyetlerini azaltabilir. Ayrıca, ürünlerin rüzgâr enerjisi santrallerine nakliyesi de daha ekonomik olacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	Yıllık 36 Adet Nacelle (8 MW) Yıllık 180 Adet Generatör 50.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale / Biga
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	99.684.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 24 Sürekli İstihdam: 12
Proje uygulama süresi	90 Ay
Projenin hedef kitlesi	Çanakkale İli
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabilecektir.

KÜNYE 21¹

Proje adı	Çanakkale İli Profesyonel Dalış Merkezi
Proje konusu	Turizm, dalış merkezi kurulumu
Projenin özeti	Bölgenin sahip olduğu I. Dünya Savaşından kalma batıklar ve Gökçeada Yıldız Koyu gibi dalış turizmi alanında potansiyel barındıran dalış alanlarında alternatif turizm faaliyetlerini çeşitlendirmek ve uzmanlık gerektiren dalış operasyonlarına hizmet edecek profesyonel bir dalış merkezi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	R - 93 - Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor
Projenin amacı	Çanakkale ilinde yer alan I. Dünya Savaşı batıkları ve Türkiye'nin ilk ve tek sualtı milli parkı olan Gökçeada Yıldız Koyu dalış turizm meraklılarının Bölgeye ilgisini çekmektedir. Çanakkale Boğazı'nın sahip olduğu bu turizm potansiyelini geliştirmek, profesyonel ve rekreasyonel dalış sporcuları yetiştirmek ve sualtı yaşamına yönelik farkındalığı artırmak amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Çanakkale ilinde yer alan dalış turizmine yönelik yüksek potansiyel barındıran batıklar ve adaların sahip olduğu su altı ekosisteminin varlığı dalış turizmi meraklılarına hitap etmektedir. Bu alanlardaki potansiyelin turizm gelirlerine yansımaya yönelik olarak dalış alanında verilen eğitimler başta olmak üzere dalış öncesi ve sonrasında yönelik sağlanacak hizmetler ile de artırılması mümkündür. Dalış eğitimi süresinin uzun olması, dalış yapmadan önce ve dalış sonrasında konaklama ihtiyacı, kurulacak olan bu tesis ile konaklama sürelerini doğrudan artırıcı etkiye sahip olacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	Taşıt, ekipman, eğitim salonu, uygulama için kapalı havuz ve dalış tüpü dolum ünitesi 1.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale / Merkez - Eceabat
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	984.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	5 Kişi (Sürekli) 2 Kişi (Sezonluk)
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Bölge halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 4: Turizm sektörü geliştirilecek ve bölgenin dört mevsim turizm yapılabilir hale getirilecektir.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 22

Proje adı	Balıkesir S Cam Elyaf Üretim Tesisi
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Balıkesir'de faaliyet gösteren sektörde lider bir firma tarafından hâlihazırda E camı üretimi yapılmaktadır. Ancak, E camın mekanik dayanımı, havacılık, uzay sanayii ve savunma sanayii gibi kritik uygulamalarda gereken özellikleri karşılamamaktadır. Bu nedenle, bu sektörlerle yönelik talebi karşılamak adına S cam elyafı üretimi de yapılmak istenmektedir.
Sektör	C - 23 - Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin amacı	S cam elyafı üretimi yatırımı, ülkemizin savunma sanayisine stratejik ve politik açıdan üstünlük sağlayarak ülkemizin dışa bağımlılığını azaltacak olup ulusal güvenliğimizi güçlendirmek için önemli bir adımdır. Balıkesir'de savunma sanayi sektörü stratejik sektörler arasında yer almakta olup değer zincirinde yer alan ve ülkenin önemli savunma sanayi firmalarına tedarikçi konumda olan firmalar yer almaktadır. Bu anlamda önerilen yatırım ilde savunma sanayinin gelişmesine katkıda bulunacak olup ileri bağlantılı sektörlerin ve ülke ihracatının gelişmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
Projenin bölge için önemi	Savunma sanayii, uzay ve havacılıkta yüksek ısı direnç ve mekanik dayanım gerektiren alanlarda kompozitte polimerik malzemeyi güçlendirmek için kullanılan S cam elyafı üretilmesi Balıkesir ilinde hali hazırda var olan cam sektörünün gelişimi ve bu alanda katma değer üretilmesi açısından öneme sahiptir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	20.000ton/yıl 4.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Balıkesir
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	100.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 60 Sürekli İstihdam: 350
Proje uygulama süresi	18 ay
Projenin hedef kitlesi	Özel Sektör
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabacaktır.

KÜNYE 23

Proje adı	Yüksek Ekonomik Değere Sahip Endüstriyel Süt Ürünleri Tesisi
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Ülkemizde üretilmeyen veya kısmen üretilen yüksek katma değerli ve ekonomik değere sahip süt biyoaktif ortam ürünlerinin, gıda ve sağlık alanındaki gerekliliklere ve teknolojik değişime bağlı olarak üretiminin sağlanacağı bir tesis kurulacaktır.
Sektör	C-10- Gıda Ürünlerinin İmalatı
Projenin amacı	Projenin amacı; ülkemizde geleneksel süt ürünlerine alternatif olacak, değişen beslenme alışkanlıklarına, gıda ve sağlık alanındaki gerekliliklere ve teknolojik değişime bağlı olarak üretilen, tüketimi her geçen gün artan ve ülkemizde üretilmeyen veya kısmen üretilen yüksek katma değerli, ekonomik değere sahip süt biyoaktif ortam ürünlerinin üretiminin değerlendirilmesidir.
Projenin bölge için önemi	Süt sektöründe genellikle geleneksel süt ürünleri üretilmektedir. Markalaşmış ürünler oldukça sınırlıdır. Üreticiler benzer ürünler arz etmekte, bu, üreticilerin rekabet koşullarını zorlaştırmakta ve ürün karlılık seviyelerini düşürmektedir. Süt ürünlerinin rekabet koşullarının ağırlaşması çiğ süt fiyatlarına olumsuz yansımakta ve tüm sektörün refah seviyesini olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda süt üreticileri ile birlikte tarım sektöründe de yıllara bağlı olarak istikrarsız inişler ve çıkışlar gözlenmekte, bu da tarımın düzenli ve istikrarlı gelişimini etkilemektedir. Belirtilen tüm bu olumsuz durumların analiz edilerek fırsata dönüştürülmesi mümkündür. Şuan itibari ile Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Balıkesir Türkiye'nin 4. en büyük süt üretim potansiyeline sahip bölgesidir. Ar-ge ve Ür-ge faaliyetleriyle yeni ürünlerin sektöre kazandırılması, ürün çeşitliliğinin sağlanması ve özellikle ithal ürünlerin yerine yerli üretiminin gerçekleştirilmesiyle önemli kazanımlar sağlanabilecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	Günlük 50.000 kg çiğ süt ve 50.000 kg peynir altı suyu işleme kapasitesi 6.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22/Balıkesir
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	5.500.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 90 Sürekli İstihdam: 110
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Potansiyel Yatırımcılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabilecektir.

KÜNYE 24

Proje adı	Balıkesir Zeytinyağı Lisanslı Depo Yatırımı
Proje konusu	Depolama tesisi kurulumu
Projenin özeti	Balıkesir'in Edremit Körfezi bölgesindeki zeytinyağının kaliteli koşullarda depolanmasının sağlanması, fiyat dalgalanmasının önüne geçilmesi ve zeytinyağı ihracat potansiyelinin artırılması için zeytinyağı lisanslı depo yatırımı yapılacaktır.
Sektör	H-52- Taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler
Projenin amacı	Zeytinyağı ihracatında katma değer ve pazar payının artırılması hedeflenmektedir.
Projenin bölge için önemi	Ülke genelinde var olan yağlık zeytin toplu meyvelik alanlarının %11,1 i Balıkesir'dedir. Aynı zamanda zeytinyağı üretiminde Balıkesir 218 bin ton ile dördüncü sırada yer alırken zeytin üretiminde 44 bin ton ile yedinci sırada yer almaktadır. Buna rağmen Balıkesir'de aktif olarak kullanılan bir zeytinyağı lisanslı depo bulunmamaktadır. Mevcut durumda zeytinyağı sıkım evleri depolarında veya üreticilerin kendi imkanları dahilinde depolanmaktadır. Bu durum üretim kayıplarına yol açmakta, ihracat kabiliyetini olumsuz etkilemektedir. Bu sebeplerle zeytinyağı üretiminin yoğun olduğu körfez bölgesinde bu yatırım hayatidir. Söz konusu yatırımın bünyesinde ambalajlama bölümü de yer alacak olup lisanslı depo işletmesi üzerinden doğrudan ihracat da gerçekleştirilecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	6.000ton/yıl 3.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22/Balıkesir/ Burhaniye - Ayvalık
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	2.889.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 24 Sürekli İstihdam: 50
Proje uygulama süresi	18 ay
Projenin hedef kitlesi	Balıkesir'in Körfez Bölgesi'nde bulunan Zeytinyağı Üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabilecektir.

KÜNYE 25¹

Proje adı	Çanakkale Kongre Turizmi Yatırımı
Proje konusu	Turizm tesisi yatırımı
Projenin özeti	Çanakkale'de kongre salonu, Fuaye alanı ve Sergi salonlarından oluşan turistik bir tesis yapılacaktır.
Sektör	I - 55 - Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri
Projenin amacı	Kongre turizmi yılın belirli dönemlerinde yoğunluk gösteren ve özellikle sezon dışı dönemlerde yapıldığı için otellerin doluluk oranlarını olumlu yönde etkileyerek Çanakkale turizminin tüm yıla yayılmasına katkıda bulunacaktır.
Projenin bölge için önemi	Çanakkale ili tarihi ve doğal güzellikleri ile birçok turizm faaliyetine ev sahipliği yapmaktadır. Ancak ili ziyaret eden toplam turist sayısının 730 bin olduğu ilde ortalama kalış süresinin 1,73 olduğu tespit edilmiştir. Üniversite varlığı, sanayi işletmelerinin çeşitliliği ve hizmet sektörünün gelişmişliğine rağmen turizm faaliyetlerinin yetersiz olduğu gözlemlenmektedir. İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlere yakınlığı ve sakinliği ile kongre turizmi potansiyeline sahip il, bu alandaki turizm gelirlerinin tesis yetersizliği sebebiyle artıramamaktadır. Kongre turizminin gelişmesi Çanakkale'de turizmin on iki aya yayılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında önemli bir husustur.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	1000 kişi kapasiteli kongre salonu Fuaye alanı Sergi salonları 250 yatak 12.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	10.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 70 Sürekli İstihdam: 100
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	TR22-Çanakkale
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam Amaç 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 4: Turizm Sektörü Geliştirilecek ve Bölge Dört Mevsim Turizm Yapılabilir Hale Getirilecektir.

1 Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 26

Proje adı	Balıkesir Et Entegre Tesisi Yatırımı
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Proje özeti dana kırmızı et, kuzu kırmızı et, sucuk, salam, sosis, kavurma, döner, köfte grubu ve sakatat gibi kırmızı et ürünlerinin yerinde ve katma değerli olarak işlenerek üretimin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.
Sektör	A-01- Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
Projenin amacı	Balıkesir büyükbaş hayvan varlığında ilk 5 de yer almasına rağmen, ilde entegre et tesisi bulunmamaktadır. Bölgede kırmızı et daha çok karkas halinde çevre illere satılmakta olup ilde kavurma, sucuk, salam, pastörize ilikli kemik suyu gibi nihai ve katma değerli ürünleri üreten yerli bir firma bulunmamaktadır. Bu projeye gıda ürünlerinin yerinde ve katma değerli işlenerek üretimin sürdürülebilirliğini garanti altına almayı hedeflenmektedir.
Projenin bölge için önemi	Balıkesir ili sığır (kültür) hayvan varlığı açısından ülkemizin ilk 5 ili içerisinde yer almaktadır. 500 bin büyükbaş varan hayvan sayısının kırmızı et sektörü için yerel ve ulusal rekabetçilik çerçevesinde yapısal sorunlar ve ihtiyaçları analiz edilerek, değer zinciri yaklaşımı ile yüksek katma değerli ve marka değere ulaşmış bir üretimin sağlanması Bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	70 bin Ton üretim kapasitesi 7.000 m ²
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22/Balıkesir
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	9.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 150 Sürekli İstihdam: 750
Proje uygulama süresi	24 Ay
Projenin hedef kitlesi	Potansiyel Yatırımcılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabacaktır.

KÜNYE 27

Proje adı	Çanakkale Yüksek Ekonomik Değere Sahip Endüstriyel Süt Ürünleri Üretim Tesisi
Proje konusu	Üretim tesisi kurulumu
Projenin özeti	Ülkemizde üretilmeyen veya kısmen üretilen yüksek katma değerli ve ekonomik değere sahip süt biyoaktif ortam ürünlerinin, gıda ve sağlık alanındaki gerekliliklere ve teknolojik değişime bağlı olarak üretiminin sağlanacağı bir tesis kurulacaktır.
Sektör	C - 10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı
Projenin amacı	İlin süt üretiminin katma değeri yüksek olan ürünlere dönüştürülerek ilin bu alanda elde ettiği geliri artırmak noktasında yüksek teknolojik özelliklere sahip yeni bir süt işleme tesisi kurulumu amaçlanmaktadır.
Projenin bölge için önemi	Süt sektöründe genellikle geleneksel süt ürünleri üretilmektedir. Markalaşmış ürünler oldukça sınırlıdır. Üreticiler benzer ürünler arz etmekte, bu, üreticilerin rekabet koşullarını zorlaştırmakta ve ürün karlılık seviyelerini düşürmektedir. Süt ürünlerinin rekabet koşullarının ağırlaşması çiğ süt fiyatlarına olumsuz yansımakta ve tüm sektörün refah seviyesini olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda süt üreticileri ile birlikte tarım sektöründe de yıllara bağlı olarak istikrarsız inişler ve çıkışlar gözlenmekte, bu da tarımın düzenli ve istikrarlı gelişimini etkilemektedir. Belirtilen tüm bu olumsuz durumların analiz edilerek fırsata dönüştürülmesi mümkündür. 576 bin ton süt üretim potansiyeline sahip Çanakkale ili Ar-ge ve Ür-ge faaliyetleriyle yeni ürünlerin sektöre kazandırılması, ürün çeşitliliğinin sağlanması ve özellikle ithal ürünlerin yerine yerli üretiminin gerçekleştirilmesiyle önemli kazanımlar sağlanabilecektir.
Yatırımın/tesisin ölçeği (Kapasite)	30.000 ton/yıl süt üretimi 6.000 m2
Proje yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama yeri	TR22 / Çanakkale / Biga
Toplam proje bütçesi/ Sabit yatırım tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin ilave istihdam öngörüsü	Geçici İstihdam: 25 Sürekli İstihdam: 100
Proje uygulama süresi	20 Ay
Projenin hedef kitlesi	Potansiyel Yatırımcılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkisi	Amaç 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 5: Rekabetçilik ve Yatırım Ortamının Güçlendirilmesi Hedef 1: Sanayi sektörünün rekabetçiliği artırılabacaktır.

Güney Marmara Kalkınma Ajansı (Ajans Merkezi)
Paşaalanı Mahallesi Ali Gaffar Okkan Caddesi No:36/1
Karesi/Balıkesir
T. +90 266 246 10 00

GMKAjansi gmkaajansi gmkatv guzel_marmara GMKAjansi

www.gmka.gov.tr